
SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV·ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

KÉZIKÖNYV

ÉS

OKTATÁSI SEGÉDESZKÖZ

A MAGY. KIR.

CSENDŐRLEGÉNYSÉG SZÁMÁRA.

ÖSSZEÁLLITOTTA:

A MAGYAR KIRÁLYI IV. SZÁMU CSENDŐRKERÜLETI PARANCSNOKSÁG.

UTÁNNYOMÁS TILOS.

KIADJA:

VITÉZ A. KÖNYV-, MŰ-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉSE.

KASSÁN, FŐUTCZA 75.

1899.

KASSA
RIES L. KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓÜZLET
1899.

TARTALOMJEGYZÉK.

Kérdések a szervezeti utasitásból.

1. §.

a) Mi a csendőrség?
b) Mi a csendőrség feladata?

2. §.

a) Kinek van a magyar királyi csendőrség alárendelve katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá kinek vannak alárendelve a tisztek és csendőrök mindennemü személyi ügyeikben és kinek a közbiztonsági szolgálat teljesitésére és a gazdászati ügyekre nézve?

b) A csendőr törzs- és főtisztek, valamint a hadapródok minek vannak alárendelve becsület ügyekben?

3. §.

a) Mely hatóságok rendelkezésére állanak a csendőrségi őrsök a közcsend, rend és biztonság fentartása érdekében?

b) Mi történjék akkor, ha sürgős esetekben szóval ad valamely hatóság felhivást a csendőrnek?

c) Mire van a csendőrség helyi rendészeti ügyekben hivatva?

5. §.

a) Hogyan teljesiti a csendőrség szolgálatát?

b) Hová intézik a közigazgatási hatóságok megkereséseiket a közbiztonság, csend és rendre vonatkozó oly esetekben — a halasztást nem türő esetek kivételével — midőn nagyobb szabásu intézkedések válnak szükségesekké?

c) Mi tartandó fenn a közbiztonsági szolgálat érdekében a hatóságok és a szárny-, valamint a szakaszparancsnokságok között?

6. §.

a) Mely hatóságok jogosultak a csendőrség segédletét irásbeli felszólitással közvetlenül igénybe venni?

b) Mely hatóságok intézik csendőrségi karhatalmat igénylő megkereséseiket az illetékes közigazgatási hatóságokhoz?

c) Mit tartsanak a hatóságok szem előtt, mielőtt valamely felhivást adnak az őrsnek?

7. §.

Ki felelős a felhivás tartalmáért s ki a felhivások mikénti foganatositásáért, valamint a törvény és szolgálati utasitás határozványainak pontos betartásáért?

8. §.

a) Miféle törvényeknek és szabályoknak vannak a magyar királyi csendőrök és a csendőrség kötelékébe tartozó személyek fenyitő ügyekben alárendelve?

b) Ki gyakorolja minden csendőr és csendőrségi egyén felett a birói fensőbbségi jogot?

c) Mi legyen mindig képviselve csendőrségi személyek birói kihallgatásakor a felettük tartandó hadtörvényszéki tárgyalások alkalmával?

d) Hogyan eszközöltetik a szabadságvesztéssel járó büntetések végrehajtása?

e) Hogyan eszközöltetik a fegyelmi eljárás a csendőrökre nézve?

9. §.

a) Mily szavakkal szólitja meg a csendőr a feleket, midőn a törvényes megtorlás céljából kötelességszerüleg fellép?

b) Mondja el a megszólitást különféle nyelven. (Magyarul: »A törvény nevében«; németül: »Im Namen des Gesetzes«; tótul: »V'menye zakona«; ruthénül: »Va i mene zakoni«; románul: »In numele legi«.)

c) Tartozik-e mindenki engedelmeskedni a szolgálatban levő csendőr felhivásának?

10. §.

Miféle törvényes jogokkal van a csendőr szolgálatának teljesitése alatt felruházva?

11. §.

a) Ki ellen van a szolgálatot teljesitő csendőr fegyverének használatára jogositva?

b) Fegyverhasználati esetekben mikor állapitandó meg a tényálladék hadbiróilag és mikor állapitandó az meg a polgári hatóság vagy a birósághoz intézendő megkeresés folytán?

c) Mi alakitandó a tényálladékot megállapitó iratok beérkezése után a csendőr kerületi parancsnokság székhelyén?

d) Mi a kötelessége a fegyverhasználat jogosságának elbirálására alakitott bizottságnak?

e) Mi történik azon esetben, ha a bizottság határozatában kimondotta, hogy a csendőr a szolgálati utasitások szerint járt el és ehhez a csendőr kerületi parancsnok is hozzá járul?

f) Hogyan is eszközölhető a fegyverhasználati ügyeknek megvizsgálása a belügyminiszter kivánatára?

g) A fegyverhasználatok alkalmával előforduló könnyü testi sértések esetében, vagy általában kevésbbé fontos esetekben ki és hogyan intézi el az ügyet?

12. §.

Kiknek a támogatását jogosult a szolgálatot teljesitő csendőr igénybe venni?

13. §.

a) Hogyan jelöltetnek meg a csendőr kerületi parancsnokságok?

b) Ki áll minden csendőr kerületi parancsnokság élén?

c) Kik osztatnak be a csendőr kerületi parancsnok mellé?

d) Mi osztatik be minden egyes csendőr kerületbe, tekintetbe véve a közigazgatási terület beosztási viszonyait?

e) Mire oszlik minden csendőr kerületi parancsnokság és mire minden szárny?

f) Hány őrsből áll egy szakasz rendes viszonyok között s kik vezénylik a szakaszokat?

g) Hol állittatnak fel az őrsök s kiknek a parancsnoksága alá vannak azok helyezve?

h) Miknek az alapján állapittatik meg a csendőrségi őrsök létszáma?

15. §.

a) Ki állapitja meg a szárny-, szakasz- és őrsparancsnokságok állomáshelyeit, valamint az egyes őrsök létszámát?

b) Ki által eszközöltetik a csendőrség be- és elosztása?

16. §.

a) Ha a közrend és közbiztonság nagyobb mérvü veszélyben forog és az egyes kerületi parancsnokságok létszáma annak megvédésére és fentartására nem elégséges: ki intézkedik nagyobb csendőrségi erő összpontositása, vagy segédletnek a szomszédos parancsnokságokból való előállitása iránt?

b) Mit tesznek a közigazgatási hatóságok azon esetben, ha saját területükön nagyobb csendőrségi erőnek összpontositását vélnék szükségesnek?

17. §.

a) Csakis mily tekintetekből történhetik a csendőrtisztek és csendőrök beosztásának és állomásának megváltoztatása?

b) Ki intézi a főtisztek áthelyezését egyáltalában, valamint a legénység áthelyezését egyik kerületből a másikba?

c) Ki intézkedik egy csendőrnek az illető parancsnokság körletén belül való áthelyezése iránt?

18. §.

a) Hogyan egészittetik ki a csendőrség legénységi állománya?

b) Kik tartoznak kötelezőt kiállitani?

c) Mi történik azon próba csendőrrel, a ki a 6 havi próbaszolgálatot befejezte?

19. §.

a) Mi szükséges a csendőrségbe való felvételhez?

b) Mit tartoznak bemutatni hiteles alakban azon kiskoruak, kik akár polgári állásból, akár a császz. és kir. közös hadsereg tartalékából, akár pedig a magy. kir. honvédségből a csendőrségbe önként belépni óhajtanak?

c) A csendőrségbe való felvételhez kötött feltételek közül ki által és melyek alól menthető fel a belépni szándékozó?

20. §.

A csendőrség legénységi állományába való felvétel csak is mely rendfokozatban történhetik?

21. §.

a) Hová osztatnak be a próbaszolgálatra felvett csendőrök az elméleti oktatás befejezése után?

b) Beszámittatik-e a csendőrnek a próbaszolgálati idő a csendőrségi szolgálati idejébe?

c) Mely egyének nem vonatnak többé próbaszolgálat alá?

22. §.

a) Mitől függ az őrsvezetővé való előléptetés?

b) Csakis mily altisztek tarthatnak rendszerint igényt a valóságos őrmesterré való előléptetésre?

30. §.

a) Mely esetekben bocsáttatik el a csendőr legénység?
b) Mely esetekben távolittatik el a csendőr legénység?

Az 1881. évi II. Törvényczikk a csendőrségi legénység állományának kiegészitéséről.

1. §.

Hogyan egészittetik ki a csendőrségi legénység állománya?

2. §.

a) Hány évre terjed a honvédségtől a csendőrségbe önkéntesen belépett egyének szolgálati kötelezettsége?
b) Folytathatják-e azon egyének szolgálatukat, akik három éven tul is kivánnak szolgálni a csendőrségnél?

3. §.

Mily kedvezményben részesülnek azon egyének, kik a hadseregből vagy a honvédségből lépnek be a csendőrséghez és annál 4 évig szolgálnak?

4. §.

Miknek tekintendők a hadseregből, illetve annak póttartalékából és a honvédségből önként belépett csendőrök a csendőrségnél teljesitendő szolgálatuk idejére nézve és mily kedvezményben részesülnek?

A helyi rendészeti ügyek.

1. Mely ügyek tartoznak a helyi rendészeti ügyekhez?

A helyi rendészeti ügyekhez tartoznak azon cselekmények és illetve mulasztások, amelyek a személy- és vagyonbiztonság, valamint a közerkölcsiség érdekében szigoruan ellenőrzendők ugyan a csendőrség által, amelyekre mindazonáltal mégsem foly be közvetlenül, csak felügyel arra, hogy az idevágó rendeletek a lakosság által betartassanak és a községi előljáróságok ez irányban kötelességüket teljesitsék, végül támogatja az előljáróságot, hogy ebbeli kötelességeinek szabadon és megfelelően eleget tehessen.

2. Miképen csoportosithatók a helyi rendészeti ügyek?

A helyi rendészeti ügyek 6 csoportba oszthatók, és pedig:

I. orvosrendőri, illetve egészségügyek az embereknél;
II. orvosrendőri, illetve egészségügyek az állatoknál;
III. az ember és állat életének és testi épségének megóvása;
IV. vagyonbiztonság;
V. köztisztaság;
VI. közcsend, rend és nyugalom.

3. Mely teendők tartoznak az 1-ső csoportba?

1. Járványos és ragályos betegségek fellépte esetén a közigazgatási hatósághoz való jelentéstétel;

2. ellenőrzése annak, hogy a járványos és ragályos betegségek tovább terjedésének meggátlása céljából elrendelt intézkedések szigoruan betartassanak;

3. ellenőrzése annak, hogy a védhimlő-oltásra vonatkozólag tett hatósági intézkedések foganatosittassanak;

4. ellenőrzése annak, hogy a mészárosok csak orvos, vagy állatorvos, ezek nem létében, a helyi hatóság e részben megbizott tagja által megvizsgált marhát vágjanak és ugyanilyen hust mérjenek;

5. ellenőrzése annak, hogy egyéb élelmi és élvezeti czikkek az egészségre káros anyagokat ne tartalmazzanak;

6. ellenőrzése annak, hogy hamisitott élelmi és élvezeti czikkek, tej, vaj, bor, ne adassanak el valódiak gyanánt;

7. felügyelése annak, hogy viziszonyban szenvedő vagy abban gyanus állatok által megmart egyének azonnal orvosi ápolás alá vétessenek és gyógyintézetbe szállittassanak;

8. felügyelése annak, hogy sem a községben, sem annak közelében vagy folyóvizekben kender vagy len ne áztattassék;

9. emberek által ivásra vagy főzésre használni szokott kutakba vagy más vizekbe undort gerjesztő tárgyak ne dobassanak.

4. Mely teendők tartoznak a II. csoportba?

1. Járványos és ragályos betegségnek az állatok közötti fellépése esetén a közigazgatási hatóságnak jelentéstétel;

2. ellenőrzése annak, hogy az állatorvosnak a ragályos és járványos betegség meggátlása czéljából kiadott intézkedései pontosan betartassanak;

3. veszélyes betegségek — mint például lovaknál takonykór, bőrféreg, lépfene, szarvasmarháknál köröm- és szájfájás, lépfene, sertéseknél orbáncz — tüneteinek észlelése esetén azon intézkedések megtétele, mely szerint a beteg és abban gyanus állatok állatorvosilag azonnal megvizsgáltassanak, de addig is az egészségesektől szigoruan elkülönittessenek;

4. szigoru ellenőrzése annak, hogy ama állatok, melyeknél megállapittatott, hogy viziszonyban szenvednek, kiirtassanak, az ilyenek által megmartak vagy abban gyanusak elkülönitve tartassanak;

5. ha valamely háziállaton a viziszony jelei mutatkoz-

nának, a tulajdonos, a szomszédok és illetve a község elöljáróságának figyelmeztetése a fenyegető veszélyre s a kellő óvintézkedések megtétele;

6. felügyelése a csikósok, gúlyások, juhászok és kanászoknak, hogy azok az elöljáróság, esetleg a tulajdonos tudta nélkül az őrizetükre bizott jószág közzé idegent be ne vegyenek.

5. Mely teendők tartoznak a III. csoporthoz?

1. Ellenőrzése annak, hogy a községben és annak határában káva nélküli kutak és fedetlen vermek ne legyenek, hidak, bürük, pallók jó karban tartassanak és akként legyenek készitve, hogy azokon a közlekedés életveszélylyel ne járjon;

2. a közigazgatási hatósághoz való bejelentése annak, ha valahol düledező, roskadozó épületek volnának oly czélból, hogy az abban lakók — kényszer utján is — kilakoltassanak;

3. elkóborolt gyermekeknek hazavezetése vagy az elöljáróságnak való átadása;

4. veszélyes helyen felügyelet nélkül hagyott gyermekeknek vagy más gyámoltalanoknak, a veszélytől való megóvása;

5. gyermekeknek avagy felnőtteknek, állatokkal való pajkos ingerkedésének, valamint az állatkinzásnak megakadályozása.

6. Mely teendők tartoznak a IV. csoporthoz?

1. Ellőrzése annak, hogy tüzes hamu vagy pernye tüzveszélyes helyre p. o. padlásra, trágya- és szemétdombra ne hordassék;

2. éjjel a lakószobán kivül, a hol ebből kifolyólag tüz támadhatna, fedetlen világitóval senki ne járjon;

3. hordás és cséplés idején oly községben, a hol ez hatóságilag is tiltva van s a községen kivül is tüzveszélyes helyen senki se dohányozzék;

4. tüzveszélyes kémények a hatóságnak bejelentessenek;

5. ellenőrzése annak, hogy a község tüzoltó szerei rendben tartassanak-e és hogy a hatóságilag elrendelt egy tartály viz (kapitányviz), csáklya, lajtorja készletben tartassék;

6. szolgabirói felhivás folytán korcsmárosok, mészárosok, kereskedők mérlegeinek ellenőrzése.

7. Mely teendők tartoznak az V. csoporthoz?

1. Ellenőrzése annak, hogy az utczák, terek, de különösen a közhasználatban levő kutak környéke tisztán tartassék;

2. szemét, trágya, az árnyékszékek és peczegödrök tartalma csak az arra kijelölt helyre hordassék;

3. elhullott állatok, vagy azok hullarészei elásassanak;

4. községeken átvezető árkokba semmi bele ne dobassék;

5. vizlevezető csatornák olyan karban tartassanak, hogy a viz lefolyása azokban meg ne rekedjen;

6. szemérmet sértő cselekedetek megakadályoztassanak.

8. Mely teendők tartoznak a VI. csoporthoz?

1. Éjjeli őrök őrködésének ellenőrzése;

2. korcsmai zárórák betartásának ellenőrzése;

3. tiltott fonóházak szétoszlatása;

4. nem engedélyezett tánczmulatságok feloszlatása;

5. éjjeli csend és rend, valamint nyugalom megőrzése az utczákon és tereken;

6. a közcsend és rend fentartása országos vásárok, bucsuk alkalmával és engedélyezett tánczmulatságokon.

9. Mely esetek azok, midőn a csendőr azonnal fellép?

A csendőr mindazon esetekben, midőn valakinek gondatlan eljárása folytán tüzvész üthetne ki vagy egyáltalán valakinek élete, testi épsége, vagy vagyona van veszélyeztetve, végül ha valaki szemérmet sértő cselekedetet követ el, azonnal köteles fellépni.

10. Mikor lép fel a csendőr csak a helyi hatóság megkeresése folytán?

Csupán a helyi hatóság megkeresésére akkor lép fel a csendőr országos vásárok, búcsúk és engedélyezett táncz-mulatságok alkalmával a csend és rend helyre állitása czéljából, amikor a helyi hatóság már képtelen a csend és rend helyreállitására és a helyi hatóság a járőrt segélykezésre felhivja.

11. Járványos betegség esetén, ha a helyi hatóság kötelességének nem tesz eleget, mi a csendőr teendője?

Járványos és ragályos betegség esetén, ha a helyi hatóság kötelességének nem tenne eleget, erről a közigazgatási hatóságnak sürgős jelentést tesz, annak intézkedéséig az orvosi, állatorvosi, hatósági rendeleteknek saját hatáskörében érvényt szerez.

Kérdések a szolgálati utasitásból.

1. §.

Mily szolgálatokra szabad csupán a csendőrt igénybe venni?

2. §.

Hogy érintkeznek a hatóságok a tisztek által vezényelt osztagokkal s őrsökkel s viszont, hogy érintkeznek a tisztek által vezényelt osztagok és az őrsök a hatóságokkal?

3. §.

a) Mily bánásmódra tart a csendőr igényt?

b) Hová fordulnak a hatóságok vagy magánosok a csendőr személyét illető ügyekben?

c) Hová adandók be a hatóságok vagy magánosok részéről a csendőr megjutalmazására vagy kitüntetésére vonatkozó előterjesztések s hogyan eszközöltetik a beadott előterjesztések elintézése?

d) Kinek jelenti be a csendőr bárki ellen irányzott panaszát s mi történik ezután az ily panaszszal?

4. §.

a) Tartozik-e a csendőrség a hatóságok részéről hozzá intézett megkereséseknek és felhivásoknak megfelelni?

b) A csendőrnek ugy hivatalos eljárásában, mint azonkivül is milyen magaviseletet kell tanusitania és mit kell minden szavában és tetteiben tapintatosan kerülni?

c) Mi követeltetik a csendőrtől különösen népgyülések és népcsoportulások alkalmával?

d) Mi a csendőr kötelessége az intézmény jóhirnevét illetőleg?

5. §.

a) Hogyan kell a csendőrnek nyilvánosan és szolgálatban megjelenni?

b) Milyen legyen a csendőr magatartása, fellépése és járása?

6. §.

a) Mit kell a csendőrnek szolgálati müködésekor kerülnie, mikor hivatalos vagy magán lakhelyiségbe lép?

b) Csak mikor és hol van a szolgálatban álló csendőrnek a dohányzás megengedve?

7. §.

a) Hová nem szabad a csendőrnek a szolgálatteljesités ideje alatt, étel, ital vagy mulatság kedvéért belépni?

b) Szabad-e a csendőrnek aljas és rossz hirben álló csapszékeket szolgálaton kivül látogatnia?

8. §.

Meg van-e engedve a rossz hirben álló személyekkel való bizalmas társalgás, valamint ily személyeknek a csendőrlaktanyákba való bebocsátása vagy mások általi bevezetése?

9. §.

a) Melyek azon erkölcsi hibák, melyeknek a csendőrnél semmi szin alatt előfordulniok nem szabad?

b) Mi a bajtársak kötelessége azon esetben, ha netalán valamely csendőr önmagáról annyira megfeledkeznék, hogy valahol ittasan jelennék meg?

10. §.

a) Mely szabályzatokhoz alkalmazkodjék a csendőr a saját testületéhez tartozó elöljárók irányában való maga-

tartására nézve, mire kötelezett elöljáróival szemben, a mi pedig a császár és királyi közös hadsereg, haditengerészet, a monarchia másik államának honvédsége és a magyar királyi honvédségbeli személyekhez való viszonyát illeti, mely határozatok alkalmazandók a csendőrre?

b) Hogyan viselkedjék a csendőr polgári közhivatalnokok irányában?

11. §.

a) Hogyan tartozik a csendőr mindenkit megszólitani?

b) Mit tegyen a csendőr, ha tőle bárki valami felvilágositást, vagy segélyt kér?

12. §.

Mi tartandó fenn a polgári és katonai őrközegekkel a közbiztonsági rend- és csend fentartása, vagy helyreállitása czéljából való szolgálati érintkezéseknél?

13. §.

a) Mik képezik a csendőr legnélkülözhetetlenebb kellékeit?

b) Mi értendő ezen kifejezések alatt: »megvesztegethetlenség« és »igazságszeretet«?

c) Mit nem szabad a csendőrnek valamely féltől szolgálat teljesitéséért elfogadni?

d) Meg van-e engedve a szolgálati kötelesség teljesitését valamely igérettől függővé tenni?

14. §.

Mire van a csendőr szolgálati ügyekben esküvel kötelezve?

15. §.

Mily ügyekre vonatkozólag nem szabad a csendőrségi személyeknek és parancsnokságoknak irásbeli bizonyitványokat kiállitani?

16. §.

Mit tegyen a csendőr, ha becsületében megsértetik vagy rágalmaztatik?

17. §.

a) Mely szabályok érvényesek a csendőrségi személyekre nézve a saját testületéhez tartozó elöljárók és feljebbvalóknak, valamint a közös hadsereg, hadi tengerészet, a monarchia másik államának honvédségéhez tartozó és a magy. kir. honvédségbeli feljebbvalóknak teendő személyes jelentésekre, illetőleg bemutatásokra vonatkozólag?

b) Mit tartozik a csendőr tenni, valahányszor a közigazgatási hatóság székhelyét érinti, vagy ha oly helységbe érkezik, ahol a közigazgatási hatóság főnöke szolgálati ügyben van jelen?

18. §.

a) Meg van-e engedve a csendőrségnek — akár szolgálatban, akár szolgálaton kivül Magyarország határainak különös felhivás, illetve engedély nélküli átlépése?

b) Meg van-e engedve egyik őrskörletből a másikba, valamint egyik csendőrkerületi parancsnokság területéről a másikra való átlépés?

19. §.

Mely ismeretek megszerzésére köteles a csendőr törekedni azon őrskörletre nézve, a melyben működni hivatott?

20. §.

a) Tudnia kell-e a csendőrnek azt, hogy a törvény minő tettekre és mulasztásokra szab büntetést s e czélból mi mindent kell neki ismernie?

b) Miképen nyilik a csendőrnek alkalma megismerni a a törvényeket, miniszteri rendeleteket és szabályrendeleteket?

21. §.

Hányfélék a csendőrség szolgálati teendői?

22. §.

Melyek a csendőrség rendes szolgálati teendői?

23. §.

Mik mérvadók a felszólitás folytán végzendő szolgálati teendők kivitelére nézve?

24. §.

Mi a csendőrség kötelessége, ha a csendőri szolgálat polgári hivatalnokok vezetése alatt teljesittetik?

25. §.

a) Mely kötelesség háramlik a közigazgatási hatóság székhelyén levő őrsparancsnokra vagy esetleg annak helyettesére?

b) Mi a csendőrség teendője, ha rendkivüli események fordulnak elő?

c) Minthogy a közigazgatási hatóság a csend, rend és közbiztonság fentartása felett különösen őrködni hivatott, ugyanazért az őrsparancsnok oly eseményeket is, melyek más hatóságok illetékessége alá tartoznak, még hová tartozik bejelenteni?

d) Mely kivételes esetben van a közigazgatási hatóság jogositva bármely csendőrt szolgálatra közvetlenül is felhivni?

26. §.

Hová iktatandó be — az eredmény leirásával — minden teljesitett szolgálat, legyen az önálló, vagy felhivás folytán teljesitett?

27. §.

Mely hatóságok vannak jogositva — sürgős esetekben — minden egyes csendőrt, ki a járásban szolgálat tételre hivatott, valamely határozottan kijelölendő szolgálati teendő végrehajtására — irásban — felszólitani?

28. §.

Hová tartozik az őrsparancsnok az őrskörletében előforduló büntetteket, vétségeket és kihágásokat bejelenteni?

29. §.

Mit tartozik a csendőr tenni még a bűnesetek feljelentése előtt, ha valamely felmerült eset kiderítése oly sürgős, hogy a késedelem veszélylyel jár?

30. §.

a) Köteles-e a csendőr hivatalos felhivásokra foglyok kisérésére?

b) Csakis mily esetekben s mily egyének mellé alkalmazhatók a csendőrök foglyok ideiglenes őrzésére és törvényszéki végtárgyalásoknál való szolgálattételre?

31. §.

Mikor s mely hatóságoknak tartozik a csendőrség a szolgálattétel eredményét bejelenteni?

32. §.

Mely esetben veheti valamely birósági személy a csendőrség támogatását birósági eljárásoknál igénybe?

33. §.

Csak mikor szabad a csendőrnek rendszerint szolgálatilag fellépni?

34. §.

Mely esetekben foganatositandó a büntény vagy vétség elkövetésével alaposan gyanusitott egyének üldözése vagy letartóztatása a csendőrök által irásbeli felszólitás nélkül is azon czélból, hogy azok a biróság elé vezettessenek?

35. §.

Kiterjeszthető-e a büntető törvények és közbiztonsági rendeletek áthágóinak üldözése a magyar korona országainak határain tul a monarchia másik állama szomszédos kerületeibe is, s ha igen, mely szabályok lesznek az eljáró járőr által betartandók?

36. §.

Mire van jogositva a járőr, ha felkelés, lázadás vagy nagyobb számu személyek által elkövetett más büntethető cselekmény esetén a bűnösök azonnali kinyomozása nem lehetséges?

37. §.

a) Ha valaki törvényszegés miatt a hatósághoz elővezetendő, akkor annak azon czélból való előleges letartóztatása csupán mely esetekben eszközölhető?

b) Csakis mire kell szoritkoznia a csendőrnek, ha a közigazgatási vagy rendészeti törvények avagy rendeletek áthágása fordul elő és sem a feljelentés nincs előirva, sem a letartóztatás a törvényben nincs elrendelve?

c) Mely határozmányok mérvadók katonai, illetőleg honvéd személyek elfogására nézve?

38. §.

a) Mire kell a csendőrnek mindjárt törekednie a vétkes letartóztatása után?

b) Tartoznak-e a kisérők a letartóztatottra szigoruan felügyelni, s ha igen, mi czélból?

c) Mily távolságra kövesse a csendőr a letartóztatottat?

39. §.

Mi jelentendő fel a testi sértések előfordulása esetén?

40. §.

Mi a csendőr teendője, ha közhitelpapir-, bankjegy-, papirpénz- vagy fémpénzutánzót vagy hamisitót fedez fel?

41. §.

Mi állapitandó meg tűzvésznél?

42. §.

Különösen mi nyomozandó ki helyszini szemle utján oly bünténynek és vétségeknél, melyek által másnak életében, testi épségében vagy tulajdonában kár történt?

43. §.

a) Mely esetekben foganatositható házmotozás?

b) Mely személyeknél tartható bármikor ház- és személymotozás?

c) Mely egyéneknek motozható meg személyük és ruházatuk is?

d) Hogyan eszközöltetik a nők megmotozása?

44. §.

a) A motozás szabály szerint csak minek megtörténte után foganatosittatik s csak mennyiben hajtatik az végre?

b) Mely személyeknél s mely esetekben mellőzhető a kikérdezés?

45. §.

a) A motozás rendszerint csak minek az alapján eszközölhető?

b) Mi történjék a motozás megkezdése előtt?

c) Mily eljárás eszközlendő azon esetben, ha a házmotozás katonai- vagy katonaság által megszállott épületben eszközlendő?

46. §.

a) Mely személyekkel szemben eszközölhető házmotozás — a bűnfenyitő eljárás érdekében és ha a késedelem veszélylyel jár — a közbiztonsági közegek által saját hatáskörükben is?

b) Mi állitandó ki az érdekelt kivánatára azon tárgyakról, melyeket a csendőr esetleg magával visz?

47. §.

a) Mely elvek szem előtt tartása mellett eszközlendők a ház- és személymotozások mindenkor?

b) Ki szólitandó fel a motozásnál való jelenlétre s ki legyen a motozásnál jelen azon esetben, ha a megmotozandó helyiségek tulajdonosa akadályozva vagy távol lenne, vagy a jelenlételre hajlandó nem lenne?

c) Kit hiv a házmotozást önállóan teljesitő csendőr magával s hogyan jár el a csendőr rosz hirben álló személyek lakásába léptekor?

48. §.

a) Miről kell irományok megmotozásánál gondoskodni?

b) Mi a teendője a járőrnek, ha az irományok tulajdonosa azoknak megmotozását megengedni vonakodnék?

c) Jogositva van-e a csendőr lepecsételt levelek és csomagok felbontására?

d) Mikép eszközlendő a csomagok lepecsételése minden gyanusitás kikerülése végett?

49. §.

Mily határozványokat kell a csendőrnek szolgálati működésekor szem előtt tartania?

50. §.

a) Hol vannak azon esetek meghatározva, melyekben a csendőrnek fegyverét szabad használni?

b) Csak mikor használja a csendőr a megengedett esetekben is fegyverét?

c) Amennyiben a viszonyok engedik, mely fegyverek használandók s mi bir még határozó befolyással arra nézve, hogy mely fegyvert használja?

d) Mire kell a csendőrnek ellenszegüléseknél vagy valamely csendőrre intézett támadásnál mindenekelőtt törekednie.

e) Miről tartozik a csendőr gondoskodni, ha valamely ellenszegülő — a fegyvernek vele szemben alkalmazott használata következtében — megsebesittetett?

51. §.

a) Mi a kötelessége az őrsnek, a mennyiben a hatóságok részéről különös szolgálatokra nem vétetik igénybe?

b) Mikor teljesitendők a rendes szolgálatok?

c) A járőrök rendszerint hány főből állanak?

d) Ki felelős a vett parancs végrehajtásáért?

52. §.

a) Előiratik-e a csendőrnek a rendes portyázásoknál a portyázás iránya és szabad-e attól alapos ok nélkül eltérnie?

b) Mi a kötelessége a csendőrnek, ha járőri szolgálata közben büntetendő cselekménynek jön tudomására?

c) Csak hogyan jelölhető ki az irány elrendelt üldözések vagy nyomozásoknál?

d) Mire kell éber figyelemmel lenni a járőrnek rendes portyázásoknál?

e) Különösen mely utak és tájak portyázandók le a járőr által lehetőleg gyakran?

53. §.

a) Mit kiván az óvatosság akkor, ha a csendőrben személyes észlelete folytán gyanu támad, de a dolog valódi állása előtte még bizonytalan?

b) Mit kell tennie a csendőrnek, ha oly tény merül fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna?

c) Mi tétetik a csendőrnek általában minden körülmények között kötelességévé?

54. §.

a) Mire forditson a csendőr portyázásoknál különös figyelmet?

b) Mit tegyen a csendőr magánosan és roszhirben álló csárdákban talált idegenekkel, ha azok neki jogosan gyanusaknak tetszenek?

55. §.

Mily szabályok figyelemmel tartására köteles a csendőr a portyázás közben talált utasokra nézve?

56. §.

Minden csendőr kerületi parancsnokság felügyeleti körletében bizonyos jelek határozandók meg; mi a czéljuk ezen jeleknek, miben állanak ezen jelek és mit tartozik minden csendőr tenni, ha ily jelt hall?

57. §.

a) Ha valamely személy a biróság, vagy közigazgatási hatóság elé állitandó vagy elfogandó lévén, az elővezetési vagy elfogatási végzés az őrsparancsnoknak megküldetik: mi az őrsparancsnok kötelessége?

b) Mi az őrsparancsnok teendője akkor, ha ily előállitással vagy elfogással több csendőr bizatik meg; kinek adatik át ily esetben az elfogott?

58. §.

a) Mi a teendője a járőrnek, ha közhivatalban vagy közszolgálatban alkalmazott személyeknek elfogatása vagy előleges letartóztatása eszközlendő s ilyetén szolgálatuknak akadályoztatása esetében helyettesitésük a közbiztonság vagy más közérdek folytán szükséges?

b) Mit tegyen a járőr, ha az elöljárónak előleges értesitése - pl. mivel a megszökés vagy a bűntény nyomainak megsemmisitése stb. nem volna megakadályozható — aggályt gerjeszt?

59. §.

Mit tegyen a járőr, ha az elfogatásnál előre nem látható akadályok merülnek fel, vagy ha az elfogandó beteg, vagy nem szállitható:

a) ha a letartóztatandó egyén nem veszélyes?

b) ha veszélyes gonosztevő?

60. §.

a) Mely szabályokat kell a csendőrségnek betartania, ha foglyok őrzése bizatik reá?

b) Különösen mit nem szabad megengednie a foglyot őrző csendőrnek?

c) Mikor és hová tartozik a csendőr bejelenteni mindazon észleleteit, melyeket őrzés közben tehet, valamint a fogolynak minden hozzája intézett kérelmét és kivánságát?

61. §.

a) Mi tiltatik a csendőrnek valamely gyanussal szemben való bizonyitékok szerzése vagy gyanuokok megállapitása czéljából?

b) Mily módon van tiltva a csendőrnek a vádlottat vallomásra vagy más feladásra kényszeriteni?

c) Mi a teendője a csendőrnek, ha a fogoly önként nyilatkozik előtte, legyen ezen nyilatkozat valóságos vallomás vagy saját személyére, vagy pedig másokra vonatkozó feladás?

62. §.

a) Ha a csendőrségre foglyok, elitélt fegyenczek, vagy máskülönben közveszélyes személyek kisérése bizatik, mily eljárást követ a hatóság az elővigyázat szempontjából a csendőrséggel szemben?

b) Mit tartozik a csendőr a kisérendő foglyokkal az átvételkor tenni, s mi felől tartozik ilyenkor meggyőződni?

c) Mi a hatóság teendője, ha valamely fogolynak pénze, vagy más értékes tulajdona van?

63. §.

a) Mi szükséges az őrkisérő csendőr részéről, ha a fogoly kivételesen csak egy csendőr által kisértetik?

b) Mely személyek bilincselendők meg, s mely esetekben alkalmazandók a bilincselés óvrendszabályai?

64. §.

a) Szabad-e utközben — az arra jogositott polgári vagy birósági személy kivételével — bárkinek is megengedni, hogy a fogolyhoz közeledjék, vagy vele szóba álljon?

b) Mily eljárás követendő akkor, ha a fogoly utközben megéhezik vagy megszomjazik, vagy egyéb szükséget érez?

c) Szabad-e a fogolynak szeszes italt élvezni, vagy az étkezésnél kést s villát használni?

65. §.

Mi a járőr teendője, ha a fogoly utközben megbetegszik, vagy a meghálás szüksége áll be?

66. §.

a) Ki határozza azt meg mindig, valjon a szállitás kocsin vagy gyalog eszközöltessék-e?

b) Mi a teendő akkor, ha a fogoly utközben azt állitja, hogy az utat gyalog folytatni képtelen?

67. §.

a) Tartozik-e a kisérő csendőr a foglyok holmijára is felügyelni?

b) Szabad-e a járőrnek megengedni azt, hogy a foglyok utközben sajátjukból bármit is eladjanak, eldobjanak, vagy megsemmisitsenek?

c) Mi a csendőrök teendője, ha a hatóság a foglyoknak az idő viszontagságai ellen köpenyeket, takarókat stb. adott?

68. §.

Mire kell különösen tekintettel lenni, ha a csendőrségre több személy kisérése bizatik?

69. §.

Mi a járőr teendője, ha utközben előre nem látott bajok fordulnának elő és a fogolykiséret a tovább szállitás biztonságára nézve aggodalomba ejtetnék?

70. §.

a) Miféle okmányok adandók a csendőrnek a hatóság részéről, ha a csendőrt a hatóság a kiséreti költségek fedezésére pénzelőleggel látta el?

b) Mi a csendőr teendője, ha a fogoly csak a legközelebbi csendőrőrsig kisérendő?

c) Mi a csendőr teendője az átadás megtörténte után, ha más nem lett elrendelve?

71. §.

a) Hol kell a fogolykiséretnek mindjárt megérkezésekor felvonulnia, ha a foglyok valamely biróságnak, vagy más hatóságnak közvetlenül adandók át s hogyan történik az átadás?

b) Ki tartozik a fogoly átvételét igazolni?

72. §.

a) Töltve kell-e a járőr fegyverének lennie foglyok kisérésekor?

b) A mennyiben lehetséges, hogyan eszközlendő a fegyencz szállitmánynak és kiséretnek vasutakon való elhelyezése?

73. §.

Hivatva van-e rendszerint a csendőrség tolonczszállitmányok kisérésére?

74. §.

a) Csak mikor vehető a csendőrség közreműködése adóvégrehajtásnál igénybe?

b) Szabad-e a segélyt nyujtó csendőrnek az előfordult zálogolásnál, vagy a végrehajtás egyéb mozzanatainál tettlegesen közreműködni, s csak miről kell ilyenkor gondoskodnia?

75. §.

a) Mikor vehető csupán a csendőrség közreműködése a jövedéki törvények végrehajtásánál igénybe s mi ilyenkor a járőr kötelessége?

b) Miáltal legyenek felismerhetők az államjövedékre felügyelő közegek (pénzügyőrség) ezen minőségükben s mivel kötelesek magukat igazolni, midőn rendkivüli esetekben szolgálatukat polgári ruhában végzik?

76. §.

Tartozik-e a csendőr a munkás osztály által előidézhető mindazon eshetőségekre figyelmet forditani, melyek a közcsend és rend háboritását vonhatnák maguk után s hová tegyen azonnal jelentést netalán nyilvánuló elégedetlenség vagy előfordult rendetlenség felől?

77. §.

a) Mi a kötelessége a csendőrnek, ha országos vásárok, bucsuk, nyilvános mulatságok stb. felügyelésére rendeltetik ki s csak mikor lép ily alkalommal közbe?

b) Mit tartozik a csendőr különösen nyilvános mulatságok alkalmával gondosan kerülni?

c) Mely hatóság intézkedései szerint jár el a csendőrség népgyüléseknél vagy csődülésnél s mi a teendője olyankor, ha közbelépni kénytelenittetik?

78. §.

a) Miféle igazolványnyal kell ellátva lennie: a) minden a legénységi állományhoz tartozó rövid időre szabadságolt

katona vagy honvéd személynek, b) tartósan szabadságoltnak, valamint a nem tettleges állománybeli tartalékosnak, c) szabadságolt állományu honvédnek?

b) Mi a csendőr teendője — ha e végre alapos ok létezik — ezen igazolványokkal?

c) A szabadságolási-, illetőleg honvéd igazolványok tekinthetők-e utazási okmányokként?

79. §.

Mi a csendőrség kötelessége a sorhad vagy a honvédség legénységi állományához tartozó oly személyekkel szemben, kik szökésben, önkényű eltávozásban, vagy mint tartósan szabadságoltak és nem tettleg szolgáló tartalékosok és honvédek, a tényleges szolgálatra, fegyvergyakorlatra vagy ujonczsorványra szóló behivási parancsnak való nem engedelmeskedésben válnak gyanusokká s kik tekintetnek ez irányban gyanusoknak?

80. §.

a) Mit tartozik a csendőr a sorozás elől megszököttekkel tenni?

b) Kik tekintendők a sorozás elől megszökötteknek?

c) Mily egyénekre kell különösen felügyelni s mi történjék ezekkel?

81. §.

a) Mire kell a csendőrségnek fokozott figyelmet forditania s mire kell leginkább felügyelnie, ha az ország határszélén teljesit szolgálatot?

b) Ha határszéli portyázások alkalmával csempészek vagy a jövedéki és vámszabályok, illetőleg törvények más nemü áthágói kerülnek kézre, mely hatóságnak adandók át: a) ha őket más büntethető cselekmény vagy törvényszegés vádja nem terheli; b) ha még más büntény vagy vétség elkövetésével is vádoltatnak.

82. §.

a) Mi a csendőr teendője, ha hullát talál és mely hatósághoz jelentendő be a haláleset, ha az a) véletlen eset vagy öngyilkosság folytán történt? b) ha valószinü, hogy a halál valamely büntethető tett által idéztetett elő?

b) Mit tegyen a csendőr, ha valamely feltalált emberi testen még némi életjelek észlelhetők?

c) Mely eljárás követendő egyáltalában mindennemü sérüléseknél és szerencsétlenségnél, akár véletlenül, akár hanyagságból vagy készakarva történtek azok?

83. §.

Mi a csendőr teendője, ha véres fegyvert, fegyveralkatrészeket, töredékeket, gyilkoló vagy más eszközöket, véres öltönydarabokat stb. talál, melyek erőszakos tett elkövetésére mutatnak, s mi történjék ezen tárgyakkal?

84. §.

a) Miután a csendőr szolgálata folytán azon helyzetben van, hogy az elemi csapásokat és hasonló szerencsétlenségeket gyakran már keletkezésök csirájában felfedezheti: mi a kötelessége?

b) Mely kivételes esetben jogosult — sőt tartozik is — a csendőr akár nappal, akár éjjel minden veszélyezett házba behatolni s mi ilyenkor a kötelessége?

85. §.

Mely szabályok értelmében járjon el a csendőr tüzvész esetén és mi a kötelessége ilyenkor?

86. §.

a) Mire ügyel a csendőr vizáradáskor?

b) Miről tartozik a csendőr gondoskodni, ha az áradás veszélye növekszik és miről, ha az árviz valamely helységet, vagy vidéket ellep?

c) Kinek az intézkedése alapján jár el a csendőr vizáradások alkalmával?

87. §.

Kötelessége-e a csendőrnek veszélyes jelenségekre felügyelni?

(Soroljon fel néhány példát.)

88. §.

Mi a csendőr kötelessége, ha eltévedt vagy elkóborolt gyermekeket talál, vagy ha a gyermekeket vizparton, utczákon, meredek mellett, tüz körül, vagy más oly helyen találja, hol veszélynek vannak kitéve; mit tegyen olyankor, ha gyermekek vagy megnőtt emberek állatok irányában pajkoskodnak, azokat kinozzák vagy ingerlik?

89. §.

Miféle helyi rendészeti szabályok betartására kell még a csendőrnek járőr szolgálata teljesitésekor felügyelni?

90. §.

Mit tartozik a csendőr tenni, miután az erdészeti törvény és földmüvelésre vonatkozó, valamint a vadászati tilalom és hasznos vagy éneklő madarak védelmére stb. nézve kibocsájtott törvények következtében ezek áthágóinak feljelentésére van hivatva?

91. §.

a) Szabad-e a csendőrnek a neki tett feladások felől jegyzőkönyvet felvenni és mit tartozik a hozzája forduló felekkel tenni?

b) Mely esetekben tartozik a csendőr a hozzája intézett feljelentések esetén azonnal cselekvőleg fellépni?

92. §.

Mi szolgál a csendőrnek kiváló érdeméül?

Kérdések

az ellenszegülési esetekben követendő magatartásra vonatkozó vezérfonalból.

1. Az ellenszegülési esetek renszerint miáltal idéztetnek elő?
2. Melyek az erőhatalmi rendszabályok?
3. Mily módon utasitsa rendre a csendőr a törvény áthágóját?
4. Mily szavakat használjon a csendőr a törvénysértővel szemben, midőn annak ellenállását egy komolyabb esetben meg akarja törni?
5. Szabad-e a letartóztatottal felesleges tárgyalásokba bocsájtkozni?
6. Minő magaviseletet nem szabad a csendőrnek szolgálata teljesitése közben tanusitani?
7. Egy csendőr megbilincselheti-e a letartóztatottat szabadban?
8. Letartóztatás után a csendőr mily módon jelöli meg a fogolynak a követendő utirányt?
9. Mikor és kiknek segélyével bilincselheti meg az egyes csendőr a foglyot?
10. Mily eljárást kövessen a csendőr azon egyénnel szemben, aki segélyét a csendőrnek megtagadja?
11. Miként eszközlendő a letartóztatás éjjel?
12. Kik vannak első sorban hivatva a csendőrt támogatni?
13. Mit tartson szem előtt a csendőr, ha megkisérelnék a letartóztatottat erőszakos uton megszabaditani?
14. Mikor áll be ama pillanat, midőn a csendőrnek fegyverét használnia kell?
15. Ha az ellenszegülő harczképtelenné tétetett, szabad-e azzal szemben még utólag fegyvert használni, vagy azt bármi más módon bántalmazni?

16. Mikor, hol és kik ellen használjon a csendőr kardot és mily módon?
17. Mily helyen és mily módon használja a csendőr a szuronyt?
18. Kikkel szemben és mily módon használja a csendőr lőfegyverét?
19. Mily módon való használata tilos a lőfegyvernek?
20. Miképen fogja a csendőr fegyverét használni olyanokkal szemben, kik a foglyot erőszakosan meg akarják szabaditani?
21. Ha a fogolylyal meg kell hálni, minő elővigyázati rendszabályokat kell foganatositani?
22. Ha a foglyot, kivel a csendőr éjjel valahol meghálni kénytelen, meg akarnák szabaditani, miképen jár el a csendőr?
23. Miképen kell eljárnia a csendőrnek lázadások, nyilt helyen történő nagyobbszabásu verekedéseknél?
24. Mi a csendőr eljárása zárt helyiségekben történő verekedéseknél?
25. Ha zárt helyiségből — például korcsmából — kell valamely letartóztatottat elkisérni, miként jár el a csendőr?
26. Miként hajtandó végre nappal rablók megtámadása, ha azok magánosan álló házakban rejtőznek?
27. Miként hajtandó végre rablók megtámadása éjjel?

Kérdések

a büntettek és vétségekről szóló büntető törvénykönyvből.

1. Mely cselekmények képeznek büntettet vagy vétséget? (1. §.)
2. Mily büntetés szabható ki valamely bünösre? (1. §.)
3. Ha a büntetendő cselekmény elkövetése napjától az itélet hozásig terjedő időközben különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, melyik alkalmazandó ezek közül?
4. A szabadságvesztés büntetés kitöltésénél miképen számitja a törvény az időt? (3. §.)
5. Mely területre terjed ki a büntető törvény hatálya? (5. §.)
6. Mely egyénekre nem terjed ki a büntető törvény hatálya? (5. §.)
7. Mit értünk ezen kifejezés alatt »terület kivüliség«? (5. §.)
8. Kik neveztetnek magyar honosoknak? (6. §.)
9. Milyen területeket különböztet meg a törvény? (6. §.)
10. Külföldön elkövetett büntetendő cselekmény mely törvény szerint büntettetik? (12. §.)
11. Magyar honos más állam hatóságának kiadható-e? (17. §.)
12. Osztrák honos mely állam hatóságának adható ki? (17. §.)
13. Kiket illet meg a mentelmi jog és miben áll az? (19. §.)
14. Minő büntetési nemek vannak? (20. §.)
15. Milyen a szabadságvesztés büntetések legnagyobb és illetve legkisebb mértéke? (22–25. §§.)
16. Hol hajtatnak végre a fegyház-, államfogház-, börtön- és fogház büntetések? (28., 35., 36, 39. §§.)
17. Kik itélhetők javitóintézetbe való elzárásra? (42. §.)
18. Kik és honnan szállittatnak közvetitő intézetbe? (44. §.)
19. Kik és honnan bocsájtatnak feltételes szabadságra? (48. §.)
20. Feltételes szabadságra bocsájtottak minő rendőri felügyelet alatt állanak? (50. §.)

21. Mennyi a pénzbüntetés legnagyobb és illetve legkisebb kiszabata és mily értékben szabatik az ki? (26. és 4. §§.)
22. Melyek a mellék büntetések? (54. §.)
23. Miben áll a hivatalvesztés? (55. §.)
24. Miben áll a politikai jogvesztés? (56. §.)
25. Valamely bünügyből kifolyólag mely tárgyak kobozhatók el? (61. §.)
26. Mit értünk ezen kifejezés alatt: »Nyomtatvány«? (63. §.)
27. Mit nevezünk kisérletnek és mikor büntetendő a kisérlet? (65. §.)
28. Mely esetekben nem büntettetik a kisérlet? (67. §.)
29. Kit nevezünk felbujtónak? kit bünsegédnek és kit tettesnek? (69. §.)
30. Csak mily módon elkövetett cselekmények képeznek büntettet és vétséget? (75. §.)
31. Melyek a beszámitást kizáró vagy enyhitő okok?
32. Mit nevezünk öntudatlan állapotnak, mit elmezavarnak? (76. §.)
33. Mi az ellenállhatlan kényszer? (77. §.)
34. Kik tekintetnek hozzátartozóknak? (78. §.)
35. Mi a jogos védelem? (79. §.)
36. Mi a végszükség? (80. §.)
37. A törvény nem tudása vagy téves felfogása kizárja-e a büntethetőséget? (81. §.)
38. Kik nem vonhatók bünvádi eljárás alá? (83. §.)
39. Kik és mily feltétel mellett nem büntethetők? (84. §.)
40. Kik nem itélhetők halálra vagy életfogytig tartó fegyházra? (87. §.)
41. Mit nevezünk bünhalmazatnak? (95—96. §§.)
42. Mit nevezünk eszmei- és mit anyagi bünhalmazatnak? (95—96. §§.)
43. Mi zárja ki a bünvádi eljárás meginditását? (105. §.)
44. Az elévülés mennyi idő alatt áll be a bünvádi eljárás meginditására nézve? (106. §.)
45. Az elévülés mikor veszi kezdetét a bünvádi eljárás meginditását illetőleg? (107. §.)
46. A bünvádi eljárásra vonatkozólag a magánfél mennyi idő alatt tehet inditványt? (112. §.)

47. Kiskoru sértett helyett ki van jogositva a bünvádi eljárásra vonatkozólag inditványt tenni? (113. §.)
48. A jogérvényesen megállapitott büntetés végrehajtását mi zárja ki? (117. §.)
49. A kiszabott büntetés végrehajtása mennyi idő alatt évül el? (120. §.)
50. A büntetés végrehajtására vonatkozó elévülés mely napon kezdődik? (121. §.)
51. Kiterjed-e az elévülés a mellék büntetésekre? (122—123. §§.)
52. Ugy a bünvádi eljárás megindithatására, mint a kiszabott büntetésre vonatkozó elévülés mi által szakittatik félbe? (108. és 124. §§.)
53. Ki követi el a felségsértés büntettét? (126—127. §§.)
54. Mily esetekben nem büntettetik a *felségsértés kisérlete,* az arra való előkészület, szövetség és felhivás? (136. §.)
55. Ki követi el a király bántalmazásának büntettét? (139. §.)
56. Ki követi el a király megsértésének vétségét? (140. §.)
57. Ki követi el a királyi ház tagjainak bántalmazását és megsértését? (141. §.)
58. Ki követi el a katonai hütlenség büntettét? (142—144. §§.)
59. Ki követi el a diplomácziai hütlenség büntettét? (146–147. §§.)
60. Mely cselekmény képez lázadást? (152—155. §§.)
61. Mely esetben képez a jogtalan toborzás lázadást? (161. §.)
62. A lázadás és az arra irányozott szövetkezés miatt kik és mikor nem büntettetnek? (159. §.)
63. Ki követi el a hatóság elleni erőszak büntettét? (163. §.)
64. Mit értünk ezen kifejezések alatt: »hatóság« és »közigazgatási hatóság«? (164. §.)
65. Kik tekintetnek hatósági közegeknek? (166. §.)
66. Mit értünk ezen kifejezés alatt: »veszélyes fenyegetés«? (167. §.)
67. Ki válik bünössé az alkotmány, a törvény, a hatóság és a hatósági közegek elleni izgatásban? (171—174. §§.)
68. Ki követi el a magánosok elleni erőszak büntettét és ki annak vétségét? (175—177. §§.)
69. Ki válik bünössé a vallás szabad gyakorlata elleni vétségben és ki annak büntettében? (190—192. §§.)
70. Ki követi el a személyes szabadság megsértésének vétségét? (193—194. §§.)

71. Ki követi el a házi jog megsértésének vétségét? (199. §.)
72. Ki követi el a levéltitok és ki a távirdai titok megsértésének vétségét? (200—201. §§.)
73. Ki követi el a pénzhamisitás büntettét és ki annak vétségét? (200—204. §§.)
74. Ki követi el a hamisitott pénz csalárd használatának büntettét és ki a hamispénz kiadásának vétségét? (207. és 209. §§.)
75. Hányféle pénzt ismer és mi azok között a különbség?
76. Ki válik bünössé a hamis tanuzás büntettében és ki annak vétségében? (213—214. §§.)
77. Ki büntettetik a hamis tanuval egyenlően? (217. §.)
78. Mely esetekben nem büntettetik a hamis tanuzás? (224. és 225. §§.)
79. Ki követ el hamis vádat, mikor képez az büntettet és mikor vétséget? (227. §.)
80. Mikor üldözendő a hamis vád hivatalból és mikor üldözhető az csak magán vádra? (228—229. §§.)
81. Ki követi el az erőszakos nemi közösülés büntettét? (232. §.)
82. Ki követi el a szemérem elleni erőszak büntettét? (233. §.)
83. A nemi erőszak eseteiben mi tekintetik fenyegetésnek? (234. §.)
84. Ki követi el a megfertőztetés büntettét? (236. §.)
85. A szemérem elleni büntettek eseteiben mikor inditandó meg a bünvádi eljárás hivatalból? (239. §.)
86. A szemérem elleni erőszak, az erőszakos nemi közösülés és megfertőztetés mikor nem büntettetik? (240. §.)
87. Mily cselekmény képezi a természetelleni fajtalanság vétségét és milyen annak büntettét? (241—242. §§.)
88. Mi a vérfertőztetés és ki nem büntettetik miatta? (243. és 244. §§.)
89. Ki követi el a szemérem elleni büntettét? (245. §.)
90. Mi a házasságtörés? (246. §.)
91. Ki követi el a csábitás büntettét? (247. §.)
92. Ki követi el a szemérem elleni vétséget? (248—249. §§.)
93. Ki követi el a kettős házasság büntettet és ki annak vétségét? (251—253. §§.)
94. Ki követi el a családi állás elleni büntettet és vétséget? (254—257. §§.)

95. Ki követi el a rágalmazás vétségét? (258. és 260. §§.)
95/a. Ki követi el a becsületsértés vétségét? (261. §.)
96. A rágalmazás és becsületsértés esetében mikor van megengedve az állitás valódiságának bizonyitása? (263. §.)
97. Rágalmazás és becsületsértés esetében mikor nem engedhető meg az állitás valódiságának bizonyitása még a sértett kivánatára sem? (264. §.)
98. Rágalmazás és becsületsértés miatt mikor indithatő meg hivatalból a bünvádi eljárás? (270. §.)
99. Ki követ el gyilkosságot és ki szándékos emberölést? (278—279. §§.)
100. Ki követi el a gyermekölés büntettét? (284. §.)
101. Ki válik bünössé a magzat elhajtásban? (285—286. §§.)
102. Ki követi el a gyermek kitétel büntettét? (287. §.)
103. Ki követi el az emberölés vétségét? (290—291. §§.)
104. Ki követi el a párviadal vétségét? (293. §.)
105. Ki követ el testi sértést és miképen minősül az? (301. §.)
106. Testi sértés mikor üldözendő hivatalból, mikor magánvádra és mikor nem büntethető az? (312—313. §§.)
107. Ki követi el a közegészség elleni vétséget illetve büntettet? (314—316. §§.)
108. Ki követi el a gyermekrablás büntettét s mily körülmények sulyosbbitják ezen cselekményt? (317—319. §§.)
109. Ki követi el a leányszöktetést? (320. §.)
110. Ki követi el a nőrablást? (321—322. §§.)
111. Ki követi el a személyes szabadság megsértésének vétségét? (323. §.)
112. Mely magán személy követi el a levél- és távsürgöny titok megsértésének vétségét? (327. §.)
113. Ki követi el a titok tiltott felfedezésének vétségét, mikor nem büntettetik az? (328—329. §§.)
114. Mely magánszemély követi el a magánlak megsértésének büntettét, mik eme cselekménynek sulyosbbitó körülményei? (330—331. §§.)
115. Mely magán személy követi el a magánlak megsértésének vétségét? (332. §.)
116. Ki követ el lopást? (333. §.)
117. Az ellopott dolog értékére való tekintettel miképen minősül a lopás? (334. §.)

118. Több ugyanazon egyén által elkövetett lopás miképpen minősittetik? (335. §.)
119. Tekintet nélkül az ellopott dolog értékére, mikor képez a lopás büntettet? (336—338. §§.)
120. Mily esetekben inditható meg a bünvádi eljárás csupán a sértett fél inditványára? (342—343. §§.)
121. Ki követi el a rablás büntettét? (344. §.)
122. Mikor tekintetik a lopás rablásnak? (345—346. §§.)
123. Ki követi el a zsarolás vétségét? (350—351. §§.)
124. Mely esetekben képez a zsarolás büntettet? (353. §.)
125. Ki követ el sikkasztást és mikor van az elsikkasztás befejezve? (355. §.)
126. Miképen minősül a sikkasztás az értékre való tekintettel és ezenkivül mikor képez még büntettet? (356—357. §§.)
127. Ki követ el zártörést? (359—360. §§.)
128. Ki követi el a hütlen kezelés vétségét és mikor képez a hütlen kezelés büntettet? (361. és 363. §§.)
129. Mely esetben üldözendő a hütlen kezelés hivatalból? (362. §.)
130. Ki követi el a jogtalan elsajátitás vétségét? (265—366. §§.)
131. Ki követi el az orgazdaság büntettét és ki annak vétségét? (370—371. §§.)
131/a. Ki követi el a bünpártolás vétségét? (374—375. §§.)
132. Ki követ el csalást és miként minősűl az az értékre való tekintettel? (379—380. §§.)
133. Mikor képez büntettet a csalás tekintet nélkül az értékre? (381—382. §§.)
134. Ki követi el a közokirat hamisitást? (391., 394., 395., 397., 398. §§.)
135. Ki követi el a magán okirat hamisitást? (401—402. és 404. §§.)
136. Ki követi el a határjel hamisitást? (407. §.)
137. Orvosi és községi hamis bizonyitványok kiállitásának és használásának vétségét ki követi el? (408—411. §§.)
138. Ki követi el a bélyeghamisitás vétségét? (412. §.)
139. Ki követi el a csalárd bukás büntettét? (414. §.)
140. Ki követi el a vétkes bukás vétségét? (416. §.)
141. Ki követi el a más vagyona megrongálásának vétségét? (418. §.)
142. Mikor képez a vagyonrongálás büntettet? (419. §.)

143. Mikor képez az ingatlan vagyon megrongálása vétséget? (421. §.)
144. Ki követi el a gyujtogatás büntettét? (422. §.)
145. Ki követi el a tüzvész okozás vétségét? (425. §.)
146. Mikor nem büntettetik a gyujtogatás? (427. §.)
147. Ki válik bünössé a vizáradás okozásának büntettében és vétségében? (429. és 432. §§.)
148. Ki követi el a közveszélyü megrongálás büntettét és illetve vétségét? (434. és 437. §.)
149. Ki követi el a közveszélyü cselekmény büntettét? (436. §.)
150. Ki követi el a közveszélyü cselekmény vagy mulasztás vétségét? (437. §.)
151. Ki követi el a táviró készülék megrongálásának vétségét? (439. §.)
152. Ki követi el a fogolyszöktetés büntettét? (447—448. §§.)
153. Ki követi el a fegyveres erő elleni büntettet és vétséget? (453—456. §§.)
154. Kik tekintetnek közhivatalnokoknak? (461. §.)
155. Ki követi el a hivatali sikkasztás büntettét? (462. §.)
156. Ki követi el a megvesztegetés vétségét és ki annak büntettét? (465., 467. és 470. §§.)
157. Ki követi el a hivatali hatalommal való visszaélés büntettét és illetve vétségét? (471—481. §§.)
158. Melyek az ügyvédi büntettek és vétségek? (482—483. §§.)

Kérdések

a kihágásokról szóló büntető törvénykönyvből (1879. évi XL. törv. czikk.)

1. Mely cselekmények képeznek kihágást?
2. A kihágásról szóló büntető törvénykönyv hatálya mely területre terjed ki?
3. Mely területre terjed ki a miniszteri rendelet, milyenre a törvényhatóság és milyenre a törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi város vagy rendezett tanácsu város által alkotott szabályrendelet hatálya?
4. Mikor válik érvényessé a törvényhatósági- vagy városi szabályrendelet?
5. A belügyminiszteri megerősitésen kivül mi szükséges még ahhoz, hogy valamely szabályrendelet kötelező ereju legyen?
6. Külföldön elkövetett kihágás miatt van-e büntetésnek helye?
7. Kihágás miatt engedélyezhető-e valakinek kiadása?
8. Minő büntetések szabhatók ki kihágás miatt és minő azok legkisebb mérete?
9. Büntethető-e a kihágás kisérlete?
10. Ha családtagok, gondnokoltak, segédek, tanonczok, cselédek vagy munkások követnek el kihágást, ki lesz megbüntetve?
11. Büntethető-e a gondatlanságból elkövetett kihágás?
12. Mennyi idő alatt évül el kihágási ügyben a büntető eljárás meginditbatása és mennyi idő alatt a kiszabott büntetés végrehajthatása?
13. Mely cselekmények képeznek állam elleni kihágást?
14. Mely cselekmények képeznek hatóságok és közcsend elleni kihágást?

15. Ki követi el a vallás és annak szabad gyakorlata elleni kihágást?
16. Ki követi el a pénz- és értékpapirok hamisitására vonatkozó kihágást?
17. Mely cselekmények képeznek közbiztonság elleni kihágást?
18. Mely cselekmények képeznek közrend és közszemérem elleni kihágást?
19. Melyek a szerencse játék által elkövetett kihágások?
20. Mi tekintetik szerencsejátéknak?
21. Melyek a közegészség és testi épség elleni kihágások?
22. Melyek a tulajdon elleni kihágások?

Az uzsoráról szóló 1883. évi XXV. törv. czikk.

1. Ki válik az uzsora vétségében bünössé?

A ki másnak szorultságát, könnyelmüségét, vagy tapasztalatlanságát felhasználja és annak olyan feltételek mellett hitelez, vagy ad fizetési halasztást régebbi adóságát illetőleg, mely feltételek a hitelezőnek, vagy másnak tulságos vagyoni előnyöket biztosit, mig az adósnak vagy a jótállónak anyagi romlását idézi elő vagy fokozza: az uzsora vétségét követi el.

2. Mily körülmények teszik sulyosabbá az uzsorát?

Ha valaki az uzsora elpalástolása végett előzetes birói határozatot vagy egyezséget eszközöl ki; vagy az uzsora előnyeit szinlelt ügylet, vagy váltó alakjában biztositja; ha uzsorával üzletszerüleg foglalkozik; ha uzsora vétsége miatt büntetve volt és utolsó büntetése letelte óta 10 év még nem telt el.

3. Milyen kamat vételét engedi meg a törvény?

A törvény a valósággal adott tőke, illetve érték után 8%-ot meg nem haladó kamat vételét engedi meg.

4. Az uzsora vétsége felett mely biróság itélkezik?

Az uzsora vétsége felett a kir. törvényszékek itélkeznek.

5. A bünvádi eljárás hivatalból megindítható-e az uzsorás ellen?

Az uzsorás ellen a bünvádi eljárás tulajdonképen csak a sértett fél inditványa alapján inditható meg, de ha vala-

mely községben vagy vidéken az elszegényedés általános és gyanuokok merülnek fel arra nézve, hogy ezen elszegényedést az elharapódzott uzsora okozza, a közigazgatás erre vonatkozólag megejtett nyomozásának eredményéhez képest a törvényhatóság közigazgatási bizottsága felterjesztést intéz az igazságügyi miniszterhez, melynek alapján az igazságügyi miniszter elrendelheti, hogy az uzsora vétsége hivatalból üldöztessék mindaddig, mig eme határozatát vissza nem vonja.

6. Mely esetekben nem büntettetik az uzsora?

Az uzsora vétsége nem büntettetik, ha a feljelentés megtétele előtt az uzsoráskodó az elkövetett törvényellenességet jóvá teszi és az adósnak illetve az adós jogutódainak a már megkapott jogtalan uzsorás vagyoni hasznot a haszonnak a megkapás napjától számitott 6%-os kamatjával együtt megtériti.

Kérdések

a szolgálati szabályzat I. és III. részből.

1. Ki a fegyveres hatalom Legfelsőbb Hadura?
2. Mi a fegyveres hatalom hivatása?
3. Melyek azon tulajdonságok, melyek a csendőrnek különösen diszére válnak?
4. Mi képezi az erkölcsös életmód alapját?
5. Szabad-e a csendőrnek valamely vallásos tisztelet tárgyából gunyt üznie?
6. Minő legyen a csendőr magaviselete és magatartása?
7. Minő viszonyban kell élnie a csendőrnek más fegyvernembeliekkel?
8. Miben gyökeredzik a közszellem?
9. Mit értünk egyetértés alatt?
10. Szabad-e a csendőrnek politikai egyletekben, nyilvános gyülekezetekben részt vennie?
11. Szabad-e a csendőrnek és miként a nyilvános sajtóban részt venni?
12. Mit értünk eme kifejezés alatt »Szolgálat« illetve »Legfelsőbb szolgálat«?
13. Kit nevezünk elöljárónak és kit felebbvalónak?
14. Az elöljáró rendszerint minő rendfokozatban kell hogy legyen?
15. Mit nevezünk szolgálati rendnek?
16. Mit nevezünk szolgálati utnak?
17. Mi a »függelem«?
18. Kikre terjed ki a függelemre való kötelezettség?
19. A parancsok végrehajtására nézve mit követel a függelem?
20. A parancsok teljesitése előtt szabad-e ellenészrevételeket tenni és mi a teendő, ha az ellenészrevételek nem fogadtatnak el?

21. Vett parancs teljesitésének megtagadása mikor nem tekintetik függelemsértésnek és mi akkor a teendő?
22. Ha a csendőr vett parancs teljesitése közben ujabb parancsot kap, mi a teendője?
23. Mily esetben lehet eltérni a vett parancs szószerinti teljesitésétől?
24. Minő magaviseletet tanusitson az alárendelt elöljárója, az alantas fölebbvalója iránt és szabad-e azokról rosszat beszélni?
25. Miképen kell a megbüntetettnek a büntetést fogadnia és mily módon jelenthetők azon okok, melyek a büntetés elengedését vagy enyhitését indokolhatják?
26. A büntetés kitöltése kinél és miként jelentendő?
27. Kérelmek miként adandók elő egyesek részéről és miként adandó elő többek közös kérelme?
28. Mikor mellőzhető a szolgálati ut a kérelmek előadásánál?
29. Van-e joga a csendőrnek panaszt emelni és mi a következménye az alaptalan panasz makacs fentartásának?
30. Mikor emelhető vett parancsok és fegyelmi fenyitések miatt panasz?
31. Miként adandók a panaszok elő egyesek és miként többek részéről, továbbá mikor mellőzhető a szolgálati ut panasztételkor?
32. Szóbeli érintkezés megkezdése előtt minő tisztelgést teljesit elöljárója és feljebbvalója előtt és miként szólitja azt meg a csendőr?
33. Szóbeli jelentéstételnél milyen kifejezés használandó és minő legyen minden jelentés?
34. Mit ért »fegyelem« alatt, mit követel az és kikre terjed az ki?
35. Hogyan kell az alárendeltekkel bánni?
36. Hogy az elöljáró minden alárendeltjét jól befolyásolhassa, miként kell azokat ismernie?
37. Hogy az alárendeltekkel való bánásmód szabályszerü legyen, szabad-e a bánásmódot ellenszenvnek befolyásolnia?
38. Miként szólitandó meg az alárendelt?
39. Kit illet meg szolgálatban a »Fenség«, »Herczegség« czimzés?
40. Milyeneknek kell a kiadott parancsoknak lenniök?

41. Mely esetben tartozik az őrsparancsnok az állomásra való bevonulását és eltávozását a honvédállomás- illetve térparancsnokságnak bejelenteni?
42. Tartozik-e a külszolgálatot teljesitő járőr másutt mint az őrsön jelentkezni?
43. Mikor tartozik az őrsparancsnok az állomásra érkező tiszteknél jelentkezni?
44. Mikor van a járőr kötelezve katonai egyének elfogására?
45. Mi a fegyelmi fenyitő jog?
46. Szabad-e kihallgatás nélkül valakit megfenyiteni?
47. Fegyelmileg minő fenyitések szabhatók ki próba csendőrökre?
48. Minő fegyelmi fenyitések szabhatók ki őrsvezetőkre és csendőrökre?
49. Minő fegyelmi fenyitések szabhatók ki hadapródokra és őrmesterekre?
50. Kimondható-e lefokozás fegyelmi uton a csendőrségnél?
51. Miként hajtatik végre a laktanyafogság?
52. Miként hajtatik végre a szigoritott-, magán-, szigoru- és egyszerü fogság?
53. Hány napi tartamu lehet a laktanya-, az egyszerü-, a szigoritott-, a magán- és szigoru fogság?
54. Ki követi el a függelemsértést?
55. Kik válnak bünösökké zendülésben?
56. Kik válnak lázadókká?
57. Ki követi el a katonai őrök elleni ellenszegülést és tiszteletellenes magaviseletet?
58. Ki válik bünössé a szökésben?
59. Ki válik bünössé az önkényü eltávozásban?
60. Ki válik bünössé szökésre való szövetkezés alakitásában?
61. Ki követi el az őrszolgálatbeli kötelességsértést?
62. Ki válik bünössé a gyávaságban?
63. Ki válik bünössé a fegyelem- és rendháboritásban?
64. Mely cselekmények képezik a szolgálati szabályok mellőzését?
65. Ki követi el a hivatalos és szolgálati hatalommal való visszaélést?
66. Melyek a katonaállományban a rendfokozatok?

A véderőről és népfelkelésről.

1. Minő a védelmi kötelezettség?

A védelmi kötelezettség általános és minden védképes állampolgár által személyesen teljesitendő.

2. Mely nappal kezdődik a haderőbe való belépés kötelezettsége?

A közös hadseregbe, hadi tengerészetbe vagy honvédségbe lépés kötelezettsége azon év január hó 1-ével kezdődik, melyben a védköteles 21. életévét betölti.

3. Meddig tart a szolgálati kötelezettség?

A szolgálati kötelezettség tart: 1. a közös hadseregnél három évig a sorhad, 7 évig a tartalék állományában, illetve 10 évig a póttartalékban az oda közvetlenül besorozottakra; 2. a hadi tengerészetnél 4 évig a sorhadnál, 5 évig a tartalékban és 3 évig a tengervédben; 3. a honvédségnél 2 évig a tényleges állományban, 10 évig a tartalékben, illetve 12 évig a póttartalékban azokra nézve, kik közvetlenül a honvédséghez soroztattak be és 2 évig azokra nézve, a kik a közös hadsereg tartalékából, illetve póttartalékból helyeztettek át.

4. Hadi szolgálatra nem alkalmas védkötelesek alkalmazhatók-e valamely szolgálatra hadjárat esetén?

Azon védkötelesek, kik tulajdonképeni hadi szolgálatra nem, de hadi czélokra szükségelt másnemü szolgálatokra alkalmasak, ilyen szolgálatokra alkalmazhatók hadjárat esetén.

5. A ki védköteles korban a monarchia területére bevándorol, tartozik-e az védkötelezettségének eleget tenni?

A ki védköteles korban valamely külállamból bevándorol és a monarchia egyik államában polgárjogot szerez, tartozik itteni védkötelezettségének eleget tenni, tekintet nélkül arra, hogy előbbi hazájában eleget tett-e és mily módon védkötelezettségének.

6. Kinek rendeletére hivhatók be a tartalékosok az állomány hadi létszámra való emelése végett?

A közös hadsereg, hadi tengerészet tartaléka és a tengervéd a közös hadsereg, illetve hadi tengerészetnek hadi létszámára való kiegészitése csak Ő Felsége a király parancsára hivathatók be.

7. Mennyi idő alatt képezendő ki a közös hadsereg póttartaléka és kiképzésén tul minő szolgálatra kötelezett?

A közös hadsereg póttartaléka béke idején 8 hét alatt képezendő ki, azontul már csak az időszaki fegyvergyakorlatokra hivandó be. Ha azonban különös körülmények megkövetelik, a tartalék első évfolyamának és a póttartalék három legifjabb évfolyamának legénysége béke idején is visszatartható illetve behivható tényleges szolgálatra.

8. Kinek parancsára lesz a póttartalék mozgositás esetén behiva?

Mozgósitás esetén a póttartalék Ő Felsége parancsára lesz behiva.

9. A honvédség póttartaléka mennyi idő alatt képezendő ki és a kiképeztetési időn tul minő szolgálatra kötelezett?

A honvédség póttartaléka békében nyolcz hét alatt képezendő ki, azon tul rendszerint csak az időszaki fegyvergyakorlatokra hivható be.

10. Kinek parancsára hivatik be és mozgósittatik a honvédség?

A honvédség behivása és mozgósitása Ő Felsége parancsára a honvédségről szóló törvény rendelkezései szerint történik.

11. Mennyi az ujoncz jutalék évenként?

A közös hadsereg és hadi tengerészet 10 évre megállapitott évi ujoncz jutaléka 103·100 fő, melyből a népesség számarányához képest Magyarországra 42·711 ujoncz esik. A magyar korona országainak honvédsége részére, szintén 10 évre szóló érvénynyel, az évi ujonczjutalék 12·500 főben van megállapitva.

12. Miként egészittetik ki a közös hadsereg?

A közös hadsereg és hadi tengerészet kiegészittetik ujonczállitás, korosztály és sorsszám rendén kivüli állitás, a közös hadseregbeli képző intézetek növendékeinek besorozása és önkéntesek belépése által.

13. Miként egészittetik ki a honvédség?

A honvédség kiegészittetik az ujonczállitás, a korosztály és sorsszám rendén kivüli állitás, a tartalékosok és póttartalékosoknak közös hadseregbeli kötelezettségük teljesitése utáni áthelyezése, önkéntesek belépése, egyévi önkéntesek áthelyezése, hadapródoknak a közös hadseregből a honvédség tényleges állományába kivételesen és idő előtt való áthelyezése, a Ludovika Akadémia végzett növendékeinek besorozása által.

14. Kik osztatnak be a póttartalékba?

A póttartalékba beosztatnak: a papnövendékek és papjelöltek, a tanitójelöltek és tanitók, az örökölt mezei gazdaságok birtokosai, azon besorozottak, kik családi körülményeik folytán a tényleges szolgálati kötelezettség alól béke idején mentesek, a kevésbbé alkalmasak és a fölös számmal besorozottak.

15. Ki léphet be a közös hadseregbe?

A közös hadseregbe beléphet, a ki a magyar vagy osztrák állam területén honpolgári joggal bir, a ki a szükséges testi és szellemi képesség mellett legalább 155 cm. magas és életének legalább 17-ik évét betöltötte.

16. Ki léphet be a honvédségbe?

A honvédségbe beléphet, a ki magyar állampolgár, a ki a szükséges szellemi és testi épség mellett legalább 153 cm. magas és a ki legalább a hadköteles kort elérte.

17. Kik vannak kizárva a közös hadseregbe és honvédségbe való önkéntes beléphetés jogától?

A közös hadseregbe (hadi tengerészetbe) és honvédségbe való önkéntes beléphetés jogától meg vannak fosztva azok, kik hivatalvesztés vagy polgári jogaik gyakorlatának felfüggesztése alatt állanak, illetőleg büntető itélet következtében nincsenek polgári jogaik élvezetében. Kiskoruak csak az esetben léphetnek be, ha erre atyjuk vagy gyámjuk beleegyezését adja.

18. Mezei gazdaság tulajdonosai mely esetben tarthatnak igényt arra, hogy a póttartalékba osztassanak be?

Azok, kik örökösödés utján jutottak valamely mezei gazdaság birtokába, ha abban maguk gazdálkodnak és annak jövedelme egy öt tagu család eltartására elegendő, de annak négyszeres mennyiségét tul nem haladja, a póttartalékba osztandók be.

19. Béke idején családi viszonyaik tekintetéből kik mentendők fel a rendes tényleges szolgálat alól és osztandók be a póttartalékba?

Béke idején családi tekintetekből a rendes tényleges szolgálat alul besoroztatás esetén felmentendők és a póttartalékba helyezendők: 1. keresetképtelen apának vagy

özvegy anyának egyetlen fia, ennek nem létében egyetlen veje; 2. az apa halála után a keresetképtelen nagyapának vagy özvegy nagyanyának egyetlen unokája, ha fiuk nincsen; 3. teljes árvaságra jutott testvéreknek egy fi testvére vagy féltestvére, ugyszintén atyátlan testvéreknek egyetlen féltestvére; 4. az anyának egyetlen törvénytelen fia, mindezek azonban csak az esetben, ha családfenntartói kötelességüknek tényleg eleget tesznek.

20. Hol tartozik a hadköteles sorozásra előállani?

Minden hadköteles azon sorozó járásban tartozik sorozásra előállani, melyben községi illetőséggel bir.

21. Meddig szoritható hadkötelezettségének teljesitésére, a ki annak idejében megfelelni elmulasztotta?

A hadköteles hadkötelezettségének utólagos teljesitésére azon év deczember 31-éig kényszerithető, melyben 36-ik életévét betöltötte.

22. A sorhadból a tartalékba, ebből a honvédségbe, egyik póttartalékból a másikba és végül a népfelkelésbe való áthelyezés mikor történik?

A sorhadból a tartalékba, a tartalékból a honvédségbe, a közös hadsereg póttartalékából a honvédségbe, végül a honvédségből a népfelkelésbe való áthelyezés azon év deczember 31-én történik, melyben törvény szabta kötelességeinek eleget tett. Háboru esetén mindezen áthelyezések csakis Ő Felsége a király parancsára történhetnek.

23. Lehet-e a sorhadi kötelezettség letelte után önként tovább szolgálni?

Azok, akik a közös hadsereg vagy honvédségnél sorhadi kötelezettségüknek már eleget tettek, ha megtartásuk a szolgálatra nézve előnyös, a tartalékba való átlépés helyett évről-évre tovább szolgálni kötelezhetik magukat, ugyan igy

a tartalékban álló egyének is ujra beléphetnek a tényleges szolgálatba.

24. Hányszor hivhatók be a közös hadsereg tartalékosai és póttartalékosai ezen kötelezettségük tartama alatt fegyvergyakorlatokra?

A közös hadsereg tartalékosai és póttartalékosai ezen szolgálati kötelezettségük tartama alatt 3-szori, legfeljebb négy hétig tartó fegyvergyakorlatra hivhatók be.

25. Behivhatók-e a hadi tengerészet azon tartalékosai gyakorlatokra, kik ténylegesen négy évet szolgáltak?

A hadi tengerészet azon tartalékosai, kik négy évet tényleg szolgáltak, gyakorlatra nem hivhatók be.

26. Hányszor hivhatók be a honvédség tartalékosai fegyvergyakorlatra?

A honvédség tartalékosai öt fegyvergyakorlatra hivhatók be, mindannyiszor 5—5 hétre.

27. A honvédség póttartalékosai hányszor hivatnak be gyakorlatra?

A honvédség póttartalékosai a nyolcz heti első kiképzésen tul háromszor hivhatók be fegyvergyakorlatra, mindannyiszor négy-négy hétre.

28. Kik tartoznak az ellenőrzési szemlén megjelenni?

Az ellenőrzési szemlén, amely évenként aratás után tartatik meg, mindazon tartósan szabadságoltak, a közös hadsereg, hadi tengerészet, honvédség és tengervéd mindazon tartalékosai és póttartalékosai tartoznak megjelenni, kik az év folyamán sem katonai kiképzés, sem tényleges szolgálat alatt nem állottak, sem fegyvergyakorlaton nem voltak.

29. Hadjárat esetén kinek parancsnoksága alatt áll a honvédség és a felhivott népfelkelés?

Háboru esetén ugy a honvédség, mint a felhivott népfelkelés katonai tekintetben Ő Felsége a király által kinevezett hadvezér parancsnoksága alatt áll.

30. Kik nem nősülhetnek katonai hatósági engedély nélkül?

Katonai hatósági engedély nélkül nem nősülhetnek: 1. a közös hadsereg, hadi tengerészet és honvédség tényleges szolgálatban álló egyénei; 2. a közös hadsereg, hadi tengerészet és honvédség állományba nem vett ujonczai; 3. tartósan szabadságolt sorhadkötelesek, kivéve azokat, kik eme kötelezettségük három utolsó hónapjában vannak; 4. valamely katonai rokkantház ellátásában álló katonai, vagy honvéd egyének.

31. Mit tartoznak a tartalékosok, póttartalékosok és tartósan szabadságoltak nyilvántartás czéljából bejelenteni?

Tartalékosok, póttartalékosok és tartósan szabadságoltak tartózkodási helyüket és annak minden változtatását a nyilvántartásukra hivatott polgári hatóságnak bejelenteni tartoznak; tartoznak bejelenteni azt is, ha tényleges szolgálatra bevonulnak és ha onnan vissza jönnek.

32. Tartozik-e minden szolgálatköteles a behivásnak engedelmeskedni?

Minden szolgálatköteles tartozik a behivásnak engedelmeskedni. Sőt a külföldön tartózkodó szolgálatköteles, ha köztudomásu lesz, hogy a monarchia háboru eshetősége előtt áll, tartozik behivás nélkül is hazájába haladéktalanul visszatérni.

33. Kaphat-e a szolgálatköteles béke idején kivándorlásra elbocsájtást?

Szolgálatköteles is kaphat béke idején kivándorlásra

elbocsájtást, még pedig: közös hadseregbeliek a hadügyminiszter, honvédek a honvédelmi minisztertől.

34. Háboru, illetve mozgósitás esetén kivándorlásra adható-e engedély?

Mozgositás illetve háboru esetén szolgálatköteles egyénnek kivándorlási engedély nem adható.

35. Mi a népfelkelés?

A népfelkelés a fegyvereserő kiegészitő része.

36. Kik kötelezettek a népfelkelésre?

Népfelkelésre kötelezett minden egyes honpolgár, aki ezen szolgálathoz szükséges védképességgel bir és sem a hadsereg, sem a hadi tengerészet, sem a honvédség, sem a póttartalék kötelékébe nem tartozik.

37. Mettől meddig tart a népfelkelési kötelezettség?

A népfelkelési kötelezettség tart azon év január 1-től, melyben 19. életévüket betöltik, azon év deczember 31-ig, melyben 42. évüket betöltik, kivévén azokat, kik mielőtt 19 évesek lennének tényleges katonai szolgálatba lépnek, a mennyiben ezek 12 évi szolgálatuk után csak még 10 évig tartoznak a népfelkelőkhöz.

38. Vannak-e olyanok, kik 42-ik évükön tul is népfelkelők?

Azok, a kik a hadsereg vagy honvédség nyugállományához tartoznak, védképességükhöz képest 60 éves korukig népfelkelők.

39. Mi történik a csendőrséggel, pénzügyőrséggel és erdészeti személyzettel hadjárat esetén?

Ha a csendőrség, pénzügyőrség, állami erdők kezelő személyzete müködése területén kötelességének a hadi események miatt eleget nem tehet, a népfelkeléshez csatlakozik.

40. Kinek parancsára történik a népfelkelés felhivása?

A népfelkelés felhivása a minisztertanács meghallgatása után és a honvédelmi miniszter utján Ő Felsége parancsára történik.

41. Hol alkalmaztatik a népfelkelés hadi czélokra?

A népfelkelés rendszerint csak az ország határain belül alkalmazható, de kivételesen és a törvényhozás jóváhagyása mellett a magyar korona országain kivül is alkalmazható.

42. Miképpen osztatik fel a népfelkelés?

A népfelkelésre kötelezettek két osztályba soroztatnak.

43. Kik tartoznak az I-ső és kik a II-ik osztályba?

Az I-ső osztályba tartoznak a népfelkelésre kötelezettek a 19—37., a II-ik osztályba a 32 - 42. életévükig.

44. Mi a hivatása a népfelkelésnek?

A népfelkelés hivatása a hadsereg támogatása, kivételesen és feltétlen szükség esetén azonban az I. osztályu már felhivott népfelkelés, a hadsereg és honvédség kiegészitésére is felhasználható, amennyiben a beálló fogyaték a póttartalékból sem volna pótolható.

Hadsereg-szervezet.

1. Miként tagozódik az osztrák-magyar monarchia fegyveres ereje és mi annak feladata?

Az osztrák-magyar monarchia fegyveres ereje három főcsoportra tagozódik u. m.:

1. a cs. és kir. közös hadsereg és hadi tengerészet, melynek feladata mindkét állam — tehát ugy az osztrák örökös tartományok, mint Magyarország — területi épségét külellenség ellen megvédeni, békében a belrendet és biztonságot fenntartani;

2. mindkét állam honvédsége, melynek feladata háboruban a hadsereg támogatása és a belvédelem, békében kivételesen a belrend és biztonság fenntartása;

3. mindkét állam népfelkelése, mely háboruban a közös hadsereg, hadi tengerészet és honvédség támogatására szolgál.

2. Mit értünk fegyveres hatalom alatt?

Fegyveres hatalom alatt a cs. és kir. közös hadsereget, a bosznia-herczegovinai csapatokat, a cs. és kir. hadi tengerészetet, továbbá mindkét állam honvédségét, valamennyit a póttartalékkal együtt és mindkét állam népfelkelését értjük.

3. Mit értünk hadsereg alatt?

Hadsereg alatt értjük a cs. és kir. szárazföldi hadsereget a póttartalékkal együtt.

4. Mit értünk honvédség alatt?

Honvédség alatt itt a m. kir. honvédséget értjük, mig a cs. és kir. honvédségnek cs. kir. Landwehr a neve.

5. Mit foglal magában a csendőrség?

A csendőrség magában foglalja a m. kir., illetve m. kir. horvát-slavon csendőrséget, a cs. kir. csendőrséget és a Bosznia-Herczegovina részére felállitott csendőrséget.

6. Mire osztatnak a csapatok rendeltetésük, fegyverzetük, felszerelésük és öltözetük szerint?

A csapatok rendeltetésük, fegyverzetük, felszerelésük és öltözetük szerint többféle csapatnemre és fegyvernemre oszlanak.

7. Melyek a fegyvernemek?

Fegyvernemek: a gyalogság, a lovasság, a müszaki csapatok és a tüzérség.

8. Melyek a csapatnemek?

Csapatnemek: a gyalogság, vadászcsapat, huszárok, dragonyosok, ulánusok, tábori tüzérség, vártüzérség, utászok, vasuti és táviró-ezred, egészségügyi csapat és a vonat csapat. Ezek közül az utászok és a vasuti és táviró-ezred képezik a müszaki csapatokat.

9. Mik neveztetnek seregtesteknek?

Seregtesteknek neveztetnek a dandárok, hadosztályok és hadtestek.

10. Mik neveztetnek csapattesteknek?

Csapattesteknek neveztetnek a gyalog-, vadász-, lovas- és tüzérezredek, továbbá az önálló vadász-, utász- és vártüzér zászlóaljak.

11. Mik neveztetnek alosztályoknak?

Alosztályoknak neveztetnek a századok és a tüzérségnél az ütegek.

12. Mik tartoznak a gyalogsághoz mint fegyvernemhez?

A gyalogsághoz mint fegyvernemhez tartozik a cs. és kir. gyalogság, a cs. és kir. vadászcsapatok, a bosznia-herczegovinai gyalogság, a m. kir. honvéd gyalogság, a cs. kir. Landwehr gyalogság és végül mindkét állam népfelkelő gyalogsága.

13. Miből áll a cs. és kir. gyalogság?

A cs. és kir. gyalogság 102 gyalog-ezredből áll, melyek 1—102-ig terjedő folyószámmal jelöltetnek meg és az örökös vagy ideiglenes ezredtulajdonos nevét viselik.

14. Miből áll a cs. és kir. vadászcsapat?

A cs. és kir. vadászcsapat 4 tiróli császár vadász ezredből és 26 önálló vadász zászlóaljból áll. Az ezredek 1—4-ig folyó számmal, a zászlóaljak 1—32 folyó számmal jelöltetnek meg. A zászlóaljak közül a 3., 14., 15., 18., 26., és 27. folyószámuak fel lettek oszlatva.

15. Miből áll a bosznia-herczegovinai gyalogság?

A bosznia-herczegovinai gyalogság 4 ezredből áll, melyek 1—4-ig folyó számokkal vannak megjelölve. Ezek egyik állam területéhez sem tartoznak, hanem Ő császári és apostoli királyi Felsége kizárólagos rendelkezése alatt állanak.

16. Miképen tagozódik egy gyalogsági ezred?

Ugy a gyalog- és vadászezredek, mint a bosznia-herczegovinai gyalog ezredek az ezredtörzsből, 4 tábori zászlóaljból — 4—4 századdal — állanak. Ide tartozik még a pótzászlóaljkeret, mely háboruban pótzászlóaljjá alakul 4 pótszázaddal. A zászlóaljak 1—4-ig, a századok 1—16-ig terjedő folyószámokkal jelöltetnek.

17. Miképen tagozódik egy vadász zászlóalj?

A vadász zászlóalj a zászlóalj törzsre és 4 századra,

végül a pótszázad keretre tagozódik. A pótszázad keret háboruban a pótszázadot állitja fel.

18. Miből áll a m. királyi honvéd gyalogság?

A m. kir. honvéd gyalogság 28 ezredből áll, melyek törzsállomásaik szerint és 1—28-ig folyószámokkal jelöltetnek meg.

19. Miképen tagozódik egy honvéd gyalog-ezred?

Békében a honvéd gyalog-ezred az ezredtörzsből, 3 vagy 4 tábori zászlóaljból 4—4 századdal és a pótzászlóalj keretből áll. Az ezreden belül a zászlóaljak 1—3-ig, illetve 1—4-ig, a századok 1—12-ig, illetve 1—16-ig terjedő folyószámokkal jelöltetnek. A 20-ik ezredhez tartozik még ezenkivül a Fiuméban elhelyezett ugynevezett »Fiumei század« is.

Háboruban a pótzászlóaljkeret annyi pótszázadot állit fel, ahány zászlóalja az ezrednek van.

20. Miképen tagozódik a cs. kir. Landwehr gyalogság?

A cs. kir. Landwehr gyalogság 23 Landwehr gyalogezredből és három országos lövész ezredből áll, melyek 1—23-ig, illetve I—III-ig folyószámokkal és a törzsállomással jeleztetnek.

21. Miképen tagozódik egy Landwehr gyalog-ezred, illetve egy országos lövész ezred?

Egy Landwehr gyalog-ezred illetve egy országos lövész ezred az ezredtörzsre, 3—4 zászlóaljra, a pótzászlóaljkeretre és a tartalék zászlóaljra tagozódik; minden zászlóalj 4 századból áll. Háboruban a pótzászlóaljkeret annyi századot állit fel, ahány zászlóaljból az ezred áll.

22. Miképen tagozódik a m. kir. népfelkelő gyalogság?

A népfelkelők 2 csoportra oszlanak, u. m. kiképzettekre és ki nem képzettekre. Általános mozgósitás esetén a kikép-

zett népfelkelésre kötelezettek állományából 94 zászlóalj alakittatik, mig a ki nem képzettekből munkás osztagok állittatnak fel.

23. Miképen tagozódik a cs. kir. népfelkelő gyalogság?

A cs. kir. népfelkelő gyalogság épp ugy tagozódik, mint a m. kir. népfelkelő gyalogság, azon külömbséggel, hogy itt 92 zászlóalj van.

24. Miféle csapatnemek tartoznak a lovassághoz?

A lovassághoz tartoznak a cs. és kir. lovasság, a m. kir. lovasitott Landwehr csapatok, a m. kir. népfelkelő lovasság és a cs. kir. lovasitott népfelkelő osztagok.

25. Miképen tagozódik a cs. és kir. lovasság?

A cs. és kir. lovasság 42 lovas ezredből és pedig 15 dragonyos-, 16 huszár- és 11 ulánus ezredből áll. A huszár ezredek 1—16, a dragonyos ezredek 1—15-ig, az ulánus ezredek 1—8-ig és 11—13-ig terjedő folyó számokkal jelöltetnek meg és azonkivül az örökös vagy ideiglenes ezredtulajdonos nevét viselik.

26. Miképen tagozódik egy lovas ezred?

Minden lovas ezred az ezredtörzsre, 2 osztályra — 3—3 századdal — az utász szakaszra és a pótkeretre tagozódik.

Háboruban minden lovas ezred által egy táviró járőr és külön rendelkezés szerint pót- és tartalékszázadok és törzslovas szakaszok lesznek felállitva.

Az ezred kötelékén belül az osztályok I. és II., a századok 1—6-ig folyószámokkal jelöltetnek meg.

27. Hány ezredből áll a honvéd lovasság?

A honvéd lovasság 10 huszár ezredből áll, melyek törzsállomásaik után és 1–10-ig terjedő folyószámokkal vannak megjelölve.

28. Miből áll egy honvéd huszárezred?

Egy honvéd huszárezred az ezredtörzsből, 2 osztályból — 3—3 századdal — és a pótkeretből áll. Az osztályok I. és II., a századok 1—6 számmal jelöltetnek meg.

29. Mit állit fel háboruban egy honvéd huszárezred?

Háboruban a honvéd huszárezred törzse egy utász szakaszt és egy táviró járőrt állit fel, a pótkeret pedig egy pótszázadot és esetleg egy törzslovas szakaszt állit fel.

30. Miből áll a cs. kir. lovasitott Landwehr?

A cs. kir. lovasitott Landwehr 6 Landwehr ulánus ezredből, a lovasitott tiroli országos lövészosztályból és a lovasitott dalmát országos lövészszázadból áll.

31. Miképen oszlanak föl a tüzércsapatok?

A tüzércsapatok feloszlanak:

1. A tábori tüzérségre — könnyen tovaszállitható lövegekkel;

2. a vártüzérségre — erőditett helyek támadására és védelmére nehéz lövegekkel.

32. Minő seregtesteknek van tüzérségök?

Tüzérsége csak a cs. és kir. közös hadseregnek van. A honvéd és Landwehr csapatok által alakitandó seregtestekhez háboru esetén a közös hadsereg adja a szükséges tüzérséget.

33. Miképen tagozódik a tábori tüzérség?

A tábori tüzérség áll:

14 hadtest tüzérezredből, melyek 1-14-ig folyószámmal és az örökös vagy időleges ezredtulajdonos nevével jelöltetnek meg;

42 hadosztály tüzérezredből, melyek 1—42-ig folyó számmal vannak megjelölve;

8 lovagló ütegosztályból;
11 hegyi ütegből és
1 hegyi ütegosztályból.

34. Mely tüzérezredekhez tartoznak a lovagló üteg-osztályok illetve a hegyi ütegek?

A lovagló ütegosztályok az 1., 2., 4., 5., 6., 7., 10. és 11. hadtest tüzérezredhez; a hegyi ütegek pedig az 1., 2., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13. és 14. hadtest tüzérezredekhez tartoznak.

35. Mire tagozódik a hadtest- és mire a hadosztály tüzérezred?

A hadtest tüzérezred, valamint a hadosztály tüzérezred az ezredtörzsre;

4 kocsizó ütegre (1—4. folyószámmal) békében 4, háboruban nyolcz löveggel és ugyanannyi lőszerkocsival;

a lőszertelepkeretre és

a póttárkeretre tagozódik.

36. Mit állit fel háboru esetén a lőszertelep keret?

A hadosztály tüzérezred lőszertelep kerete háboru esetén a hadosztály lőszertelepet állitja fel, a hadtest lőszertelep kerete pedig egy hadtest lőszertelepet és egy különitményyt állit fel a hadsereg lőszertelep tartalék lőszeroszlopa számára.

Azon hadtest tüzérezredek lőszertelep kerete, melyekhez egy lovagló ütegosztály is tartozik, egy lovassági lőszeroszlopot, a melyeknél pedig hegyi üteg is van, még egy hegyi üteget állit fel.

37. Minden póttárkeret mit állit fel hadjárat esetén?

Minden póttárkeret ezredének a póttárát állitja fel, mely áll a pótütegből és a tárosztagból.

38. Mire tagozódik a lovagló ütegosztály?

A lovagló ütegosztály az osztálytörzsre és 2 ütegre — ugy békében, mint háboruban 6 löveggel — tagozódik.

39. Miből állanak a hegyi ütegek és hogyan továbbittatnak azok?

A hegyi ütegek ugy békében, mint háboruban 4 lövegből állanak és málhás állatokon továbbittatnak.

40. Miből áll a hegyi ütegosztály?

A hegyi ütegosztály az osztálytörzsből, békében három 1., 3., 5. számu, háboruban hat 1-6. számu ütegből és a póttárkeretből áll, mely háboru esetén a póttárt és négy keskeny vágányu tábori üteget állit fel.

41. Mi képez egy tüzér dandárt?

Egy hadtest- és három hadosztály tüzérezred képez egy tüzér dandárt, mely ugyanazon számot viseli, mint a melyet azon hadtest visel, melyhez tartozik.

42. Hol nyerik beosztásukat hadjárat esetén a tüzérezredek, illetve a lovagló ütegosztályok?

Hadjárat esetén a hadtest tüzérezredek a hadtesteknél, a hadosztály tüzérezredek a gyaloghadosztályoknál, a lovagló ütegosztályok a lovashadosztályokhoz osztatnak be. Van tehát a gyaloghadosztálynál 32, a lovashadosztálynál 12, a hadtestnél 32 löveg; a 3 hadosztály tüzérségével együtt egy hadtestnél összesen 128 löveg van.

43. Milyen ürméretü ágyuk vannak használatban?

A kocsizó-, lovagló- és keskenyvágányu tábori ütegeknél 9 cm., a hegyi ütegeknél 7 cm. ürméretü lövegek vannak.

44. Miből áll a vártüzérség?

A vártüzérség 6 vártüzér ezredből és 3 önálló vártüzér zászlóaljból áll.

45. Hány zászlóaljból áll egy vártüzér ezred?

Az 1., 2. és 3. vártüzér ezrednek 3—3, a 4., 5. és 6. vártüzér ezrednek 2—2 zászlóalja van, (összesen 18 vártüzér zászlóalj van 72 századdal.)

46. Mire oszlik egy vártüzér zászlóalj?

A vártüzér zászlóalj a zászlóaljtörzsre, 4 századra és a pótszázadkeretre oszlik, mely utóbbi háboruban a pótszázadot állitja fel.

47. Miket állit fel a vártüzérség háboru esetén erőditett helyek ostromlására?

A vártüzérség háboruban erőditett helyek ostromlására felállit:

1. ostromló tüzértelepeket erőditett helyek támadására;
2. mozgó ostromló üteg csoportokat szintén erőditett helyek támadására;
3. fogat szakaszokat erősségek számára, melyek az erőditett helyek kitörő ütegei és az ostromló tüzértelepek szolgálatára állanak;
4. világitó osztagokat, melyeknek czélja erőditett helyek előterét villanynyal megvilágitani.

48. Miképen jelöltetnek meg a vártüzérezredek, illetve zászlóaljak?

A vártüzér ezredek 1—6-ig folyószámmal és az örökös, illetve időleges ezredtulajdonos nevével, az önálló vártüzér zászlóaljak 1—3-ig folyószámmal jelöltetnek meg.

49. Hogyan oszlanak fel a müszaki csapatok?

A müszaki csapatok, melyek csak a cs. és kir. közös hadseregnél vannak és a háboruban szükséges müszaki munkák teljesitésére vannak hivatva, az utász csapatra és a vasuti és táviró ezredre oszlanak.

50. Mi az utász csapat hivatása?

Az utász csapat hivatása főleg:
1. hadi pót- és félállandó hidak épitése;
2. vizen való átszállitások eszközlése;
3. közlekedési vonalak helyreállitása és szétrombolása;
4. erőditési munkálatok végzése;
5. erőditett helyek támadásánál és védelmezésénél való közremüködés.

51. Mi a vasuti- és táviróezred hivatása?

A vasuti- és táviróezred hivatása háboruban a vasuti- és távíró szolgálat teljesitése és ilyen vonalak helyreállitása.

52. Miképpen tagozódik az utászcsapat?

Az utász csapat 15 zászlóaljból áll, melyek 1—15-ig terjedő folyószámokkal jelöltetnek meg. A zászlóaljak mindegyike a zászlóaljtörzsből, 5 századból, (1—5 számmal jelölve) a szertartalékból és a pótszázadkeretből áll.

53. Szaporodik-e a századok száma háboruban?

Háboruban a századok száma szaporodik, amennyiben az 5 század az 5., 6. és 7. századot állitja fel, mely három század az erőditett helyeken teljesit szolgálatot.

54. Mit állit fel háboru esetén a szertartalék?

A szertartalék felállit háboru esetén:
4 hadi hidkészletet, 1 sánczoszlopot és 1 szertartalékot.

55. Mit állit fel a pótszázadkeret?

A pótszázadkeret a pótszázadot állitja fel.

56. Mire tagozódik a vasuti- és távirda-ezred békében?

A »vasuti- és táviró-ezred« az ezredtörzsre, 3 zászlóaljra, (1—3-ig 4—4 századdal van jelezve) a pótzászlóaljkeretre, a táviró pótkeretre és a táviró iskolára tagozódik.

57. Mily változás történik háboruban a vasuti- és táviró-ezred tagozásában?

Háboruban a zászlóaljkötelék feloszlik és az ezredből vasuti századok 1—12-ig tábori táviró igazgatóságok, lovassági táviróosztagok, hadtest-, hadsereg-, önálló-, hegyi- és vár táviróosztagok, végül a hadsereg főparancsnokság számára egy táviróosztag alakittatik; felállittatik végül egy pótzászlóalj is, mely a törzsből, 3 vasuti pótszázadból és 1 táviró pótszázadból áll.

58. Mi a rendeltetése az egészségügyi csapatnak?

Az egészségügyi csapat rendeltetése a katonai egészségügyi intézetekben az egészségügyi rendes szolgálat teljesitése, mely szolgálat főként a betegek és sebesültek ápolásában áll.

59. Miképen tagozódik az egészségügyi csapat?

Az egészségügyi csapat, az egészségügyi parancsnokságra és 26 egészségügyi osztagra tagozódik. Az egészségügyi osztagok feloszlanak a törzsosztagra, melyhez a kiképzett legénység és a tanosztagra, melyhez a ki nem képzett legénység tartozik.

60. Miféle egészségügyi osztagok lesznek még háboru esetén felállitva?

Háboruban az egészségügyi osztagok felállitanak tábori- és tartalékegészségügyi osztagokat, melyek a háboruban felállitott egészségügyi intézeteknél nyerik beosztásukat.

61. Hová vannak az egészségügyi osztagok békében beosztva?

Békében az egészségügyi osztagok a helyőrségi kórházakhoz vannak beosztva és pedig minden kórházban egy egészségügyi osztag.

62. Mi az élelmezési kar rendeltetése?

Az élelmezési kar, mely tisztviselőkből és élelmezési legénységből áll, ugy háboruban, mint békében az élelmezési intézeteknél teljesit szolgálatot.

63. Miképen tagozódik az élelmezési kar?

Az osztrák-magyar birodalom területe 50, a megszállott tartományok (Bosznia-Herczegovina) területe 10 élelmező kerületre van osztva, melyek mindegyikében egy katonai élelmező raktár van, melyhez szükség esetén fiókraktárak is tartoznak.

64. Mi a vonatcsapat rendeltetése háboruban?

A vonatcsapat rendeltetése háboruban a hadsereg vonattovábbitása és vezetése, ugyanott a katonai rend és fegyelem fentartása és az annak biztositásáról való gondoskodás.

65. Mi a vonatcsapat rendeltetése békében?

Békében a vonatcsapat a vonatszemélyzet kiképzésére, a vonatanyag kezelésére és a helyi fuvarozási szolgálat teljesitésére van hivatva.

66. Miképen tagozódik a vonatcsapat?

A vonatcsapat 3 vonat-ezredből áll, melyek 1—3. számmal jelöltetnek meg és az ezredtörzsre, 5—5 vonatosztályra tagozódnak, melyek folytatólag 1—15-ig számoztatnak.

67. Miképen tagozódik egy vonatosztály?

Minden vonatosztály az osztálytörzsre, több vonatszázadra és egy póttárkeretre tagozódik.

Négy vonatosztálynál ezenkivül a hegyi vonat, századok számára egy-egy vonatszázad keret van.

68. Hány vonatszázad van összesen?

Összesen 85 vonatszázad van a 15 vonatosztálynál és 5 hegyi vonatszázad Bosznia-Herczegovina részére és ugyanennek a részére 4 vonatállomány osztag.

69. Mit állitanak fel a vonatosztályok póttárkeretei háboru esetén?

Háboruban a vonatosztályok póttárkeretei felállitanak: 15 póttárt, 14 vonatkisérő századot a tábori élelmező raktárak részére, 14 vonat különitményt a tábori sütődék számára, 67 hadtáp vonatszakaszt a vonat kisérő különitményekkel, 15 hadtest vonattelepet és 15 ló-gyógytelepet.

Azon vonatosztályok, melyeknél egy hegyi vonatszázad keret is van, felállitanak még összesen 15 hegyi vonatszázadot.

70. Hol nyerik a vonatszázadok háboruban beosztásukat?

A vonatszázadok háboruban beosztatnak: a hadsereg főparancsnoksághoz, a hadsereg parancsnokságokhoz, a hadtest-, a gyalog- és a lovas hadosztály parancsnokságokhoz, a 60 hadi hidkészlethez és a tartalék csapatokból felállitható seregtestekhez. A 20 hegyi vonatszázad a hegyi felszereléssel biró seregtestekhez lesz beosztva.

71. Melyek a katonailag szervezett, de a fegyveres erőhöz csak részben tartozó testületek?

A katonailag szervezett, de a fegyveres erőhöz csak részben tartozó testületek a testőrségek, a m. kir. korona őrség, a m. kir. és cs. kir. lótenyész intézetek és végül a m. kir., cs. kir. és bosznia-herczegovinai csendőrség, a Galicziában, valamint a bécsi törvényszéknél rendőri szolgálatot teljesitő katonai őrtestek.

72. Miképpen oszlik fel monarchiánk hajóhada?

A monarchia hajóhada feloszlik:

1. hadihajókra, melyekhez tartoznak azon vizi járművek,

melyek közvetve vagy közvetlenül a tengeri harczban részt vesznek;

2. oktató hajókra, melyek régi rendszerü hadihajók;

3. elavult hajókra, melyek laktanyákul, raktárakul és kikötői őrhajókul lesznek felhasználva.

73. Kik képezik a matróztestületet és miképpen oszlik az fel?

A matróztestületet az összes tengerész legénység képezi, mely Pólában van elhelyezve és feloszlik a törzsosztagra, egy zenészosztagra és három matróz telepre (I—III. számig) 15 századdal (1 15-ig.)

74. Miképen lesz a legénység a hajókra beosztva?

A legénység a hajókra azok nagysága szerint, a nagyobb hadihajókhoz 400 - 600, a torpedó naszádokhoz 11—16 ember lesz beosztva.

75. Miképen tagozódik a m. kir. csendőrség?

A magy. kir. csendőrség 6 magy. kir. csendőr kerületre és a magy. kir. horváth-szlavon csendőr parancsnokságra tagozódik.

76. Miképen oszlik fel egy csendőr kerület?

Egy csendőr kerület 4—8 szárnyra; a szárnyak 2 - 4 szakaszra; a szakaszok 10—15 őrsre oszlanak fel.

77. Miképen tagozódik a cs. kir. csendőrség?

A cs. és kir. csendőrség 14 országos csendőr parancsnokságból áll, melyek összesen 94 osztagra tagozódnak.

78. Miből áll a Bosznia-Herczegovina számára felállitott csendőrség?

A Bosznia-Herczegovina számára felállitott csendőrség 8 szárnyból és összesen 27 szakaszból áll.

A vadászatról.

1. Mi a vadászati jog és kit illet az meg?

A vadászati jog a földtulajdon elválaszthatlan tartozékát képezi és a földtulajdonost illeti.

2. Ki gyakorolhatja a vadászatot és minő korlátok között?

A vadászatot saját földbirtokán a tulajdonos, vagy a kinek a tulajdonos erre jogot, illetve engedélyt ád, a vadászatról szóló 1883. évi XX. t. cz.-ben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja.

3. A terület nagyságára nézve mit rendel a törvény?

A birtoknak, melyen valaki vadászni akar, legalább 200 katastrális holdnak (1600 □ öllel számitva holdját) és egybefüggő területnek kell lennie, habár utak, vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasittatik is, továbbá még ha a birtok 200 holdnál kisebb, de kertileg miveltetik és keritéssel vagy árkolattal van elzárva, vagy végül állandó szigetet képez.

4. Egyesülhetnek-e kisebb földbirtokok tulajdonosai a vadászat gyakorlására?

Az egy tagban legalább 50 katastrális holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben lévő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorolhatása czéljából egyesülhetnek akkor, ha az ekként egyesitett földterület legalább 200 holdnyi.

5. Mi történik a 200 holdnál kisebb, illetve olyanná nem egyesitett és végül a községek tulajdonát képező területekkel?

A 200 holdnál kisebb, illetve olyanná nem egyesitett és végül a községek tulajdonát képező területek a birtokosok és a község által a vadászati jog gyakorlása céljából együttesen bérbeadandók.

6. Mennyi időre adandó az ilyen terület bérbe és kit illet meg a bérösszeg?

Az ilyen területek legalább 6 évi időtartamra adandók bérbe, a bérösszeg a tulajdonosokat birtok aránylag illeti meg, ha az arány ily módon nem volna megállapitható, ugy az egész jövedelem a községet illeti meg, mely azt közigazgatási célokra tartozik forditani.

7. Milyen nagyságu részletekben adható ki a községek és magánosok ilyen birtoka?

A községek és magánosok egy határbeli ilyen birtoka, ha az nem több 2000 katastrális holdnál: egyben adandó bérbe. Ha nagyobb, akkor több részletben adható ugyan bérbe, de egy-egy részlet akkor sem lehet kisebb 2000 holdnál.

8. A vadak által okozott károkért tartozik-e valaki kártéritéssel?

A fővadak, — mint szarvas, dámvad — által vetésekben, ültetvényekben, szóval bármilynemü termékekben okozott minden kárért, a vadászati jog tulajdonosa illetve bérlője, kinek területén az emlitett fővadak tenyésztetnek, teljes kártéritéssel tartozik.

9. Mire van a káros a kár bejelentésére vonatkozólag kötelezve és mily módon téritendő meg az okozott kár?

A káros az okozott kárt a hatóságnak becslés céljából, 8 nap alatt bejelenteni tartozik. A becslés alkalmával a kár ugy terményben, mint pénzértékben állapittatik meg, miután az ugy terményben, mint pénzértékben megtérithető.

10. Megtéritendők-e a duvadak által okozott károk?

Ragadozó vagy kártékony állatok által okozott károk, amennyiben ezen vadak a földbirtokos által bármikor elpusztithatók, meg nem térittetnek.

11. Meddig tart az általános vadászati tilalom?

Az általános vadászati tilalom, mely alatt hajtókutyákkal egyáltalán nem szabad vadászni — február hó 1-től augusztus hó 15-ig tart.

12. Vannak-e ezen tilalomtól eltérő vadászati tilalmi idők és miből tudja ezeket a csendőr?

Az általános vadászati tilalomtól eltérő tilalmi időszakok is vannak, mely tilalmi időket a csendőr a vadásznaptárból tudja meg. Ezen vadásznaptárt minden csendőr szolgálatban magával vinni tartozik.

13. Milyen vadakra tilos a vadászat minden időben?

Minden időben az éneklő madarakra tilos a vadászat.

14. Szabad-e tilalmi idő alatt a vadak fiait elfogni, vagy a madarak tojásait elszedni?

Tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni, sem pedig azok tojásait elszedni nem szabad, kivétetvén ezen tilalom alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tilalmat vadtenyésztés czéljából szegik meg.

15. Szabad-e tilalmi időben vadat árulni, venni vagy étlapra jegyezni?

Tilalmi időszak alatt, az első 14 napot kivéve általában, vagy ha a tilalom csak bizonyos vadra vonatkozik, ilyet árulni, venni vagy nyilvános helyen étlapra jegyezni tilos.

16. Hol és mikor tilos a vadászat a vizi madarakra?

Vizi madarakra, ott, ahol azok költenek, a párosodás- és költés ideje alatt tilos a vadászat.

17. Mely madarakra szabad tiltott időszak alatt is vadászni?

Tiltott időszak alatt is szabad vadászni seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad- és szelid galambokra, keselyükre, sasokra, sólymokra, kányákra, vércsékre, héjakra, ölyvekre, nagy suholyra (fülesbagoly), hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre; seregélyekre azonban csak szőlőkben és gyümölcsösökben.

18. A ragadozó- és kártékony állatok kipusztithatására, mely esetben tartozik a földbirtokos a vadászati-jog bérlőjének beleegyezését kieszközölni?

A ragadozó- és kártékony állatokat, mint medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, az összes menyét fajokat, vidrát, saját területén a birtokos elpusztithatja ugyan, de ha ezt vadászatilag, hajtókkal, vagy vadászebekkel akarja keresztül vinni, akkor a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni.

19. Mit tehet a vadászatra jogositott a vadászati területen talált kóbor kutyákkal és macskákkal?

A vadászatra jogositott a vadászterületen talált kóborkutyákat és házi macskákat elpusztithatja.

20. Minő eszközökkel tilos még szabad időben is a vadászat?

Szabad időben is tilos minden hasznos szőrmés vagy szárnyas vadat tőrökkel, hálókkal, hurokkal, léppel elfogni vagy megölni, tilos továbbá tuzókat ólmoseső alkalmával behajtani vagy agyonverni.

21. Van-e olyan madár, melyet kivételesen léppel és hurokkal is szabad fogni?

A fenyves madarak azok, melyeket kivételesen léppel és hurokkal is szabad fogni.

22. Kiknek szabad tenyésztés czéljából vadat befogni?

Tenyésztés czéljából a vadak befogása a vadászat tulajdonosai, bérlői, vagy azok szakértő megbizottjainak van megengedve.

23. Miképen gyakorolható a vadászat?

A vadászat csak lőfegyverrel vagy lóháton és vadászebekkel gyakorolható.

24. Tartozik-e valaki kártéritéssel a vadászat közben okozott károkért?

A vadászat gyakorlása közben okozott mindennemü károkért a vadászatot gyakorlók teljes kártéritéssel tartoznak.

25. Szabad-e a vadászterületre idegeneknek ebeket bocsátaniok?

A vadászterületre idegeneknek ebeket bocsátani tilos, kivévén a nyájőrzőket, kik azonban kötelesek ebeik nyakára olyan kolonczot kötni, mely mellső lábaik térdén alól még 3 cmterre lóg alá.

26. Szabad-e a sebzett vadat idegen területen űzni, vagy ebek által üzetni?

A sebzett vadat idegen területen üzni vagy ebek által üzetni nem szabad, sőt ha valakinek ebei idegen területre mennek, ott azok a terület tulajdonosa által elfoghatók és el sem bocsátandók addig, mig tulajdonosuk az okozott kárért teljes kártéritést nem nyujtott.

A kártérités iránti követelés különben az esetben is jogos, ha a kutyát nem sikerült elfogni.

27. Minő helyeken vadászhatik a tulajdonos vagy bérlő korlátlanul?

A tulajdonos vagy bérlő olyan keritéssel kellően elzárt helyen vadászhatik csak korlátlanul, ahol a vad ki nem válthat; minden időben szabadon vadászhatik ugyszintén az is, kinek azt megengedi.

28. Mily helyeken és ki által lesz engedélyezve a hivatalból való vadászat?

Ahol a közigazgatási bizottság illetve annak elnöke a ragadozó vadak elpusztitását az azok által okozott károk miatt szükségesnek látja: hivatalból való vadászatot engedélyez.

29. Ki értesitendő ki a hivatalból való vadászatra adott engedélyről és kinek jelentendő az?

A hivatalból való vadászatra kiadott engedélyről a vadászati-jog tulajdonosa illetve bérlője értesitendő, a belügyminiszternek pedig jelentés teendő.

30. Meggátolhatja-e a tulajdonos, illetve bérlő a hivatalból engedélyezett vadászatot?

A hivatalból engedélyezett vadászatot a vadászati-jog tulajdonosa illetve bérlője nem akadályozhatja meg.

31. A vaddisznóra való hivatalos hajtóvadászat csak mely esetben engedélyezhető?

A vaddisznókra csak az esetben engedélyezhető a hivatalból való vadászat, ha a vadászterület tulajdonosai illetve bérlői, kik erre első sorban vannak kötelezve, eme kötelességüket, figyelmeztetés daczára sem teljesitenék. A figyelmeztetés a közigazgatási bizottságnak, vagy elnökének joga.

32. Szabad-e a hivatalból való vadászatokon hasznos vadat lőni?

A hivatalból való vadászatokon ragadozó vadakon kivül más vadakat — tehát hasznos vadakat — lőni nem szabad.

33. Ki követ el vadászati kihágást?

Vadászati kihágást követ el:

1. a ki a tulajdonos, illetve bérlő engedélye nélkül vadászik;

2. ha a haszonbérlőt, vagy azt, akinek ez a vadászatot megengedte, a tulajdonos a vadászatban meggátolja;

3. aki tiltott időben vadászik;

4. aki vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit elrombolja, tojásait elszedi;

5. aki tiltott időben hasznos vadat lő, árul vagy vesz, ha a vad nála találtatik;

6. aki ebét szándékosan valamely reá nézve tilos vadászati térre viszi, vagy nyájőrző ebére kolonczot nem tesz.

34. Minő sulyositó körülmények vétetnek tekintetbe az orvvadászatnál?

Sulyositó körülményül szolgál, ha az orvvadászat éjjel, bekeritett helyen, tiltott eszközökkel történt, ha az orvvadász álczázva vagy másképen felismerhetlenné téve találtatik, ha nevét eltagadja vagy hamis nevet mond be, ha a tetten érőt veszélyesen fenyegeti, arra fegyvert fog, ellene erőszakot használ.

35. Melyik hatóság illetékes a vadászati kihágások felett itélni?

A vadászati kihágások felett a közigazgatási hatóság itélkezik, kivévén azon eseteket, ha az orvvadász az őt tettenérőt veszélyesen fenyegeti, arra fegyvert fog, ellene erőszakot használ; mely esetek a biróságnak is feljelentendők.

36. A vadászati kihágásokból befolyó büntetési pénzek kit illetnek meg?

A büntetési pénzek fele a feljelentőt, a másik fele azon község szegényeit illeti meg, melynek határán a kihágás elkövettetett.

37. Mely vidéken szállitható és adható el a lelőtt vad csak igazolvány mellett?

Ha valamely vidéken az orvvadászat és a vadaknak tilalmi időben való lelövése felette gyakoriakká válnak, a belügyminiszter elrendelheti, hogy a lelőtt vadak ugy azon vidéken, valamint ott is, hol azokat eladni szokták, csak igazolvány mellett legyenek szállithatók és elárusithatók.

38. A fővadak szállitásánál vagy árusitásánál mi hagyandó meg azokon?

A fővadakon az elárusitás és illetve szállitásnál azok nemzőrészei meghagyandók.

39. Mely esetekben inditandó meg az eljárás hivatalból?

Hivatalból inditandó meg az eljárás az ellen, aki tiltott időben vadászik, aki a hasznos vadak fiait elfogja, a madarak fészkeit elrombolja, azok tojásait kiszedi, tiltott időben hasznos vadat lő, árul vagy vesz.

40. Mennyi idő alatt évül el a vadászati kihágás?

A vadászati kihágás, a kihágás elkövetése napjától számitott három hó alatt évül el.

A fegyver- és vadászati adóról.

1. Kik tartoznak fegyveradót fizetni?

Fegyveradót fizetnek mindazok, kiknek birtokában vadászatra használható lőfegyverek vannak; fizetendő azonban az adó ezen személyek által azon fegyverek után is, melyek családtagjai, vadászcselédjei, erdőkerülői, mező- és szőlőpásztorai használatában vannak.

2. A fegyveradón kivül ki fizet vadászati adót?

A fegyveradón kivül vadászati adót az fizet, aki a vadászatot akár saját birtokán, akár bérleten gyakorolni akarja.

3. Kik vannak felmentve a fegyver- és vadászati adó fizetségének kötelezettsége alól?

Ugy a fegyveradó, mint a vadászati adó fizetésének kötelezettsége alul az uralkodócsalád tagjai vannak felmentve.

4. Mily fegyverek vannak a fegyveradó alól kivéve?

A fegyveradó alól kivétetnek:

1. közintézetekben, nyilvános gyüjteményekben, közhatóságoknál őrzött fegyverek;

2. emlék vagy családi ereklyeként tartott fegyverek;

3. magánosok oly fegyvergyüjteményei, melyekben használaton kivüli, régi szerkezetü fegyverek tartatnak;

4. kizárólag czéllövészetre használt fegyverek;

5. csendőrök, állami rendőrök, törvényhatósági-, városi-állandóan alkalmazott községi rendőrök, fegyőrök és pénzügy-, őrök szolgálati fegyverei;

6. a felesketett erdőtisztek, a kir. erdőfelügyelőség személyzetének szolgálati fegyverei;

7. erdőőrök fegyverei az esetben, ha azok törvényes minősités alapján fel vannak esketve;

8. az államvasutak vonalain alkalmazott pályaőrök személy- és vagyonbiztonság czéljából használt fegyverei;

9. a közöshadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei;

10. puskamüveseknél és lőfegyverárusoknál tartott eladásra szánt fegyverek.

5. Kik vétetnek ki a vadászati adó fizetségének kötelezettsége alól?

A vadászati adó fizetésének kötelezettsége alól kivétetnek:

1. a külhatalmak követei és conzulai, a követségek és conzulátusok személyzetének tagjai, ez utóbbiak, ha nem belföldiek;

2. a vadászterületek tulajdonosainak, vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédek;

3. a vadak gondozására és a vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek;

4. a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők;

5. a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete.

6. Vadászhatnak-e a vadászati adó fizetése alól mentettek bárhol?

A vadászati adó fizetése alól felmentettek közül csak a külhatalmak követei, conzulai, a követségek és conzulatusok személyzetének tagjai vadászhatnak bárhol, a többiek azonban csak alkalmazójuk birtokán és annak engedélyével vadászhatnak.

7. Mennyi a fegyveradó egy évi összege?

A fegyveradó egy évi összege egy darab egycsövü fegyver után 1 frt, egy darab kétcsövü fegyver után 2 frt.

8. Hányféle vadászati-jegy van?

Vadászati-jegy négyféle van és pedig:

1. vadászati ingyenjegy az idegen hatalmak követei, conzulai és a követségek és conzulátusok személyzete részére, egész évre;

2. 6 frtos kedvezményes vadászjegy az erdészeti szakiskolák hallgatói számára, egész évre;

3. 6 frtos vadászjegy azok számára, akik a vadászatnak csak 30 napon át való gyakorlására vannak jogositva;

4. az egész évre érvényes rendes jegy, melyért 12 frt vadászati adó fizetendő.

9. Mettől meddig tart a fegyveradó-, illetve vadászati adóév?

Az adóév ugy a fegyver-, mint a vadászati-adóra nézve augusztus hó 1-én kezdődik és a következő év julius hó 31-én végződik.

10. Mennyi időre fizetendő a fegyver-, illetve vadászati adó, ha valaki évközben jut adóköteles fegyver birtokába, illetve az adóévnek csak egy részében gyakorolja a vadászatot?

Ha valaki évközben jut adóköteles fegyver birtokába, vagy ha az adóév csak egy részében gyakorolta is a vadászatot, ugy a fegyver- mint a vadászati adót az egész évre tartozik megfizetni.

11. Ha valaki évközben adóköteles fegyver birtokába jut, mennyi idő alatt tartozik ezen körülményt a hatóságnak bejelenteni?

A ki évközben jut adóköteles fegyver birtokába, ezen körülményt nyolcz nap alatt tartozik a hatóságnak bejelenteni.

12. Mily módon jut a csendőrség a vadászati- és fegyveradót fizetők névsorához?

Oly módon, hogy a pénzügyigazgatóság az ellenőrzés gyakorlása czéljából a vadászati és fegyveradót fizetők névsorát a szolgabirói hivatalnak és a csendőrségnek megküldi.

13. Hol tartja nyilván a csendőrség a vadászati- és fegyveradót fizetők neveit?

A csendőrség a vadászati- és fegyveradót fizetők neveit az általános szolgálati határozványokban elrendelt előjegyzési füzetekben tartja nyilván.

14. Kiktől tagadandó meg a vadászati-jegy kiadása és fegyver tarthatására az engedély?

A vadászati jegy kiadása és fegyvertarthatása megtagadható azoktól:

1. akik életévük 20. évét még el nem érték, hacsak helyettük a bejelentést nem atyjuk, vagy gyámjuk eszközli;

2. kik elmebeli fogyatkozás miatt a fegyver kezelésére képtelenek;

3. kik vadászati-, vagy a fegyver- és vadászati-adóról szóló törvényben megjelölt valamely jövedéki kihágás miatt jogérvényesen elitéltettek, a büntetés letelte után 3 évig;

4. kik fegyverrel elkövetett büntett vagy rablás, zsarolás miatt jogérvényesen elitéltettek;

5. akik külföldiek, ha kezest nem állitanak, vagy ha az állitott kezes el nem fogadható.

15. Kik kötelesek és kik jogositottak a vadászokat ellenőrizni?

Az állami csendőrök és rendőrök törvényhatósági-, közbiztonsági közegek és a pénzügyőrök kötelesek; a vadászati-jog tulajdonosai, bérlői, gazdatisztjei, szőlő-, mező- és erdőőrjei pedig jogositottak azokat, kik bármily módon vadásznak, a vadászati-jegy előmutatására felszólitani.

16. Tartozik-e a vadász a vadászjegyét az őt felszólitónak előmutatni?

A felszólitott az arra feljogositott felszólitására köteles vadászati jegyét előmutatni és ha ezt bármi okból megtenni nem tudná, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni, ha pedig ismeretlen: nevét, lakását bemondani, sőt ha bemondása kétséges, tartozik a felszólitót a legközelebbi községi elöljárósághoz követni, hogy ott személyazonossága kideritheto legyen.

17. Ki követ el jövedéki kihágást?

Jövedéki kihágást követ el az, aki a vadászati- és fegyveradóról szóló törvény valamely rendeletét megsérti, tehát az:

1. a kinek vadászati jegye van ugyan, de azt a felszólitásra jogositottnak felhivására elő nem mutatja;
2. aki az őt felszólitó felhivására a vadászattal fel nem hagy, nevét vagy lakását meg nem mondja, hamis nevet mond be, vagy a vadászatot ellenőrző egyént a legközelebbi községbe követni vonakodik;
3. aki saját vadászati jegyét használat végett másnak adja át;
4. a ki anélkül, hogy vadászati jegye volna, vagy más nevére szóló, vagy lejárt érvényességü vadászati jegygyel vadász;
5. a ki meghamisitott vadászati jegy használata mellett vadász;
6. a ki adóköteles fegyverét az adó alól elvonja, vagy adómentesnek nyilvánitott lőfegyvert vadászatra használ.

18. Hová jelentendők be a jövedéki kihágások?

A jövedéki kihágások a pénzügyigazgatósághoz és a szolgabirói hivatalhoz jelentendők be, kivévén, ha a tetten ért egyén az őt felszólitónak fegyverrel ellent áll, azt fegyvere használatával fenyegeti, vagy ha hamisitott vadászjegygyel találtatik, mely esetekben a biróságnak is feljelentendő.

19. Mennyi idő alatt évülnek el a jövedéki kihágások?

A jövedéki kihágások, ha ezekkel együtt más büntetendő cselekmény nem követtetett el, 6 hónap alatt évülnek el.

20. Kit illet meg a jövedéki kihágások miatt kiszabott pénzbirság?

A jövedéki kihágások után befizetett birság egyharmada a jelentésttevőt, egyharmada a kincstárt és egyharmada azon községet illeti, melynek határában a felszólitás történt, illetve a fegyvereltitkolás miatt megbirságolt egyén állandóan lakik.

A halászatról.

1. Mi a halászati jog és kit illet az meg?

A halászati-jog a földtulajdon elválaszthatlan tartozékát képezi és a meder tulajdonosát illeti.

2. Ki a meder tulajdonosa?

Azon földbirtokos, kinek birtoka a folyam, folyó vagy patak, esetleg tó partjáig nyulik, egyszersmind a medernek, illetve a meder felének is birtokosa.

3. Kit illet meg árvizek kiöntéseiben a halászati jog?

Árvizek kiöntéseiben a halászati-jog mindazon birtokosokat illeti meg, kiknek földjét az árviz elboritotta.

4. Szabad-e árvizek kiöntéseiből a halaknak a mederbe való visszatérését megakadályozni?

Árvizek kiöntéseiből a halaknak a mederbe való visszatérését megakadályozni tilos.

5. A ki halászni akar, mit tartozik váltani?

A ki halászni akar, halászjegyet tartozik váltani, melyet halászás közben magánál tartani köteles.

6. Ki állitja ki a halász-jegyet és mit tartalmaz az?

A halászjegyet a közigazgatási hatóság állitja ki. A halászjegy tartalmazza annak nevét, állását vagy foglalkozá-

sát és lakó helyét, kinek részére a halászjegy kiállittatott, hátlapján pedig a teljes halásznaptárt.

7. Mennyi a halász-jegyek bélyegilletéke?

A halászjegy bélyegilletéke a halászatra jogositott részére 2 frt, a segédszemélyzet és munkásai részére 50 kr. személyenkint.

8. Mily időtartamra érvényes a halászjegy?

A halászjegy egy éven át és pedig május hó 1-től a következő év április hó 30-ig érvényes.

9. Kik vannak kötelezve és kik vannak feljogositva a halászat ellenőrzésére?

A csendőrök, állami rendőrök, törvényhatósági közegek és pénzügyőrök kötelesek, a halászati-jog tulajdonosai, haszonbérlői és alkalmazottjai, valamint az erdő-, mező-, szőlő- és gátőrök fel vannak jogositva a halászatot ellenőrizni, vagyis akit halászaton érnek, vagy a vizek partjain halászati eszközökkel járkálva találnak, kötelesek, illetve fel vannak jogositva a halászjegy előmutatására felszólitani.

10. Köteles-e a halászó halászjegyét előmutatni?

A halászó halászjegyét a felszólitásra előmutatni köteles, aki pedig azt akár azért, mert otthon hagyta, akár pedig mert egyáltalán nincs neki, előmutatni nem tudja: tartozik a halászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, nevét, lakását bemondani, vagy kilétének megállapithatása céljából a felszólitót a legközelebbi községi előljárósághoz követni.

11. Tartozik-e a parti birtokos türni, hogy a halászatra jogositott halászterületét valamely módon megjelölje?

A parti birtokos türni tartozik, hogy a halászatra jogositott azon vizeket, illetve vizrészeket, melyekre halászati joga kiterjed, táblával jelölje meg.

12. A halászat üzemben tarthatása czéljából még mit tartozik türni a parti birtokos?

A halászat üzemben tarthatása végett a parti birtokos és medertulajdonos türni tartozik, hogy a halászatra jogositott a vizhez járjon, hálóját és más halászati eszközeit a partról a vizbe vethesse, kihuzhassa, szóval a halászattal egybefüggő teendőit végezhesse.

13. Követelhető-e kártérités a halászás közben okozott mindennemü kárért?

Halászás közben mindennemü terményekben, tárgyakban és területekben okozott kárért a halászatot gyakorlók teljes kártéritéssel tartoznak. A kártérités kieszközlése czéljából a kártétel a hatóságnak nyolcz nap alatt bejelentendő, mely a kárt lehetőleg oly időben becsüli meg, amikor az terményben állapitható meg, miután a kár vagy terményben, vagy pénzértékben téritendő meg, a szerint, amint azt a káros kivánja.

14. Minő vizekben gyakorolható a halászat korlátlanul?

A halászat az arra jogosult által zárt vizekben gyakorolható korlátlanul.

15. Mely vizek tekintetnek zárt vizeknek?

Zárt vizeknek tekintetnek:

1. a mesterséges halastavak akár állanak más halasvizekkel összeköttetésben, akár nem;

2. mindazon egyetlen birtokos, vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halat tartó vizekkel oly összeköttésben nincsenek, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek.

16. Mikor gyakorolható a halászat nyilt vizekben?

Nyilt vizekben, tehát olyanokban, melyek más halat tartó vizekkel összeköttetésben állanak akként, hogy a hal egyikből a másikba átmehet, a halászat csak akkor gyako-

rolható az egyes birtokosok által, ha a szomszédok érdekei nincsenek veszélyeztetve, különben tartoznak társulatokat alakitani; mindkét esetben kötelesek azonban a halászatról szóló törvényczikkben meghatározott korlátozásokat pontosan betartani.

17. Milyen területek nyilvánithatók kiméleti terekké s mivel jelölendő meg azok határa?

Az állandóan viz alatt levő oly sekély és csendes területek, melyek a halak ivására és a halivadék fejlődésére alkalmasak, kiméleti terekké nyilvánithatók és ezek határa táblákkal jelölendő meg.

18. A halak okszerü tenyésztése czéljából van-e tilalmi időszak megjelölve és a halak nagyságára nézve valami intézkedés téve és végül honnan tudja mindazokat a csendőr?

A halak okszerü tenyésztése czéljából a halak természetéhez képest az ivás idejére halászati tilalom van kimondva, valamint az is meg van határozva, hogy milyen méretü halat szabad csak kifogni. Mindezeket a csendőr a magával hordott halásznaptárból tudja meg.

19. Milyen nagy rákot szabad csak kifogni és mikép mérendő a rák nagysága meg?

Rákot, ha az nyolcz czentiméternél kisebb, kifogni nem szabad. A rák nagysága a szemtől, a kiegyenesitett fark végeig mérendő.

20. A halakon a mérés miként eszközlendő?

A halak a fej elejétől a fark végeig mérendők.

21. Uj halfajok meghonositása és egyes pusztuló halfajok tenyésztése érdekében mit rendelhet el a földmivelésügyi miniszter?

Uj halfajok meghonositása és egyes pusztulóban lévő halfajok tenyésztése érdekében a földmüvelésügyi miniszter

ezek halászását az országban, illetőleg egyes vidékeken három évig terjedhető időre eltilthatja.

22. Kinek és csak mily czélból van megengedve tilalmi időszak alatt a halászat és az előirtnál kisebb méretü halak kifogása?

Halászatra jogositottaknak mesterséges haltenyésztés és a halaknak más vizekbe való átszármaztatása czéljából hatósági irásbeli engedély alapján meg van engedve oly halak kifogása is, melyekre nézve halászati tilalom áll fenn és melyek az előirtnál kisebb méretüek. Ezen intézkedés hatálya a rákokra is kiterjed.

23. Mik vannak még megtiltva a haltenyésztés érdekében?

A haltenyésztés érdekében tilos:

1. a halikraszedés a halászatra jogositott engedélye nélkül;

2. minden olyan halfogó készülék, hálók, kosarak, varsák használata, melyeknek szemei göbtől-göbig mérve és nyilásai nedves állapotban mérve 4 cmnél kisebbek;

3. minden olyan állandó halfogó készülék használata, mely rendes vizállás mellett a parttól derékszögben mérve a vizfolyás felénél többet fog el;

4. több állandó halfogó készülék használata, ha azok egymástól legalább ötven méterre nincsenek;

5. kábitó, mérgező és robbanó szerek – mint maszlag, oltatlan mész, méregfü, dynamit — használata;

6. az éjjeli halászat napkeltétől napnyugtáig, kivévén a közép Tiszán a Szamos torkolatától a Ferencz-csatorna beömlésig, hol az éjjeli halászat is meg van engedve;

7. gátaktól, zsilipektől, egyáltalán mindennemü vizi müépitményektől fel és lefelé 30 méternyire, horog kivételével, halászni;

8. vizeket a halak kifogása czéljából szakaszonkint lecsapolni, vagy ugynevezett bányákban felfogni.

24. Kipusztithatja-e a halászatra jogositott a halakra kártékony állatokat?

A halászatra jogositott, ha vadászatra nem jogositott is, lőfegyver nélkül kipusztithatja a vidrát, a vidranyestet, csonttörő sast, a halászó sast, a jégmadárt, a gém, rucza és ludféléket, tartozik azonban az igy befogott vagy elejtett vadat a vadászati-jog tulajdonosának, illetve bérlőjének átengedni.

25. Kiméleti tereken mi van megtiltva?

Kiméleti tereken tilos a halászat, vadászat, békafogás, csólnakázás, fürdés, kavics- és iszapszedés, marhák, kacsák, ludak és egyéb állatok vizbe eresztése, szóval minden olyan müvelet, mely a halak ivását vagy fejlődését hátráltatná.

26. A ki tilalmi idő előtt fogott, vagy zárt vizekből származó halakat tilalmi idő alatt akar szállitani vagy árusitani, tartozik-e ezt igazolni?

A ki tilalmi idő beállta előtt kifogott, vagy zárt vizekből származó halakat akar tilalmi időben szállitani vagy árusitani: a befogatási időt és a halak származási helyét községi bizonyitványnyal tartozik igazolni.

27. Ki követ el halászati kihágást?

Halászati kihágást követ el:

1. a ki kábitó, mérgező vagy robbanó szerekkel halász;

2. a ki halászat gyakorlására jogositva nincs és a halászatra jogositott engedélye nélkül halász vagy rákász, ezen eseteknél sulyosbbitó körülmény, ha a halászat éjjel, tilalmi időben, kiméleti téren, tiltott eszközzel történik, vagy a halász magát valamely módon felismerhetetlenné téve halászik, ha az őt tetten érőt veszélyesen fenyegeti, az ellen fegyvert fog vagy erőszakot használ;

3. a ki az árvizek kiöntéseiből a halaknak a mederbe való visszatérését megakadályozza;

4. a ki tiltott időben, illetve tiltott halfajokra halászik és az előirt méretnél kisebb halat, rákot fog ki;

5. a ki szabályellenes halfogó készülékkel halász, a ki halfogó készülékeit nem a szabályoknak megfelelően helyezi el;

6. a ki mesterséges haltenyésztés czéljából kifogható, de különben tilalom alá eső nagyobb vagy kisebb halakat és rákokat irásbeli engedély nélkül kifog;

7. azon meder-tulajdonos, aki a halászatra jogositottat, tehát a haszonbérlőt a halászat gyakorlásában megakadályozza;

8. a ki a halászati terület határait és a kiméleti tereket jelző táblákat megrongálja, bemocskolja, megsemmisiti;

9. a ki meghamisitott halászjegygyel halászik;

10. a ki másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve már lejárt halászjegy mellett halászik;

11. a ki halászjegyét használatra másnak adja át;

12. a ki halászjegyét halászás közben nem tartja magánál;

13. a ki a halászattal az arra jogositottak felszólitására azonnal fel nem hagy, annak nevét és lakását be nem mondja, hamis nevet mond be, vagy személyazonossága kideritése végett azt a legközelebbi községi elöljárósághoz követni nem akarja.

28. Ki illetékes a halászati kihágások felett itélkezni?

A halászati kihágás felett a közigazgatási hatóság itélkezik, kivévén azon eseteket, ha a bünös meghamisitott halászjegygyel halászik, ha az őt jogosan felszólitónak erőszakosan ellenszegül, azt veszélyesen fenyegeti, az ellen fegyvert fog vagy használ, mely esetekben a tettes a biróságnak is feljelentendő.

29. Mennyi idő alatt évül el a halászati kihágás?

A fel nem jelentett halászati kihágás 6 hó alatt, a kiszabott büntetés 1 év alatt évül el.

30. Mire fordittatnak a halászati kihágásokból befolyó pénzbüntetések?

A halászati kihágásokból befolyó pénzbüntetések fele az országos közgazdasági alapot, fele pedig azon község szegény alapját illeti, melynek határában a kihágás elkövettetett.

Erdőtörvény.

1. Mely erdők vagy erdőrészek neveztetnek véderdőknek?

Véderdőknek azon erdők vagy erdőrészek neveztetnek, melyek magasabb hegyek lejtőin, hegyoldalakon, tetőkön, havasok fensikjain, hegyomlások, kő- vagy hógörgetegek és vizmosások támadásának és terjedésének meggátlására szolgálnak.

2. Mi a czélja a véderdőnek?

A véderdők czélja az, hogy az erdők alatt fekvő területek termőképességét és az azok alatt elvonuló közlekedési eszközöket, a hó- és kőgörgetegek, hegyomlások és vizmosások által okozható veszélyektől megvójják.

3. Szabad-e a tarvágás és irtás a véderdőkben?

Véderdőkben sem a tarvágás, sem az irtás nincs megengedve.

4. Még minő erdőkben tilos a tarvágás és irtás?

A tarvágás és irtás még az olyan erdőkben tilos, melyek a futóhomok megkötésére, a futóhomok terjedésének meggátlására szolgálnak.

5. Hány év alatt tartozik a tulajdonos a kivágott véderdők talaját befásitani?

Véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a tulajdonos a területet, melyből a fák kivágattak, 6 év alatt tartozik befásitani.

6. Meddig tilos a legeltetés véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben?

Véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés mindaddig tilos, mig az a fákban, sarjadékban, vagy talajban kárt okozhat.

7. Ki engedélyezi véderdőkben a legeltetést?

A legeltetést a birtokos kérelmére, az erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után a közigazgatási bizottság engedi meg. A tilos erdőrészek táblákkal jelölendők meg.

8. Meg van-e véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben az alomgyüjtés engedve?

Véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben almot gyüjteni tilos.

9. Szabad-e az erdőkben tüzelni?

Az erdőkben levő tisztásokon és az erdőn kivül is, a fákhoz 100 méter távolságon belül, csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok betartása mellett szabad tüzet rakni, idegenek még ezen felül a tüzrakáshoz az erdő gondozásával megbizott személyzet engedélyét is tartoznak kikérni.

10. Kiknek nem kell a tüzrakáshoz a tulajdonos, illetve a megbizott engedélyét kikérni?

Erdőőröknek az általuk őrzött területen, favágóknak a favágásokban, kőfejtőknek a kőbányákban és a pásztoroknak főzés és melegedés céljából oly helyeken, a hol azt a tulajdonos határozottan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok betartása mellett a tüzrakás külön engedély kikérése nélkül is meg van engedve.

11. Mire van kötelezve az, a ki az erdőben tüzet rak?

A ki az erdőben tüzet rak, távozása előtt minden esetben tartozik azt eloltani.

12. Milyen időben tiltható be az erdőben teljesen a tüzelés?

Az erdőkben való tüzelés száraz időjárás alkalmával tiltható el teljesen.

13. Milyen tüzelések nem korlátozhatók az erdőkben?

A rendszeres üzletből kifolyólag szükséges tüzelések — szénégetés, hamuzsirkészités, gyanta- és szurokkészités — nem esnek korlátozás alá.

14. A ki az erdőben, vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, mire van kötelezve?

A ki az erdőben, vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt már eloltani nem birja, vagy ha erdőégést vesz észre, vagy másként jut tudomására a tüz, tartozik azt az utjába eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezeknek pedig kötelességük az erdőégésről az erdőbirtokost vagy az erdő felügyeletével megbizott személyzetet, vagy végső esetben a legközelebbi községi elöljáróságot értesiteni?

15. Melyik község lakossága rendelendő ki elsősorban erdőégés alkalmával a tüzoltáshoz?

A szolgabiró, mezei rendőrkapitány, illetőleg a községi elöljáró, kinek erdőégés jut tudomására, első sorban azon község lakosait rendeli ki a tüzoltáshoz, melynek határában az égő erdő van, szükség esetén azonban a szomszéd község lakosait is kirendelhetik.

16. Tartozik-e mindenki az erdőégés szinhelyére kimenni?

A kirendelt községek lakói az elöljárókkal együtt kötelesek az oltáshoz szükséges szerekkel (fürész, fejsze, csákány, kapa, gereblye) azonnal az égés szinhelyére sietni.

17. Kit illet meg az oltás vezetése?

Az oltás vezetése a helyszinén levő rangban első erdőtisztet, ennek nem létében a szolgabirót, végső esetben pedig azon község elöljáróságát illeti meg, melynek határában az erdőégés van.

18. Tartozik-e mindenki az oltást vezető minden rendelkezését teljesiteni?

Az oltás vezetőnek az oltás érdekében tett rendelkezéseit a megjelentek feltétlenül, minden munkabérre, vagy jutalomra való igény nélkül és anélkül, hogy ez közmunkába beszámittatnék, teljesiteni tartoznak.

19. Őrzendő-e még az erdőégés helye az oltás után?

Az oltás befejezése után az erdőégés helye, ha az szükségesnek mutatkozik, erdőőrök, illetve ezen czélból kirendelt községi lakosok által még több napig őrzendő.

20. Ki lehet erdőőr?

Erdőőr — ki egyben a vadászatra való felügyeletet is gyakorolhatja — csak olyan egyén lehet, a ki:
1. feddhetlen előéletü;
2. 21. életévét betöltötte;
3. az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel letette.

21. Tartoznak-e az erdőtisztek és erdőőrök esküt letenni?

Az erdőtisztek a közigazgatási bizottság előtt, az erdőőrök a szolgabirói hivatal, vagy mezei rendőrkapitány előtt esküt tesznek le, miről bizonyitványt kapnak és melynek alapján az eskü letétele után közbiztonsági közegeknek tekintetnek.

22. Tartozik-e az erdőszemélyzet egyenruhát viselni?

A felesketett erdőtisztek, midőn szolgálatban vannak egyenruhát, az erdőőrök pedig a földmivelésügyi miniszter által megállapitott jelvényt tartoznak viselni.

23. Mely esetekben követ el az erdőbirtokos büntetendő cselekményt?

Az erdőbirtokos azon esetben követ el büntetendő cselekményt, vagyis erdőrendészeti áthágást, ha:

1. véderdőben vagy futóhomokon álló erdőben üzemterv ellenére fát vág, gyökérirtást, tarvágást eszközöl, üzemtervet nem ad be;

2. véderdőkben vagy futóhomokon álló erdőben legeltet, almot gyüjtet a közigazgatási bizottság beleegyezése nélkül;

3. az erdőterület ujbóli befásitását elmulasztja;

4. erdejében a kellő számu kezelő személyzetet nem alkalmazza;

5. erdejében másnak megengedi, hogy valamely erdőrendészeti áthágást elkövessen.

24. Ki előtt inditandó meg az erdőrendészeti áthágások miatt az eljárás s hová jelentendők azok be?

Az erdőrendészeti áthágások miatt az eljárás a közigazgatási bizottság előtt hivatalból inditandó meg, de a csendőr által nem ide, hanem a szolgabirói hivatalnak jelentendők be.

25. Mi képez erdei kihágást?

Az erdei lopások és másnak erdejében elkövetett kárositások az esetben, ha a lopott dolog értéke, vagy az okozott kár összege a 30 frtot meg nem haladja, mig a veszélyes cselekmények és mulasztások tekintet nélkül a veszély nagyságára kihágást képeznek.

26. Mikor képez az erdei lopás, illetve kárositás vétséget, illetve büntettet?

Az erdei lopás, illetve kártétel vétséget képez, ha a lopott dolog értéke, vagy a kárösszeg 30 frtnál nagyobb, de az 50 frtot meg nem haladja, büntettet akkor, ha a kár 50 frtnál nagyobb, vagy ha azon körülmények valamelyike áll fenn, melyek esetében lopás a büntetőtörvénykönyv szerint büntettnek minősül, azon külömbséggel azonban, hogy itt a »fegyverviselés« tisztán lőfegyverre értetik.

27. Büntetendő-e az erdei lopás kisérlete?

Az erdei lopás kisérlete büntetendő.

28. Mely esetben nem büntettetik az erdei kihágás?

Ha valakit utközben az erdőben vagy annak közelében olyan baj ért, mely miatt kénytelen volt a kihágást elkövetni, nem büntethető, ha azt 24 óra alatt a hatóságnak, vagy az erdőfelügyelettel megbizott egyénnek jelenti, tartozik azonban a kárt megtériteni.

29. Meginditható-e erdei kihágás miatt az eljárás hivatalból?

Erdei kihágás miatt az eljárás csak a sértett panaszára inditható meg; kivételt képez azonban azon eset, ha valaki az erdőben vagy annak közelében jogosulatlanul tüzet rak, vagy ha jogosult is a tüzrakásra, de azt távozása előtt el nem oltja; ha erdőégést vesz észre és az arra illetékeseknek nem jelenti; erdőégés oltásához kirendeltetvén, a szinhelyre nem megy; az oltás vezető rendelkezéseit nem teljesiti; végül ha a közigazgatási hivatalnok, községi előljáró az oltás körül reá háromló kötelességeknek nem tesz eleget; a felsorolt esetekben az eljárás hivatalból inditandó meg.

30. Mennyi idő alatt évül el az erdei kihágás, illetve a kiszabott büntetés?

Az erdei hihágás az elkövetés napjától számitott két év, a kiszabott büntetés az itélet jogerőre emelkedése napjától számitott három év alatt évül el.

31. Ki követ el erdei lopást?

Erdei lopást követ el:

1. a ki valamely erdőben levő élő fát, vagy ott levő levágott, de felhasználásra vagy eladásra fel nem dolgozott fát lop;

2. a ki a termőföld megkötésére szolgáló, vagy sarjadzás végett meghagyott tuskót kiássa és ellopja;

3. a ki valamely élő fa ágait letöri, levágja és ellopja;

4. a ki valamely elszáradt vagy az elemek által letört fát, ágat, galyat vagy tuskót lop el;

5. a ki valamely akár élő, akár nem élő fa kérgét lehántja és ellopja, vagy már lehántott fakérget lop;

6. a ki száraz vagy zöld falevelet, vagy mohot lop;

7. a ki gubacsot, tölgy, bükk, fenyő vagy más erdei magot, gyümölcsöt, gombát, korhadékot, földet, agyagot, tőzeget, meszet, gyephantot, fagyökeret, egyáltalán bárminemü erdei terményeket lop;

8. ki fanedvet, gyantát, terpentin, nyír és jávorlét lop.

32. Ki követ el erdei kártételt?

Erdei kártételt követ el:

1. a ki tilalom alatt álló vagy olyan erdőben, melyben legeltetési joga nincs, szándékosan vagy gondatlanságból legeltet;

2. a ki élő fát levágás, bevágás, megfurás, gyürüzés, jelzés, lehámozás, gyökerek feltakarása, gyantanyilások felszakitása vagy nagyobbitása által — szóval bármily módon — megrongál;

3. a ki az élő fa gallyát, ágát letöri, levágja;

4. a ki a levágott fáknak és más erdei terményeknek, a fausztatásra, illetve kitermelésére szolgáló eszközt, az erdőmüvelésre szolgáló, vagy a használat czéljából alkalmazott jelt vagy müveket, mint kerités, árok, meder, part, töltés, hid, ut, ergetyü, csusztató, vizfogó, utmutató póznák, tilalmi táblák stb. megrongál, végül szénégetésre összehordott vagy ölbe rakott fákat szétbont;

5. a ki másnak erdejében jogtalanul földet, érczet, kőszenet, követ, gyepet vagy más talajalkatrészeket ás, vagy másnak erdejébe követ vagy a talajra nézve más kártékony anyagot hord;

6. a ki idegen erdőben faizási vagy a lombhordási engedélylyel bir, de a fát, galyat, almot nem a meghatározott időben, mennyiségben és helyről viszi;

7. a ki az alomgyüjtésnél, galyszedésnél vasgereblyét vagy vágó eszközt használ;

8. a ki az őt megillető faizási, galyszedési joggal visszaélve, azt másnak érdekében gyakorolja, másra ruházza át, vagy az ily módon gyüjtött fát vagy terméket eladja.

33. Ki követ el veszélyes cselekményt, vagy mulasztást az erdőben?

Veszélyes cselekményt, illetve mulasztást követ el az erdőben:

1. a ki az erdőben, vagy annak közelében jogtalanul tüzet rak, vagy a ki bár jogosan rak tüzet, de azt távozása előtt el nem oltja;

2. a ki általa észrevett, vagy másként tudomására jutott erdőégést — azoknak, kiket illet — be nem jelenti;

3. a ki erdőégésnél az oltás céljából a tüz szinhelyére menni vonakodik, az oltás vezető rendelkezéseit nem teljesiti;

4. a ki közigazgatási hivatalnok, községi előljáró lévén, erdőégés esetében a hivatalánál fogva reá háruló kötelességeknek nem tesz eleget;

5. a ki valamely erdőben jogtalanul, engedély nélkül, vagy nem engedélyezett helyen ergetyüt készit, meszet, szenet éget, szurkot, hamuzsirt, kátrányt főz, kormot éget, gödröt ás, fa-rakodó helyet, mühelyt állit, használatra szánt fát kifarag, vagy más hasonló munkát teljesit;

6. a ki az erdőben tilos uton engedély nélkül kocsival jár, marhát tilos uton hajt, még az esetben is, ha makkoltatásra jogosult, engedély nélkül uj utat vág;

7. a ki idegen erdőben jogosultság nélkül a közutakon kivül találtatik.

34. Hova jelentendők be az észlelt erdei kihágások a csendőrség által?

Az erdei kihágások hivatalból üldözendő eseteiben a jelentés a kis és nagy községekben a szolgabirói hivatalnak, rendezett tanácsu városokban a rendőrkapitányságnak teendő

meg, mely hatóságoknak itéletét felebbezés esetén vármegyékben a főispán, akadályoztatása esetén az alispán mint elnök és 2 közigazgatási bizottsági tag mint biróság birálja felül.

35. Melyik hatóság illetékes a kihágás elbirálására?

A kihágás elbirálására azon hatóság illetékes, melynek területén a tettes tetten éretett, mig ha a tettes tetten nem éretett: az, melynek területén a tettes lakik.

Mezőrendőri kihágások.

1. Csak milyen területen követhető el mezőrendőri kihágás?

Mezőrendőri kihágás csak oly területen követhető el, mely a mezei rendőrség felügyelete alatt áll.

2. Melyek a mezőrendőri kihágás tárgyai?

Mezőrendőri kihágás tárgyai: a gazdasági termények és eszközök, a földtől még el nem választott termékek, gazdasági, határ és tilalmi jelek és megfigyelő eszközök, mezei dülő utak, gazdasági állatok stb.

3. Ki követ el mezőrendőri kihágást?

Mezőrendőri kihágást követ el:

(m) a ki gyümölcsösből, szőllőből, faiskolából, vagy a mezőről gazdasági terményeket lop, ha a lopott dolog értéke a 60 koronát (30 frt) meg nem haladja;

(m) a ki magán határ- és tilalmi jeleket jogosulatlanul és szándékosan megsemmisit, elvisz, más helyre áttesz, megrongál;

(m) a ki gazdasági terményeket, fákat, csemetéket, ezek gyümölcseit, jogosulatlanul megrongálja, levágja, kitördeli, legalyazza, kiássa;

(h) a ki közutakon és köztereken levő fákat, csemetéket, bármily módon megrongál;

(h) a ki gazdasági czélra szolgáló megfigyelő eszközöket, hatósági jeleket, mérnöki jelvényeket jogosulatlanul megsemmisit, elvisz, más helyre áttesz;

(m) a ki jogtalanul zálogol;

(h) a ki jogos zálogolást meghiusitani törekszik, feltéve, hogy cselekménye nem képez hatóságelleni erőszakot, vagy jogtalan elsajátitást;

(h) a ki közös mezei dülőutat elszánt, megszükit, másfelé irányit;

(m) a ki bár saját tulajdonát képező szabadban levő kórót, trágyát, tarlót, avart, nádat, tőzeget, oly helyen gyujt meg és hagy felügyelet nélkül, hol abból másnak kára származhatik, vagy másnak ilynemü vagyonában gondatlanságból tüzesetet idéz elő;

(m) a ki másnak területén jogtalanul legeltet;

(h) a ki tenyészigazolvány nélkül másnak tenyésztési czélra apaállatot (mén, bika) enged át, vagy ilyen állatot másnemüekkel közös legelőre hajt;

(m) a ki másnak földjén jogosulatlanul szekerez, vagy marhát hajt;

(h) a ki a legeltetésre és vetésforgóra vonatkozólag megállapitott rendelkezést be nem tartja;

(h) a ki olyan here- és luczernamagot hoz termelés czéljából forgalomba, mely nem aranka mentes;

(h) a ki kendert és lent nem azon helyen és módozatok mellett áztat, melyet a hatóság kijelölt, illetve megállapitott;

(m) a ki idegen szántóföldről, rétről, legelőről, gyümölcsösből, szőlőből jogosulatlanul füvet, tüzelő- vagy trágyázó anyagot szed;

(h) a ki állatokat felügyelet nélkül legeltet;

(h) a ki községi és közös legelőkön, oly határokon és határszéleken, hol a nyomásos (t. i. minden évben más és más terület jelöltetik meg legeltetésre) gazdálkodás van elfogadva, engedély nélkül külön csordában, ménesben, csürhében legeltet;

(h) a ki a közutakon, köztereken, vagy utczákon levő eperfákról (szederfa) az oly levélszedést, mely selyemtenyésztési czélra történik, jogtalanul megakadályozza, vagy a leveleket megfertőző folyadékkali permetezés által selyemtenyésztési czélra használhatlanná teszi;

(m) a ki szántóföldön hátrahagyott mezőgazdasági eszközöket jogosulatlanul használ;

(m) a ki jogosulatlanul reá nézve idegen területre megy, azon jogtalanul átjár, onnan a tulajdonos felhivására nem távozik;

(m) a ki másnak mivelés alá vett földjére gondatlanságból állatokat enged bemenni;

(m) a ki betiltott mezei utat használ;

(m) a ki jogosulatlanul tarlóz, böngész;

(m) a ki másnak földjére, anélkül, hogy erre engedélyt kért és nyert volna, trágyát, csontot, döglött állatot, követ, szemetet visz, vagy elás, ha másnak földjén gödröt ás, ruhát szárit, vásznat fehérit, kendert vagy lent áztat;

(h) a ki a kártékony állatokat és növényeket a hatóság által kitüzött időben figyelmeztetés daczára sem irtja ki;

(h) a ki kutakat, homok-, agyag-, kő- és mészgödröket hatósági utasitás daczára sem kerit be;

(h) aki a felügyeletére bizott állatokat sürgős szükség nélkül felügyelet nélkül hagyja;

(m) a ki utak, bekeritett földek elzárására szolgáló valamely készüléket — keritést, kaput, sorompót — engedély nélkül kinyit;

(h) a ki a hasznos madarakat pusztitja, azok fiait, tojásait, vagy fészkeit elszedi, azokat hatósági engedély nélkül árusitja;

(h) a ki a rothadásos méh törzseit a baj felismerése után azonnal meg nem semmisiti;

(h) a ki bárminemü állati hullát saját területén, tudva, hogy az ott van, elásatlanul hagy, vagy valamely elásott állati hullát kiás;

(h) azon szolgálatából kilépő, vagy elbocsájtott mezőőr, a ki eskűbizonyitványát a szolgálatbóli kilépés előtti napon be nem szolgáltatja az elöljáróságnak.

4. Mely esetben képez a mezőrendőri lopás vétséget, illetve büntettet?

Vétséget képez a mezőrendőri lopás akkor, ha a lopott dolog értéke a 60 koronát meghaladja, de nem több 100 koronánál; 100 koronán felül büntettet képez a cselekmény. Büntettet képez a mezőrendőri lopás még az értékre való

tekintet nélkül akkor, ha a cselekmény oly módon követtetett el, mely a büntettek és vétségekről szóló büntetőtörvény 336-ik §-ába ütközik, a bemászás kivételével, miután a bemászás a minősitést nem befolyásolja.

5. Kik illetékesek a mezőrendőri kihágás felett itélkezni?

A mezőrendőri kihágások felett itélkezni jogositott:

a) rendezett tanácsu városokban a polgármester vagy helyettese;

b) kis és nagy községekben 40 koronáig a községi elöljáróság, azon felül a főszolgabiró.

Megjegyzés.

Azon kihágások, melyek előtt (**m**) betü van, magán vádra, melyek előtt (**h**) betü van, hivatalból jelentendők fel az illetékes hatóságnak.

A szőlővessző forgalomra vonatkozó szabályrendelet kivonata.

1. Mi czélja van a szőlővessző forgalomra vonatkozó földmivelésügyi miniszteri rendeletnek?

A szőlővessző forgalomra vonatkozólag kiadott földmivelésügyi miniszteri rendeletnek czélja az, hogy a filloxera mentes szőlőkkel beültetett területekre a filloxera be ne hurczoltassék.

2. Milyen szőlővel beültetett területek helyeztetnek zár alá?

Mindazon szőlővel beültetett területek, melyeken a filloxera jelenléte megállapittatott, zár alá helyeztetnek.

3. Szabad-e a zár alá helyezett területről szőlővesszőt szállitani?

Zár alá helyezett területről sehova és semmi körülmények között sem szabad szőlővesszőt szállitani.

4. Szabad-e zár alá helyezett területekre szőlővesszőt szállitani?

Zár alá helyezett területekre bár honnan és bármikor szállitható a szőlővessző.

5. Szabad-e zár alá nem helyezett területekre szőlővesszőt szállitani és ha igen, minő feltételek mellett?

A Királyhágón tuli rész zár alatt nem levő területére sehonnan semmiféle szőlővesszőt szállitani nem szabad. Az

ország többi zár alatt nem levő területeire szabad ugyan szőlővesszőt szállitani, de csak a filoxera támadásai ellen mentességet biztositó ugynevezett »immunis« futóhomok talaju területekről származó sima szőlővesszőket.

6. Milyen szőlővesszők szállithatók az immunis talaju területekre?

Immunis talaju területekre bárhonnan származó sima és gyökeres szőlővesszők szállithatók.

7. Immunis területről származó szőlővesszők szállithatók-e zár alatt nem lévő és nem immunis területre?

Immunis területről származó szőlővesszők, ha azok simák, a földmivelésügyi miniszter engedélyével olyan területre is szállithatók, melyek nincsenek zár alatt és nem immunis talajuak.

8. A szőlővesszőnek kizárólag kocsin való szállitása minő megszoritás mellett történhetik?

Szőlővesszőt kizárólag kocsin csak az esetben szabad szállitani, ha a származási és rendeltetési állomás ugyanazon zárlati csoportban fekszik.

9. Van-e ezen általános szabály alól kivételnek helye?

Igen és pedig ha immunis területről olyan zár alatt nem lévő rendeltetési helyre szállitanak sima szőlővesszőt, melynek rendeltetési állomására a szállitást a földmivelésügyi miniszter megengedte és ha a származási hely és rendeltetési állomás között nincs közvetlen vasuti-, illetve gőzhajó összeköttetés, mely esetben a közbeeső területen akkor is szabad szőlővesszőt szállitani, ha más zárlati csoporton keresztül is kellene azt szállitani.

10. Van-e a szőlővesszők szállitásánál szükség valamely igazolványra?

Szőlővesszők szállitásánál, akár szabályrendeletileg van

azok szállitása megengedve, akár a földmivelésügyi miniszter engedélyezi a szállitást, szállitási bizonyitvány szükséges.

11. Ki állitja ki a szállitási igazolványt?

A szállitási igazolványt, ha a szállitást a miniszteri rendelet megengedi, az alispán, ha a miniszter engedélye esetről-esetre kikérendő, a földmivelésügyi miniszter állitja ki. Az egyes zárlati csoportokon belől ez a főszolgabiró teendője.

12. Miképen kell a szállitandó szőlővesszőknek csomagolva lenniök?

A szállitandó szőlővesszőknek vagy jól elzárt deszka rekeszekbe, vagy kettős zsákvászonba kell csomagolva lenniök.

Utlevél-, idegenrendészet- és munkástörvény.

1. Miképen osztatik fel az idegenek forgalma?

Az idegenforgalom aszerint, amint az belföldön, vagy a határszélen őriztetik ellen, belföldi- és határszéli forgalomra oszlik fel.

2. Kell-e a belföldi forgalomban utlevél?

Belföldi forgalomban, vagyis ha magyar állampolgár Magyarországon, illetve Ausztriában, továbbá ha osztrák állampolgár Ausztriában, illetve Magyarországon akar utazni, semmiféle utazási okmányra szüksége nincs.

3. Minő okmányokat vihet az utazó igazoló okmányként czélszerüségi szempontból magával?

Czélszerüségi szempontból az utazók személyük igazolására »Igazoló jegy«-et, »Munkakönyv«-et, »Szolgálati (cseléd) könyv«-et vihetnek magukkal.

4. Kik váltanak „Igazoló jegy"-et?

Igazoló jegyet váltanak az önálló iparosok, kereskedők, kéjutazók, sodronyosok, ablakosok, földmunkások stb. vagyis oly személyek, akik az ország területén sokat és nagyobb távolságokra utaznak.

5. Ki állitja ki az „Igazoló jegy"-et, milyen az és mennyi annak bélyegilletéke?

Az igazoló jegyet városokban a polgármesteri hivatal, kis és nagy községekben a szolgabirói hivatal állitja ki; ez

egy 15 cm. magas, 10 cm. széles, előoldalán veres aljnyomatú kemény papirlap, melynek előoldalán az igazoló jegy tulajdonosának származványa, hátlapján pedig személyleirása és az esetleg vele utazó hozzátartozóinak száma van beirva. Bélyegilletéke önálló keresettel biróknál 1 frt, napi keresetük után élőknél 15 kr.

6. Mennyi időre szól az „Igazoló jegy“?

Az »Igazoló jegy« csak egy évre érvényes ugyan, de mert váltása nem kötelező, ha valaki már lejárt igazoló jegygyel találtatik is, nem büntethető.

7. Kik tartoznak munkakönyvet váltani?

Minden iparos segéd, gyári munkás és pinczér munkakönyvvel tartozik magát ellátni.

8. Milyen a munkakönyv?

A munkakönyv nagy nyolczadrétü 48 számozott lapoldallal ellátott bekötött könyv, melynek 6 első lapoldala a könyv tulajdonosának származását, személyleirását és az ipartörvény főbb pontjait tartalmazza, a többi oldal rovatozott, mely rovatokba a munkaadók vezetik be bizonyitványaikat a munkábóli kilépés alkalmával.

9. Ki állitja ki a munkakönyvet és mi fizetendő azért?

A munkakönyvet az elsőfoku iparhatóság, városokban tehát a tanács, kis és nagy községekben a szolgabiró dijnélkül állitja ki, miért csupán a könyv ára és 15 kr. bélyegdij fizetendő.

10. Kik váltanak cselédkönyvet?

Cselédkönyvet vált az, aki akár szóbeli, akár irásbeli szerződéssel valamely személykörüli, háztartási, vagy gazdasági munkára magát legalább egy hónapra bérért kötelezi:

11. Milyen a cselédkönyv?

A cselédkönyv 48 lapoldallal biró bekötött könyv, melynek első és második oldalán a származványi- és személyleirás, a 3—19. oldalokon a cselédtörvény kivonata olvasható; a többi rovatozott lap a gazda által adandó bizonyitvány bejegyzésére szolgál.

12. Ki állitja ki a cselédkönyvet és mi fizetendő azért?

A cselédkönyvet városokban a rendőrkapitány, kis és nagy községekben a szolgabiró állitja ki; érte csupán a könyv ára és 15 kr. bélyegilleték fizetendő.

13. Minő utazási okmányok vannak a határszéli forgalomban?

A határszéli forgalomban, vagyis ott, ahol idegen államokkal vagyunk szomszédosok, ahol tehát mindenkinek, aki a határt át akarja lépni, vagyis utazni akar, okmánynyal kell ellátva lennie, van: »Utlevél külföldre«, »Uti igazolvány« és »Határátkelési jegy«.

14. Kik és miképen váltanak „Útlevél külföldre“ nevű útlevelet s meddig érvényes az?

»Útlevél külföldre« nevű útlevelet azok váltanak, akik egy hónapnál tovább akarnak külföldön tartózkodni. Az utlevél elnyerése végett irásbeli ajánlatot tesz az illetékes község az alispáni hivatalhoz, melybe az utazni szándékozó származványát és pontos személyleirását bele irja, ennek alapján az alispáni hivatal ajánlati táblázatként terjeszti fel az utlevél kiállitásához szükséges adatokat a belügyminiszterhez, hol az utlevelet kiállitják.

15. Milyen az „Útlevél külföldre“ és mennyi a bélyegilletéke és kiállitási dijja?

Az »Útlevél külföldre« 16-od rétü 16 számozott lapoldalból álló füzet, melynek első hat oldalán az utlevél szövege

olvasható magyar és franczia nyelven, a belső lapok sárgás simitott papirból vannak kék aljnyomattal, mely lapok nemzeti szinü fonállal átfüzve a boriték hátulsó lapjához vannak pecsételve. Az utlevélért az önálló keresettel biró egyének 1 frt bélyeg- és 1 frt kiállitási dijat, a napi kereset után élők pedig 15 kr. bélyegdijat és 5 kr. kiállitási dijat fizetnek.

16. Kik nem kapnak Amerikába szóló utlevelet?

Amerikába szóló utlevelet nem kapnak: munkakereső napszámosok és iparos segédek.

17. Mennyi időre érvényes az „Uti igazolvány", ki állitja azt ki, milyen az és mennyi annak bélyeg- és kiállitási dija?

Az uti igazolvány szintén külföldre szól és 15—30 napra érvényes. Az ürlap, mely a belügyminiszterium által adatik le az alispáni hivatalnak, 21 cm. magas és 17 cm. széles sárgás aljnyomatu papirlap, melyen az érdekelt származványa és személyleirása van. Önálló keresettel biró egyének 1 frt bélyegdijat és 1 frt kiállitási dijat, napi keresetük után élők 15 kr. bélyeg- és 5 kr. kiállitási dijat fizetnek.

18. Kik váltanak „Határátkelési jegy"-et, ki állitja azt ki, mennyi annak bélyeg- és kiállitási költsége, s mily hosszu időre érvényes az?

A »Határátkelési jegy«-et a határszélen az államrendőri szolgálatot teljesitő hivatal főnöke állitja ki 5 napra — a községi előljáróság utalványa alapján — azon község lakosainak, a mely községek területe a határszélig terjed; ezen utlevél féliv papirra van nyomatva. Kiállitásáért tulajdonképen ugyanazon dijakat kellene fizetni, mint az utlevélért, de miután rendesen szegény, munkás emberek váltják, rendesen ingyen állitják ki és csak akkor fizeti a tulajdonosa büntetésképen meg az érte járó dijat, ha az 5 nap letelte után tért haza.

19. Mely országokra érvényes az „Uti igazolvány“ és „Határátkelési jegy“ ?

Az uti igazolvány és a határátkelési jegy csakis a dunai fejedelemségekre, tehát Szerbia, Románia és Bulgáriába való utazásra s az onnan való visszatérésre érvényes.

20. Mikor léphet fel a csendőr utasokkal szemben?

Utasokkal szemben, miután az akadálytalan utazás szigoruan fentartandó, a csendőr csak akkor léphet fel, ha azok a községekben rendellenesen viselkednek, a köteles bejelentést a hatóságnál megtenni elmulasztják, a községeken kivül utrendőri kihágást követnek el, végül ha gyanus magatartást tanusitanak.

21. Miáltal válhatik valamely utas gyanussá?

Gyanussá válhatik egy utas: 1. ha valamely nyomozó levélben üldözött egyénhez feltünően hasonlit; 2. ha a csendőr láttára kitér, visszafordul, valamely más módon eltünni, vagy a csendőr figyelmét másfelé terelni igyekszik; 3. ha viselkedése botrányos, vagy rémületet keltő; 4. ha ruházata egyébkénti megjelenésének meg nem felel, p. o. előkelő divatos ruha durván kidolgozott kézhez, durvaságra müveletlenségre mutató arczhoz, vagy megforditva, ápolt kezü emberen durva rongyos czondra; 5. ha ruháján valamely államellenes társulat jelvényét, szalagját viseli; 6. ha terepfelvétellel, tereptanulmányozással foglalkozik, tehát feltehető róla, hogy kém; 7. ha csak oly egyénekkel érintkezik, kik ismert nemzetiségi izgatók, (pánszlávok, dákorománok és ezekhez hasonlók) vagy szocziálisták; 8. ha az őrskörletben ismert közártalmuakat, alaposan gyanusitottakat keresi fel.

22. Miként vizsgálja meg a csendőr az utazási okmányokat?

Az igazolásra felszólitott egyént származványára nézve kikérdezi, azután az utastól az utazási okmányt átvéve az

ott leirt adatokat az elmondottakkal egyezteti, szükség esetén az okmányon levő sajátkezü aláirást leiratja, megnézi, hogy az okmányon lévő személyleirás megegyezik-e az utas kinézésével, meggyőződik arról, hogy nincs-e az okmány meghamisitva, nincsenek-e rajta vakarások stb.

23. Milyen módon szólitandó fel az utas igazolásra?

Az utas mindig a legnagyobb elővigyázattal, de határozott módon, mindamellett feltünés nélkül és kiméletesen szólitandó fel igazolásra, miután idegennel lévén a csendőrnek dolga, nem tudhatja, kiben mi rejlik; de tekinteni kell azt is, hogy zaklatnia oknélkül senkit sem szabad; már pedig az igazolásra vonás csak akkor nem tekinthető zaklatásnak, ha az nem feltünően, nem gorombáskodó modorban, de szárazon, lehetőleg gyorsan és feltünés nélkül eszközöltetik.

24. Mire kell még a határszéleken az utlevelek átvizsgálásánál ügyelni?

Határszéleken az utlevelek átvizsgálásánál még arra is kell ügyelni, hogy az utlevélben a családtagok számaként hány egyén van bevezetve; czélja ennek az, hogy a keleti országok, legujabban még Délamerika és Ausztrália bordélyházai részére is szállittatni szokott leányok visszatarthatók legyenek; tehát az ugynevezett leánykereskedés lehetőleg megakadályoztassék.

25. Miféle igazolványnyal kell annak birnia, a ki gazdasági munka teljesitésére szerződik?

A ki gazdasági munka teljesitésére vállalkozik, ha azt nem cseléd minőségben teszi, munkásigazolványnyal tartozik magát ellátni.

26. Mely hatóság állitja ki a munkásigazolványt és megtagadható-e annak kiállitása valakitől?

A munkásigazolványt azon község előljárósága állitja ki, melynek területén a munkás állandóan lakik, ezen igazolvány kiállitása senkitől sem tagadható meg.

27. Bélyeg vagy más illeték szedhető-e a munkásigazolványért?

A munkásigazolvány bélyegmentes és annak kiállitása is dijmentes, csupán az elveszett vagy megsemmisült igazolvány másodlatának kiállitásáért szedhető 1 korona dij, mely a községi szegényalap javára vételezendő be.

28. Aratási munkára vonatkozólag elégséges-e szóbeli szerződés s hány példányban szerkesztendő a szerződés?

Aratási munkára vállalkozó munkások és a munkaadó között a szerződés mindig irásban kötendő meg és lehetőleg az elöljáróság előtt. A szerződés két példányban szerkesztendő.

29. Mire van az elöljáróság a szerződés megkötése után kötelezve?

A szerződés megkötése után a jegyző egy községi elöljárósági tag jelenlétében a szerződő felek előtt a szerződést a munkások anyanyelvén megmagyarázni s a munkásokat az esetleges szerződésszegés következményeire figyelmeztetni tartozik.

30. Bevezetendő-e a szerződés megkötése a munkás igazolványba?

A szerződés megkötése a munkás igazolványba bevezetendő és pedig az, hogy kivel, mikor, miféle munkára köttetett a szerződés meg.

31. Micsoda dijak szedhetők a szerződés megmagyarázásáért, felolvasásáért és hitelesitéseért a munkaadótól?

A szerződés megmagyarázásáért, felolvasásáért és hitelesitéseért, ha a munkások száma nem több 25-nél 1 korona, ha nem több 50-nél 2 korona, ha 50-nél több 3 korona szedhető a munkaadótól; mig ellenben tisztán a láttamozásért dij nem szedhető.

32. Mikor bontható fel a szerződés egyoldalulag a munkaadó részéről?

A munkaadó azon munkással szemben bonthatja fel a szerződést, aki a munkaadót, ennek családtagját, vagy megbizottját bántalmazza, annak élete, vagyona ellen büntetendő cselekményt követ el, vagy kisért meg, azok tulajdonát szándékosan rongálja, büntett vagy nyereségvágyból származó vétségért elitéltetett, a ki valamely béremelés czéljából meginditott sztrajkban résztvesz vagy ilyenben való részvételre másokkal összebeszél, ilyenbe való részvételre másokat rábeszél; a ki munka teljesitésére képtelenné válik.

33. Mely esetekben jogosult a munkás a szerződés felbontására?

A munkás a szerződés felbontására jogosult: ha a munkaadó családjának valamely tagja, vagy megbizottja a munkás erkölcsét veszélyezteti, élete, testi épsége, vagyona ellen merényletet követ el, vagy ilyennek elkövetését megkisérti; ha a munkaadó a szerződött munkástól a szerződés megkötése után teljesitett munkáért járó napszámbért vagy cselédbért jogtalanul visszatartja; ha a munka teljesitésére képtelenné válik; ha katonai szolgálatra behivatik.

34. Miképen fizetendő a munkabér a munkásoknak?

A munkabér a munkásoknak a szerződésben megjelölt módon pénzben vagy gabonában fizetendő ki, nem szabad tehát a munkás munkabérét és élelmezési járandóságát szeszes itallal, áruczikkekkel vagy utalványokkal, ugynevezett jancsibankókkal megváltani és igy a munkást arra kényszeriteni, hogy azok egy bizonyos – a munkaadóval összeköttetésben álló — egyénnél vásároljanak és ily módon kizsákmányoltassanak.

35. Mennyi ideig ápolandók megbetegedett idegen községbeli munkások a munkaadó által?

A munkaadó az idegen községbeli munkást, ha az megbetegszik, 8 napig tartozik sajátjából élelmezni és ápolni.

36. Kifizethetők-e a munkások nyilvános helyiségekben?

Munkások vendéglőkben, korcsmákban, sör-, bor- és pálinka-mérésekben, szatócs-üzletekben, vagy azokhoz tartozó mellék helyiségekben, udvarokon nem fizethetők ki.

37. Ki itélkezik a munkások és munkaadók között előforduló vitás ügyekben?

Munkás és munkaadó között előforduló vitás ügyekben mint elsőfoku hatóság, kis- és nagy községekben a főszolgabiró, rendezett tanácsu városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban, az ezen czélra kijelölt tanácsos, másodfokban a közigazgatási bizottság albizottsága és harmadfokban a földmivelésügyi miniszter itélkezik.

38. Tartozik-e a csendőrség a munkát megkezdeni vonakodó vagy a munkából jogtalanul kiállott munkást elővezetni?

A munkát megkezdeni nem akaró, vagy a munkából jogtalanul kiállott munkást a csendőrség szolgabirói felhivás alapján munkába állitani tartozik.

A házalásról.

1. Kinek adható házalási engedély?

Házalási engedély csak oly egyénnek adható, a ki 30 éves és nyereségvágyból származó büncselekményért büntetve nem volt.

2. Ki állitja ki az engedély-okmányt és mennyi annak bélyegilletéke?

A házalási engedélyt törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitányi hivatal, kis- és nagy községekben az alispán állitja ki. Bélyegilletéke: 1 frt.

3. Mit tartalmaz a házalási okmány?

A házalási okmány az engedélyes származványi- és személyleirását, sajátkezü aláirását, az engedélyezett czikkek megnevezését, az esetleg magával vitt teherhordó származványi- és személyleirását, a házalásra vonatkozó törvény kivonatát és üres lapokat tartalmaz, utóbbiakat oly czélból, hogy azokon a hatóság a jelentkezés megtörténtét igazolhassa.

4. Teherhordó nemlétében mi történik azon lapppal, melyen erről volna emlités teendő?

Visszaélés megakadályozása czéljából azon lap, melyre a teherhordó nevét és személyleirását kellene rávezetni, ha ilyen nincs, egy fekete tintával huzott erős vonal által megsemmisitendő.

5. Átengedhető-e a házalási okmány másnak?

Miután a házalási engedély csak azon személyre nézve érvényes, kinek nevére az kiállittatott: az másra át nem ruházható, sem használatra másnak át nem adható.

3. Tirol poustherthali lakosai nevezetesen a Defferegen községek szőnyegekre nézve;

4. Tirolban a valengai és grodeni lakosok a nekik eddig is megengedett árukra nézve;

5. a tót drótosok, az árvamegyei vászonkereskedők, a szentgyörgyi, szentmiklósi és szentpéteri lakosok az ott gyártott len- és pamutárukra nézve;

6. a görshei, pöllauti, reifniczi lakosok, vagyis az ugynevezett kucséberek, déli gyümölcs, osztriga, faolaj, kagyló, tekenősbéka és drága borra nézve.

14. Mily árumennyiséggel szabad csak házalni?

Házalni csakis oly árumennyiséggel szabad, melynek szállitásához sem fogat, sem teherhordó állat nem szükséges.

15. Ki követ el házalási kihágást?

Házalási kihágást követ el:

1. minden külföldi ha házal;

2. azon belföldi, aki házalási engedély nélkül érvénytelen vagy más nevére szóló okmányokkal házal;

3. aki gyári jegygyel el nem látott árukkal házal, ha az áruknak a birodalombóli származását igazolni nem tudja;

4. a ki tiltott árukkal házal;

5. a ki házalási okmányát másnak engedi át;

6. a ki más országban, mint ahol okmánya kiállittatott, az ottani hatóság különös engedélye nélkül 10 napnál tovább házal;

7. a ki valamely községben házal, mielőtt az ottani hatóságnál jelentkezett volna;

8. a ki a házalásnál segédet tart anélkül, hogy ez utóbbinak neve a házalási engedélybe be volna vezetve.

16. Hova jelentendők a házalási kihágások?

A házalási kihágások azon szolgabirói hivatalhoz jelentendők, a melynek területén elkövettettek és ugyan oda adandók át az esetleg letartóztatott házalók is.

A vasárnapi munkaszünetről.

1. Mely napokon kell az ipari munkának szünetelnie?

Az ipari munkának a magyar szent korona országainak területén vasárnapokon és Szent István király napján — mint nemzeti ünnep napján — szünetelnie kell, eltekintve azon munkálatoktól, melyek az üzlethelyiségek tisztántartásához és a berendezések helyreállitásához szükségesek.

2. Mikor kell kezdődnie és meddig kell tartania a munkaszünetnek?

Az ipari munka szünetelésének legkésőbb a munkaszünet napján reggel 6 órakor kell megkezdődnie és a munkaszünetet követő nap reggel 6 óráig kell tartania.

3. Mely iparosok nem tartoznak munkaszünetet tartani?

Azon önálló kisiparosok, kik segédeik, tanonczaik vagy más segédmunkások igénybevétele nélkül lakásukon dolgoznak, nem tartoznak munkaszünetet tartani.

4. Mire vannak kötelezve azon iparosok, illetve gyárosok, kiknek iparukra vonatkozólag a munkaszünetről szóló törvény kivételt tesz?

Azon iparnemeknél, melyeknél az ipari munka vasárnap és Szent István király napján is végezhető, a munkaadó gondoskodni tartozik arról, hogy munkásai akként váltassanak fel, hogy azok minden hónapban egy teljes vagy két hetenként egy fél vasárnapon munkaszünetet élvezzenek.

5. A vasárnapi munkaszünet áthágása mit képez és hova jelentendő fel?

A vasárnapi munkaszünet áthágása kihágást képez és a közigazgatási hatósághoz jelentendő be.

6. Melyek azon okok, melyek miatt egyes iparágakra kivétel tétetett?

Azon okok, melyek miatt egyes iparágakra vonatkozólag kivétel tétetett, a következők:

1. mert az üzem félbeszakitása lehetetlen;

2. mert a fogyasztó közönség igényei az üzemben tartást megkövetelik;

3. mert a közforgalom, vagy valamely hadászati vagy egyéb közérdek az üzemben tartást feltétlenül követeli.

7. Melyek azon kivételek, melyek engedélyeztettek, mert az üzem félbeszakitása lehetetlen és melyeket a csendőr gyakorlatban észlelhet?

1. Az agyagedény iparnál, a mész- és téglaégető iparnál az égetési munkálat;

2. a bőriparnál a kavarási és forgatási munka, mindkettőnél délelőtt 9 óráig;

3. a czukoriparnál a gyártással és finomitással járó munkák délelőtt 10—10 óráig;

4. malmoknál az őrlési müvelet, kertészeti iparnál a termeléssel és miveléssel kapcsolatos félbeszakithatlan sürgős munka déli 12 óráig.

8. Melyek azon kivételek, melyek a fogyasztó közönség igényeinek kielégithetésére engedélyeztettek és melyeket a csendőr gyakrabban észlelhet?

A czukrász és mézeskalácsos ipar; nyomda iparnál az állami- és hatósági nyomtatványok, szinlapok, müsorok, gyászjelentések előállitása és széthordása; szikviz gyártása, elárusitása és házhoz szállitása; fürdő-intézeteknél az összes

munkák; kenyér, péksütemény, tej és gyümölcs árusitása és házhoz szállitása; természetes virágok árusitása; szálloda, vendéglő, sör-, bor-, pálinkamérő, kávéházi iparoknál az ezen üzletekben szokásos étel és ital kiszolgáltatása és házhoz való szállitása; bucsukon az ugynevezett bucsuczikkeknek, mint imakönyvek, olvasók, viaszgyertyák árulása; országos vásárokon a vásártartó város egész területén mindennemü ipar- és kereskedelmi elárusitás; kofáknak üdülő és mulató helyeken vagy városon, illetve községen kivül való árusitás; élő állatoknak a szállitó eszközökből való kiszállitása és végül az izraelita husvéti kenyereknek előállitása és árusitása, valamennyi egész napon át.

9. Mely ipari munka van engedélyezve délután 2 óráig?

A borbély iparnál előforduló munkát az üzletben délután 2 óráig, azontul házhoz hiva lehet végezni.

10. Miféle munka van engedélyezve déli 12 óráig?

A kisiparnál a sürgősen rendelt javitások; a pék iparnál az áru elkészitése és szállitása; a mészáros és hentes iparnál az elkészités, elárusitás és szállitás; ipari és kereskedelmi üzletekben — ahol tehát az áruk nem készittetnek, csak árusittatnak — az elárusitás és házhoz szállitás, kivévén junius és julius hónapokat az oly városokban, melyeknek lakossága a 20.000-et meghaladja. Déli 12 óráig van még megengedve a sertéshizlaló telepeknél a hizlaláshoz szükséges anyagok szállitása.

11. Délelőtt 10 óráig miféle munka van engedélyezve?

Délelőtt 10 óráig a jégszállitás és vasárnapra eső hetivásárokon az elárusitás és szállitás van megengedve.

12. A közforgalom, hadászati vagy más czél érdekében miféle munkák vannak engedélyezve?

A vasuti, hajózási, posta, távirda és távbeszélő üzemeknél előforduló ipari munkák; hadászati szempontból sürgős

épitkezési, felszerelési és szállitási munkák; árviz, tüzvész és más elemi csapás alkalmával szükséges védelmi, vagy az elemi csapás következményeinek elháritására szükséges munkák; ünnepélyeknél a diszitési munkák; társaskocsi- és bérkocsi ipar; hordár ipar és a temetkezési válalatok munkálatai.

Állami egyedárusági tárgyakat elárusitók üzletei nyitva tarthatók ugyan vasárnap, de azokban dohánynemüeken kivül csak gyufát, szivarka papirt, pipát, pipaszárat, fa- és papirszipkát szabad árusitani.

A közutak és vámokról.

1. Miképen osztályoztatnak a közutak?

A közutak a következőleg osztályoztatnak, és pedig:

1. államutak, melyek államköltségen épittetnek, kezeltetnek és tartatnak fenn;

2. törvényhatósági utak, melyek törvényhatóságok által épittetnek, kezeltetnek és tartatnak fenn;

3. vasuti állomásokhoz vezető utak, melyek az érdekelt községek, iparvállalatok és vasutak által épittetnek és tartatnak fenn;

4. községi közlekedési utak több község közötti forgalom fenntartására, melyek az érdekelt községek által létesittetnek és tartatnak fenn;

5. tisztán községi (közdülő) utak, egy község terhére és érdekeinek szolgálatára;

6. egyesek, társaságok vagy szövetkezetek által létesitett, de a közforgalomnak átengedett utak.

2. Kik tartoznak kézi napszámot teljesiteni, illetve váltságdijat fizetni a törvényhatósági utakra nézve?

Minden egyenes adót nem fizető, 18 évet már betöltött, de 60 évet el nem ért férfi tartozik törvényhatósági utadó fejében három kézi napszámot leszolgálni, vagy az avval egyenértékű váltságösszegét lefizetni.

3. A törvényhatósági utakra nézve a közmunka, illetve annak váltsága alól kik vannak felmentve?

A törvényhatósági utakra nézve a közmunka, illetve annak váltsága alul fel vannak mentve:

1. az uralkodó ház minden tagja és udvartartásuk,

a kir. udvar, a külhatalmak követei, consulatusai és ügyvivői;

2. a fegyveres erőhöz és a csendőrséghez tartozó tényleges szolgálatban álló személyek és azok családjai, a nyugállományba és rendelkezési állapotba helyezett tisztek és katonai hivatalnokok, valamint családjaik, továbbá a katonai ellátást élvező rokkantak;

3. azon tanitók és családjaik, kiknek évi fizetése a 300 frtot meg nem haladja;

4. pénzügyőrök, vasuti pályaőrök, törvényhatósági és községi hajdúk, fegyőrök, börtönőrök, erdővédek és mezőrendőrök;

5. testi vagy lelki fogyatkozásban szenvedők;

6. közsegélyre vagy alamizsnára szorulók;

7. az országban tartózkodó idegenek azon évben, melyben ide költöztek;

8. azon szegődött szolgák, kik szolgálatukkal nem rendelkeznek szabadon.

4. Ki van községi közmunkára kötelezve?

Községi közmunkára a község minden 18 éven felüli és 60 éven aluli lakosa kötelezve van, hacsak valakire nézve a törvény különben kivételt nem tesz.

5. Kik vannak ugy a kézi, mint az igás községi közmunka alul felmentve?

Ugy a kézi, mint az igás községi közmunka teljesitése alul fel vannak mentve:

1. az uralkodóház minden tagja és udvartartásaik;

2. a királyi udvar, annak közvetlen kisérete és az udvarhoz tartozó járművek és fogatok;

3. idegen hatalmak követei, képviselői és fogatjaik.

6. Kik vannak a községi kézi közmunka teljesitése alul felmentve?

A kézi községi közmunka alul felmentvék:

1. a nők az esetben, ha a közmunka teljesitésére férfi-

cselédje, vagy családtagja nincs, mely esetben ez tartozik helyettük a közmunkát teljesiteni;

2. szegődött szolgák, kik tehát szolgálatukkal nem rendelkeznek szabadon;

3. a törvényesen elismert vallásfelekezetek papjai saját személyükre;

4. a fegyveres erőhöz tartozó tényleges szolgálatban álló személyek és családjaik, a tényleges szolgálatban nem álló tisztek és katonai hivatalnokok és családjaik és a katonai ellátásban részesülő rokkantak;

5. az állami, államvasuti, posta-távirdai, törvényhatósági és községi tisztviselők, valamint szolgák saját személyüket illetőleg;

6. a népiskolákban alkalmazott tanitók saját személyükre;

7. pénzügyőrök, csendőrök, vasuti őrök, fegyőrök, börtönőrök, erdőőrök és mezőrendőrök saját személyöket illetőleg.

7. Mely fogatok vannak fölmentve az igás közmunka alul?

Az igás közmunka alul fel vannak mentve:

1. a közös hadsereg és honvédség fogatai;

2. a postafogatok;

3. elismert vallásfelekezetek papjainak azon fogatai, melyekkel egyházi működésük teljesitése végett fiókegyházaikba járnak;

4. azon lovak, melyek a kincstártól vétettek ki, mindaddig, mig ezen lovak a kivevők korlátlan tulajdonába át nem mennek;

5. állami, államvasuti, posta-távirdai, törvényhatósági, községi tisztviselők, pénzügyőri biztosok, csendőrök, rendőrök hivatalos teendőik végzésére tartott lovai, fogatai.

8. A kompok vagy hajóhidak, mielőtt használatba vétetnének, megvizsgálandók-e?

Mielőtt valamely komp vagy hajóhid a közforgalomnak átadatnék, az alispáni hivatal által, egy államépitészeti mérnök részvétele mellett, megvizsgáltatandó.

9. Mi állapitandó meg a kompok megvizsgálásánál?

A kompok megvizsgálásánál megállapitandó annak hord- és merülési képessége, mely utóbbi a komp mindkét oldalán világos szürke szinre festett táblával vagy vonallal megjelölendő, továbbá megállapitandó, hogy a kompon hány személy, lábas jószág és szekér nyerhet helyet.

10. Ki által és mily módon gyakorolható a vámszedési jog?

A vámszedési jog, az engedélyes által, az engedélyokiratban foglalt határozatok és feltételek szerint gyakorolható; az abban megállapitott dijnál nagyobb vámdij sem szedhető.

11. Kik vannak felmentve a vámdij fizetése alul?

A vámdijak fizetése alul felmentvék:

1. a királyi család minden tagja és udvartartásaik, továbbá a hozzájuk tartozó járművek és előfogatok, az idegen hatalmak követei, képviselői és fogatjaik;

2. a fegyveres erőhöz és csendőrséghez tartozó, vagy annak szolgálatában álló egyének, állatok, fogatok és kirendelt előfogatok; az állami és törvényhatósági tisztviselők, a közbiztonság fentartásával megbizott hivatalos közegek, fegyenczek, foglyok és azok kisérői valamint fogatjaik, mindennemü állami javak és azokat szállitó fogatok; a m. kir. postát szállitó fogatok, lovak és szállitmányok, mindazon fogatok, melyek vasutak, állami, törvényhatósági vagy községi utak épitéséhez vagy árvizvédekezéshez szükséges anyagot fuvaroznak. Ezen egyéneket és tárgyakat szállitó elő- és magánfogatok üresen visszatértükben is vámdijmentesek;

3. községi vagy országos közmunkát teljesitő fogatok;

4. közveszély esetén (árviz, tűzvész, háboru) az elöljáróság által kirendelt közerő, mentők, menekülők fogataikkal és állataikkal.

12. Mi van elrendelve a forgalom biztonsága érdekében a jármüvekkel való hajtásra vonatkozólag?

A közuton való hajtásnak és kitérésnek a forgalom biztonsága érdekében való szabályozására a következők állapittattak meg:

1. minden jármüvel balra kell hajtaui, szembejövőnek balra kell kitérni, az előtte haladónak jobbról kell eléje kerülni;

2. hidakon más jármüveknek eléje hajtani tilos;

3. udvari, katonai, posta, tüzoltó és mentő kocsiknak minden más jármü feltétlenül kitérni tartozik;

4. üres jármü a személyszállitónak, mindkettő a terheltnek, egyenlően terheltek a sikon félnyomnyira, hegyen a lefelé jövő egészen kitérni tartozik.

13. Mily módon történjék a hajtás hidakon?

Három méternél nagyobb nyilásu nem bolthajtásos hidakon a sebes hajtás tilos. Tilos a sebes hajtás még mindennemü javitás alatt álló hidakon. Javitás alatt álló hidakón tartozik ama tilalmat, hogy egy jármünél több egyszerre a hidra ne menjen, mindenki betartani.

Javitás alatt álló hidaknál tartozik a vállalat figyelmeztető jeleket felállitani.

14. Minő eljárás van elrendelve a jármüveknek szabadon hajtott állatcsoportokkal való találkozásánál?

Szabadon hajtott nagyobb állatcsoportokkal való találkozásnál csak lépésben szabad hajtani, mig az állatcsoport mellett el nem hajtott, viszont azonban az állatcsoport tulajdonosa tartozik annyi hajcsárt tartani, hogy azok az elibük hajtani akaró vagy velük szembejövő jármüvek a megállás nélküli elhajtásra utat tudjanak nyitni.

Kisebb állatcsoportokkal az utnak csak felét szabad elfogni, mig egyes állatokat féken vagy pányván kell vezetni.

15. Szabad-e jármüveket az uton hagyni vagy azokkal az uton huzamosabban állani.

Üres vagy terhelt jármüveket az utpályán hagyni, vagy jármüvel, melybe vonóállatek be vannak fogva, az uton áldogálni tilos.

16. Aki járművével kivételesen az uton tartózkodni kénytelen, mit tartozik tenni?

A ki jármüvével az uton hosszabb ideig kénytelen tartózkodni, tartozik azzal az ut egyik oldalára állani, ugy, hogy mellette még egymással szembe jövő két jármü elmehessen.

17. Meddig maradhat tört járművel valaki az uton?

A utpályán letört vagy feldőlt jármüvek csak a szükséges segély megérkeztéig maradhatnak — felügyelet alatt éjjel kivilágitva — az uttesten. Az ily jármüvekről a teher az utpadkára rakandó le és 6 óra alatt eltávolitandó.

18. Szabad-e a kocsisnak hajtás alatt aludni, járművét elhagyni, vagy egyszerre több járművet hajtani?

A jármüvet vezető kocsisnak a hajtás alatt aludni, azt elhagyni, vagy egyszerre több jármüvet vezetni nem szabad. Ez utóbbi tilalom alól egyes helyeken a közigazgatási hatóság felmentést adhat.

19. Járműveket szabad-e egymás után kötni?

Két vagy több terhes jármünek egymásután való akasztása tilos. Meg van engedve, hogy teljesen üres, uj, javitott és megsérült jármüvek vagy esetleg kézi kocsik más jármü után köttessenek.

20. Állatok miképen köthetők a jármüvekhez, illetve vonóállatok mellé?

Jármüvekhez hátul két állat, a vonóállatok mellé, ha kettő van befogva, két állat, ha egy sarjában három van

befogva, egy állat köthető. Egysorjába befogott négy állat mellé nem köthető egy sem.

21. A járműveken a rakomány minő széles lehet?

A járművekre 3 méternél szélesebben a rakomány nem helyezhető el, ha azonban a szállitandó tárgy kisebb részekre elosztható nem volna, tartozik a tulajdonos gondoskodni arról, hogy a szélesebb rakomány által a közlekedés ne korlátoztassék és az uton levő műtárgyak meg ne sérüljenek, p. o. azzal, hogy a tárgy szükség eseténi áthelyezéséhez kellő számu munkást állit.

22. Szerencsétlenségek kikerülése végett éjjel minek kell lenni a járművön?

Minden járműnek éjjel és sötét időben lámpával világitva, vagy a vonó állatok egyikének csengővel kell ellátva lennie.

23. Mit nevezünk vetéskapunak?

Vetéskapunak a községek bejáratainál oly czélból felállitott kapukat nevezzük, hogy a jószág a község belterületéről ki ne kóborolhasson és künn a zsendülő és érő gabonában kárt ne tehessen.

24. Minő feltétel mellett van a vetéskapu felállitása megengedve?

Vetéskapuk csak az esetben állithatók fel, ha a község azok mellett alkalmas őrt tart, ki a közeledők előtt haladéktalanul kaput nyit, őrhelyét soha el nem hagyja és a kaput éjjel kivilágitja. A kapuőrnek sem dijat szedni, sem késlekedni, sem ajándékot elfogadni nem szabad.

25. Ki lehet révész vagy vizen átjáró hajónak vezetője?

A közbiztonság érdekeit tartva szem előtt, révész csak az lehet, ki a hatóság által kiállitott erkölcsi bizonyitványnyal igazolja, hogy józan életű és becsületes ember.

26. Minek kell felsorolva lenni a kompok és hajóhidak közelében, illetve rajtuk kifüggesztett hirdetményen?

A kompok, illetve hajóhidakon és azok feljáróin kifüggesztett hirdetményen, mely az alispán, esetleg polgármester által irandó alá, felsorolandók:

1. a hatóságilag megállapitott vámdijak;
2. a komp vagy hajó megengedhető merülése és legnagyobb hordképessége, továbbá, hogy hány személy, lábas jószág és jármű nyerhet rajta helyet.

27. Hajózható folyókon kivilágitandók-e éjjel a kompok?

Hajózható és tutajozható folyókon a kompok éjjel fehér fényű világgal látandók el; még pedig menetközben a komp farán, állóhelyben a viz felőli részén.

28. Községek belterületén vagy azon kivül, de állatok közelében szabad-e ostorral cserditeni, lőni, vagy robbanó töltényeket eldurrantani?

Községek belterületén egyáltalán, azokon kivül pedig járművek, vagy szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserditeni, lőni, robbanó töltényeket eldurrantani tilos.

29. Szabad-e oly tárgyakat, melyektől állatok megrémülhetnek, az utczára kiaggatni vagy takaratlanul szállitani?

Ut mellett fekvő épületek ut felőli oldalán, vagy az ut mellett közvetlenül levő helyeken, uton haladó járműveken oly tárgyakat, p. o. nyers hust, állatbőröket kiaggatni vagy takaratlanul szállitani, melyektől az állatok megrémülhetnek, tilos. Tilos továbbá az árkokba, utakra állati hullákat vagy más undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni.

30. Mire vannak hófuvás, hegyomlás, árviz alkalmával az érdekelt községek lakói kötelezve?

Hófuvás, hegyomlás és árviz alkalmával azon községek lakói, amelyek határain a veszélyeztetett közlekedési

utak áthuzódnak, dijtalanul és a közmunkába való betudás nélkül tartoznak az ut szabaddá, illetve járhatóvá tétele czéljából dolgozni. Hófuvások alkalmával ezen kötelezettség egy jármű elhaladhatására szükséges nyom és a kellő kitérők szabaddá tételére terjed.

31. Mik képeznek az uttestek tartozékainak, azokon levő műtárgyaknak és berendezésének épsége elleni kihágást?

1. Az uttestnek, tartozékainak, azokon levő műtárgyaknak, utmesteri és utkaparói lakoknak, melléképületeinek, az utvonalak mentén levő faültetvényeknek ugy szándékos, mint vétkes mulasztásból vagy gondatlanságból származó rongálása;

2. utpadkáknak és árkoknak, kő, kavics, föld, vagy más anyagok nyerése czéljából való kivájása, ut-árkok betömése, vizfolyások elgátlása, szemét-trágya, kő, föld vagy más anyagnak azokba való bedobása, trágyalé, peczegödör vagy más szennyvizeknek azokba való bevezetése, csatornák, csővezetékek betömése, levezető árkaik elgátolása, az utnak vagy valamely ahhoz tartozó résznek magán czélra való használása vagy átalakitása az uttestnek épsége elleni kihágást képez.

32. Az utpályának és tartozékainak fenntartása érdekében minő cselekmények vannak tiltva?

Az utpályának és tartozékainak fentartása érdekében tilos:

1. fedanyag halmoknak szándékos elgázolása, szétszórása, magánczélokra való felhasználása;

2. az utpályára, utpadkára kőnek, sárnak, hónak, szemétnek, trágyának szomszédtelkekről, földekről való kihordása;

3. szálfáknak, fatörzseknek, vasalkatrészeknek, boronáknak vagy más tárgyaknak előtaligán vagy anélkül az utpályán vagy oldalárkokon való átvontatása;

4. lejtőkön a kerekeknek surló vagy alabor nélküli megkötése;
5. jéghasitó lánczoknak a sik jegen kivüli használata.

33. Miképen legyen a keréktalp megvasalva?

Jármüveknél a keréktalp vasa lehetőleg lapos, illetve széles legyen, továbbá kiálló szegek és csavarfejek nélkül készüljön.

34. Mire vannak kötelezve azok, kik valamely vonalszakaszon nagy mennyiségü szalmát, szénát stb. szállitanak?

Olyan utszakaszok, melyek szalma, széna vagy egyéb termények nagyobb mennyiségben való szállitása következtében, a szállitott termények hulladékai által nagy mérvben ellepetnek, a fuvarosok, illetve a termény tulajdonosai által tisztitandók.

35. Mire vannak a gyárak, raktárak, korcsmák, vendéglők stb. tulajdonosai kötelezve, nehogy általuk az ut vagy annak valamely tartozéka magánczélra elfoglaltassék?

Miután az ut testének és az ahhoz tartozó bármely tartozéknak magánczélra való, még ideiglenes elfoglalása is tilos, amennyiben t. i. tilos azokra fát, követ, más épitkezési anyagot, gazdasági és gyári termékeket, árukat stb. lerakni, kötelesek a gyárak, raktárak, gazdasági telepek, korcsmák, vendéglők tulajdonosai és bérlői rakodó helyekről, állásokról, oda vezető utakról gondoskodni, továbbá tartoznak saját költségükön intő táblákat felállitani, melyekre kiirandó, hogy az uton való etetés, állongás és rakodás tilos.

Ugyanezen oknál fogva a községi elöljáróságok is jármüvek részére megálló helyül csak szélesebb utrészeket jelölhetnek meg, ilyenek nem létében pedig az ut mellett tartoznak alkalmas helyről gondoskodni.

36. Szabad-e az utak tartozékain legeltetni?

Az utak árkait, padkáit, a töltések és bevágatok részűit állatokkal lelegeltetni, felturatni tilos, ugyszintén tilos az uton étetni is.

37. Mire van kötelezve az, a ki vámdijfizetés biztositása czéljából sorompókat emel?

A ki kompokon, hidakon, utakon az őt illető vámdij fizetésének biztositása czéljából sorompókat emel, tartozik azok mellett éjjel-nappal őrt tartani és a sorompókat éjjel vörös üvegű lámpával kivilágitani.

38. Tartozik-e a csendőrség az utrendőrségi közegeknek segélykezni?

A csendőrség az utrendőrségi közegeknek (állandóan alkalmazott és felesketett utmesterek és utkaparók) szolgálati müködésök alkalmával tartozik segélykezni.

39. Mely hatóság illetékes az utrendészeti kihágások elbirálására?

Az utrendészeti kihágások elbirálása, hacsak valamely büntett vagy vétség is el nem követtetett, ez alkalommal a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik.

Gátrendőrség.

1. Mely védgátak, töltések, gátrészek állanak a gátrendőrségi törvény oltalma alatt?

Mindazon védgátak, töltések, gátrészek, valamint az ezekhez tartozó lecsapoló árkok, zsilipek, melyek egyes vizjárta vidékek és községek árviz elleni védelmére készültek, a gátrendőrségi törvény oltalma alatt állanak.

2. Kik gondoskodnak az árviz elleni védekezés czéljából szükséges munkálatokról?

Az árviz elleni védekezés czéljából szükséges munkálatokról részben a kormány gondoskodik a törvényhozás utján, részben pedig az érdekeltek, kik a földmivelésügyi minister által jóváhagyott alapszabályokkal ármentesitő és vizszabályozási társulatokat alakitanak.

3. Miről tartoznak az ármentesitő és vizszabályozási társulatok gondoskodni?

Az ármentesitő és vizszabályozási társulatok idejében gondoskodni tartoznak a felügyeletre szükséges személyzetről, valamint a fenntartás és védekezéshez szükséges eszközökről és anyagokról.

4. Kik vannak hivatva a gátak feletti felügyeletre?

Az állam részéről a folyammérnökséghez beosztott mérnökök, a társulatok részéről a társulati mérnökök, gátbiztosok és gátőrök, végül árviz esetén a közigazgatási ha-

tóság és esetleg a kormány részéről kiküldött teljhatalmi kormánybiztos vannak a gátak feletti felügyeletre hivatva.

5. Kik lehetnek gátőrök?

Gátőrök csak nagykoru, büntetlen előéletü, teljesen megbizható egyének lehetnek, kik eme szolgálatukra esküt tesznek és mint ilyenek közigazgatási hatósági közegeknek tekintetnek.

6. Miféle szerszámok és anyagok szükségesek leginkább a gátak fenntartásához és az árviz elleni védekezéshez?

A gátak fenntartásához és árviz elleni védekezéshez leginkább szükségesek a vizmérczék, talicskák, ásók, lapátok, deszkák és egyéb épitkezési anyagok, rőzsekötegek, karók és erős zsákok, mely utóbbiak gátszakadás esetén földdel, homokkal, trágyával megtöltve a szakadás elzárására használtatnak.

7. Mely cselekmények vannak különösen tiltva a gátak és vizvédelmi szempontból épitett védmüvek épen tarthatása czéljából?

A gátak és vizvédelmi szempontból épitett védmüvek épségben tarthatása czéljából tiltva van:

1. a gátat lenyesni, bevágni, azokról gyephantot szedni;
2. gátakon lovakat, szarvasmarhákat, sertést legeltetni;
3. teljesen meg nem ülepedett gátakon bármiféle állatot legeltetni;
4. gátakra az arra készült helyeken kivül más helyeken fel vagy lehajtani;
5. gátakra alkalmazott sorompókat kinyitni, a gátakon jogosulatlanul kocsizni, lovagolni;
6. gátakra vagy azok lejtőire az e czélra készült padkák kivételével anyagot lerakni;
7. gátakra vagy azok lejtőire fát ültetni;
8. a gát és meder közötti területen — az ugynevezett hullámtéren — lévő ültetvényeket, védmüveket, például sarkantyúkat rongálni;

9. a hullámtérben a gáthoz öt ölön belül, a mentesitett oldalon 10 ölön belül, árkot ásni, anyagot szedni;

10. a gát mentesitett oldalán a gáthoz 2 ölön belül szántani, az utat 1 ölnél szükebbre szoritani;

11. vizlevezető árkok medrét elrekeszteni, azokon jószágot keresztül hajtani;

12. vizmérőket átkelési eszközökkel rongálni, védelmi eszközöket, anyagokat pusztitani vagy azok közelében tüzet rakni;

8. Aki valamely árvizvédelem szempontjából káros cselekményt követ el, hova jelentendő fel?

Aki az árvizvédelem szempontjából káros cselekményt követ el, a kir. járásbirósághoz jelentendő fel.

9. Árvizvédelemhez mely hatóság és mikor rendeli ki a közmunkaerőt?

Árviz elleni védekezéshez a közmunkaerőt a közigazgatási hatóság rendeli ki és pedig: a mikor az áradás a gát derekát eléri, a társulat megbizottja által megjelölt mennyiségben, mikor pedig az ár a védgát koronájához közeledik, akkor a teljes munkaerőt, mely utóbbi esetben az illetékes főszolgabiró is tartozik a veszély szinhelyén megjelenni, a rendre felügyelni és a kirendelt munkásokat munkára és engedelmességre szoritani.

10. Mire vannak a veszélyeztetett községek elöljáróságai és lakosai a védelem szempontjából kötelezve?

A veszélyeztetett községek elöljárósága veszély idején köteles a védekezéshez a társulati megbizott felhivására, illetve a szolgabirói hivatal rendeletére a teljes kézi- és igás munkaerőt kiállitani és pedig az igás közmunkaerőt akként, hogy a veszély szinhelyére már a védelemhez szükséges anyagot: trágyát, deszkát, szalmát, karót, rőzsét stb. magával vigyen, a község lakosai pedig tartoznak az elöljáróság eme rendelkezéseit teljesiteni.

11. Menekülés esetére miről tartozik gondoskodni az elöljáróság?

Az árterekbe eső községek elöljárósága a menekülhetést elősegitő eszközökről, mint ladikok, csónakok, dereglyék és tutajokról tartozik gondoskodni; gondoskodik továbbá oly egyénekről, kik azokat kezelni tudják, végül tartozik a menekülők között a rendet lehetőleg föntartani, miután különösen ettől függ a menekülés és vagyonmentés lehetősége.

12. Mely esetben rendelhetők ki a nem veszélyeztetett községek lakosai és a község igásereje a veszélyben forgó község határára a védekezéshez?

A nem veszélyeztetett községek lakossága és igás ereje a veszélyben forgó községek megmentése céljából az illetékes közigazgatási hatóság által az esetben rendelhetők ki, ha a védgát koronájához közeledő áradás megfékezéséhez, vagyis a védgátnak nyulgáttali emeléséhez a veszélyben forgó község ereje kevés.

13. Az árviz elleni védekezés alkalmával a védekezés érdekében okozott károkért követelhető-e kártérités?

Az árviz elleni védekezés alkalmával a védekezés érdekében okozott károkért, mint: keritések szétszedése, karók, deszka, trágya, szalma elvitele, fák kivágása és karókká való szétdarabolásáért semminemü kártérités nem követelhető.

14. A nem veszélyeztetett községek kirendelt lakosai követelhetnek-e napszámot vagy egyéb kedvezményt?

A nem veszélyeztetett községek kirendelt lakosai sem napszámot, sem más kedvezményt, p. o. a teljesitett munkának a közmunkába való beszámitását nem követelhetik.

Határőrizeti utasitás.

1. Ki által láttatik el a személy- és vagyonbiztonsági szolgálat a határszélen?

A személy- és vagyonbiztonsági szolgálat a Magyarország és Románia közti határszélen a m. kir. csendőrség által láttatik el és pedig elöljáró parancsnokainak és az érdekelt törvényhatóságoknak egyetértő felügyelete alatt.

2. Mik a csendőrség teendői a határszélen?

A csendőrség teendői a határszélen a következők:

1. felügyelni arra, hogy a határvonalon a határjelzésre felállitott jelek, t. i. kőloborok, határoszlopok, határhantok, határárkok és magassági mérjegyek ugy, mint a határtérképen – melylyel minden egyes őrs el van látva és melybe a saját és szomszédos őrsök területei vannak felvéve — fel vannak tüntetve jelenlegi helyükön, valamint az erdőátvágások és egyáltalán az egész határvonal teljes épségben fentartassék;

2. tartozik ezen kőlobor, határoszlopok, határhalmok, határárkok, magassági jegyek, erdő-átvágások és határvonal épségben tartása ellen bármely részről megkisérlett minden ténykedést azonnal megakadályozni, szükség esetén az őrstől vagy szolgabirói kirendeltségtől karhatalmi segélyt kérni;

3. tartozik az esetleg elkövetni szándékolt határsértésekről a járási szolgabirói hivatalnak, szorosoknál a szolgabirói kirendeltségnek jelentést tenni;

4. tartozik minden jogosulatlan határátlépőt azonnal letartóztatni és az illetékes szolgabirói hivatalnak átadni;

5. tartozik mindenkit, ki az ország határának megjelölésére szolgáló valamely jelt, akár a határvonal megváltoz-

tatása czéljából akár más szándékból ledönti, megsemmisiti, eltávolitja vagy megrongálja, letartóztatni és az illetékes szolgabirói hivatalnak átadni.

3. Ott, hol a határfelügyeleti szolgálat teljesitésére csak egy ut van, mely esetleg hol egyik, hol másik országon megy át, miként lesz ezen ut használva?

Ott, hol területi nehézségek miatt a határfelügyeleti szolgálat teljesitésére csak egy ut létezik, mely a határon vonul el és amellett hol egyik, hol másik országba vezet át, ezen utat mindkét ország határfelügyeleti közegei mindenkor kölcsönösen használhatják.

4. Szabadon járhatnak-e az olyan földbirtokosok a határon át, kiknek birtoka részben vagy egészben idegen állam területén fekszik?

Azon földbirtokosok, kiknek fekvősége egészben vagy részben a másik ország területén fekszik, jogositva vannak háznépükkel, cselédjeikkel, gazdasági eszközeikkel, marháikkal oda és vissza szabadon közlekedni, ugyszintén termésüket egyik birtokrészről a másikra akadálytalanul átszállitani.

5. A határ mindkét felén birtokos egyéneknek kell-e igazolványnyal ellátva lenniök?

A határ mindkét felén birtokos egyének a szabad közlekedés élvezhetése czéljából tartoznak magukat igazolványnyal ellátni, mely egy évre érvényes, bélyeg- és kiállitási dijmentes és Magyarországon az illetékes alispán, Romániában pedig a praefektus által állittatik ki.

6. Tartozik-e a csendőrség az erdőtiszteknek és erdőőröknek a határszélen teljesitett szolgálatuk közben segédkezni?

Az erdőtiszteknek, erdőőröknek a határszélen teljesitett szolgálataik alkalmával szükség esetén és felhivásukra a csendőrség tartozik segélykezni.

7. Mire van a csendőrség állategészségügyi tekintetben kötelezve?

A csendőrség köteles felügyelni, hogy az állatok és állati nyers termények csak az e czélra kijelölt uton szállittassanak az országba.

8. Mi történjék az oly állatokkal, melyek csempész uton hozattak be az országba?

Az olyan állatok és állati nyers termények, melyek nem az e czélra kijelölt uton hozatnak az országba be, lefoglalandók és a legközelebbi m. kir. belépő állomásnak adandók át, kivéve, ha erre valamely m. kir. belépő állomás irásbeli engedélyt adott, vagy a m. kir. belépő állomás állatorvosa a marhalevél vagy az állati nyers terményre vonatkozó származási bizonyitvány hátlapján bizonyitja, hogy az állategészségrendőri szempontból szükséges állatorvosi vizsgát foganatositotta.

Egészségápolás, fertőtlenités és kolera utasitás.

1. Melyek a lényegesebb életszükségletek?

A lényegesebb életszükségletek, melyek nélkül sem ember, sem állat el nem lehet: a levegő, a fény, a meleg, a táplálék és a ruházat.

2. A levegőnek milyennek kell lenni?

A levegőnek teljesen tisztának, dohtól, büztől, szagtól mentnek kell lennie.

3. Miként tétetnek rossz levegőjü lakások egészségesekké?

A rossz levegőjü lakások és egyáltalán azok, melyekben több ember tartózkodik állandóan vagy huzamosan, tisztán tartandók, alaposan seprendők és gyakran szellőztetendők, mely utóbbi eljárás következtében levegőváltoztatás idéztetik elő. Nem szabad bent ételmaradékot, tápszereket tartani, a szobában mosogatni, nedves ruhát száritani, szóval minden oly eljárást kerülni kell, a melynek következtében kigőzölgés áll elő s igy a levegő megromlik.

4. Milyen elővigyázati rendszabályok alkalmazandók, ha rég nem használt földalatti helyiségbe, kutba, peczegödörbe kell lemenni?

Ha oly földalatti helyiségbe, pinczébe vagy kutba akarunk lemenni, mely már rég nem használtatott, égő gyertyát, vagy szalmacsóvát bocsátunk le magunk előtt; ha ez halványan ég, vagy éppen elalszik, akkor nem szabad mind-

addig lemenni, mig alaposan ki nem szellőztettük, illetve a kutba friss égett mészszel telt kosarakat nem bocsátunk.

A peczegödrök telepe ha lehet legalább 2—3 órával a leszállás előtt felnyitandó és a rossz levegő fagallyak, szalmacsávák stb. ide-oda mozgatása által a gödörből kihajtandó, büzös árnyékszékbe porrá tört száraz földet, chlórmeszet, vagy vasgálicz oldatot öntünk.

5. Széna-, komló- vagy dohánypadlásokon tanácsos-e aludni?

Széna-, komló- vagy dohánypadlásokon, miután az azokból kifejlődő illó olajok az egészségre ártalmasak, aludni nem tanácsos.

6. Minő napfény árt az embernek?

A vakitó napfény, kivált ha fehér, homokos vagy havas lapályokról, mészkősziklákról vagy más tiszta fehér tárgyakról verődik vissza, a szemnek ártalmas; ilyenkor és különösen a nappal szemben való menetelésekor jó a föveget jól a szemre huzni és lehetőleg a föld felé nézni.

7. Miként védekezzünk erős hőség ellen?

Forró napokon a fej és nyakszirt körül fehér vászondarabot kötünk, a nyakravalót kikapcsoljuk, a zubbonyt kigomboljuk. Föveg nélkül a napon tartózkodni, a felmelegedett testet például hideg viz ivásával hirtelen lehüteni nem szabad. Szeszes italok élvezete nagy hőségben fokozza a szomjat és az egészségre nézve igen ártalmas lehet.

8. Mi pótolja a természetes meleget?

A természetes meleget a fütés pótolja, megjegyeztetvén, hogy az igy előidézett meleg ne legyen nagyobb 15 foknál (Celsius szerint). Nem szabad a meleget nyilt helyre fazékba stb. rakott szén elégetése által előidézni, valamint helytelen az is, ha valaki tulmeleg ruhát visel.

9. Miképen kell nagy hidegben táplálkozni?

Nagy hidegben jó bő, lehetőleg zsiros táplálék, bor és sör élvezendő. Nem szabad azonban pálinkát inni, mely álmosit, tehát közvetve a megfagyhatást is megkönnyiti. Nem szabad továbbá hidegről jövet rögtön a meleg kályhához állani.

10. A tápszerekre nézve mi tekintendő fő szabályul?

A tápszerekre nézve fő szabályul tekintendő, hogy a rossz vagy romlott ételek, éretlen gyümölcs, sütetlen kenyér élvezete kerültessék. Mértékletesség legyen elvünk az étkezésben, különösen azonban az ivásban, mert a szeszes italoknak mértéken felül való élvezése nemcsak a testet, de a szellemet is megtámadja és rövid idő alatt tönkre teszi.

11. Minő legyen a ruházat?

A ruházat az évszaknak megfelelő legyen és az időjárás befolyása ellen lehetőleg óvjon, szük ne legyen, nehogy az emésztést vagy vérkeringést akadályozza. Különösen ügyelni kell a lábbelire az előforduló lábbajok kikerülése végett.

12. Melyek a leggyakrabban előforduló betegségek s mily eljárás követendő azok előfordulta esetén?

A leggyakrabban előforduló betegségek a következők:

1. Fejfájás, mely hideg borogatással; 2. szemlobb, mely hideg vizzeli mosással; 3. órrvérzés, mely hideg viz felszivással, az összes ruhanemüek megtágitásával kezelendő, ha az emlitett kezelési módok nem használnak, mindhárom esetben orvoshoz forduljunk; 4. fogfájás esetében orvoshoz kell folyamodni; 5. köhögésnél melegebben kell öltözködni, keveset beszélni, nem dohányozni; 6. a vérköpésben szenvedőről a ruha leszedendő, a beteg magasabbra emelt fej és mellkassal lefektetendő, egy kanál konyhasó, utána egy kevés viz adandó és az orvos megérkeztéig melle hideg vizes ruhával borogatandó; 7. gyomorbántalmaknál hányás és bőjt; 8. bélgörcs fájdalmaknál, 9. hasmenésnél a has melegen tar-

tandó egyébként és különösen ha vérhas vagy kolera uralkodik, rögtön orvosi segély veendő igénybe; 10. bujakór azonnal jelentendő; 11. hugycső folyás azonnal jelentendő; 12. lábizzadásnál a láb gyakran kiáztatandó, naponként kapcza és lehetőleg lábbeli váltandó; 13. láb feltörésnél menetelés után a támadott hólyagok felszurandók, de a törésről a bőr el nem távolitandó; 14. égési sebeknél, ha azok kiterjedettek, azonnal orvos hivandó, az orvos megérkezéséig a ruházat ovatosan eltávolitandó és olajba mártott sótlan zsir vagy vajba mártott vászon darabbal befedendő és ezen felül hidegvizes ruhával borogatandó.

13. Mire van a csendőr balesetek alkalmával kötelezve?

Baleseteknél a csendőr arra van kötelezve, hogy közvetve, vagy közvetlen módon segélyt nyujtson a balesetet ért egyéneknek.

14. Miben áll a közvetett segélynyujtás?

A közvetett segélynyujtás abban áll, hogy a csendőr gondoskodik a szerencsétlenül jártak alkalmas helyre való gyors elszállitásáról, szállitó eszközről, mentők és orvos előállitásáról, alkalmas ideiglenes menhelyről.

15. Miben áll a közvetlen segélynyujtás?

A közvetlen segélynyujtás: a szerencsétlenül járt életét veszélyeztető tárgyak és körülmények elháritásában ideiglenes kötések alkalmazásában, a rendes légzés és vérkeringésnek való létrehozatalában áll — mesterséges uton.

16. Mily módon hozatik létre mesterségesen a légzés?

A tetszhalott hanyat fektettetvén, térde meghajlittatik, összes szoritó ruhái róla levétetnek, alteste meztelenné tétetik, ezután a segélyt nyujtó mindkét tenyerét laposan az eszméletlennek hasára teszi s a hasfalra hátra és felfelé erős nyomást gyakorol, minek folytán a tüdőbe szorult

levegő abból hallhatóan eltávozik, ezután a tetszhalott mindkét keze felemeltetik, minek folytán a levegő a tüdőbe behatol. Másik módja a következő: a segélyt nyujtó az eszméletlennek feje mögé áll, karjait a könyöknél megfogja és a fej felé huzza, miáltal a tüdő kitágul vagyis belégzés áll be, ezután a karokat előbbi helyzetükbe hozza és egyidejüleg a törzshöz illesztett karokkal az alsó bordákra be- és lefelé nyomást gyakorol, minek folytán a tüdő összeszorul és kilégzés áll be. Az első szabatos lélegzetvétel rendesen az arcz hirtelen megpirosodása alakjában jelentkezik, a mozdulatok, melyek a légzés mesterséges előidézésére szolgálnak, perczenként 16—20-szor ismétlendők, miközben a felélesztendőnek feje, melle, háta és hasa vizzel locsolandó oly módon, hogy a viz a behomoritott tenyérbe véve erősen oda csapatik.

17. Miképen történik az idegek ingerlése?

Az idegek ingerlése meleg kendők, meleg homokkal vagy hamuval telt palaczkok, forró téglák rakása, az orr-, szájüreg és torok csiklandozása által, a bőrnek flanellel, kefével való dörgölése által történik; a nyelv sóval dörzsöltetik, esetleg erős szagu szerek tartatnak az orr alá.

18. Mennyi ideig folytatandók az élesztési kisérletek?

Az élesztési kisérletek 1—2 órán át folytatandók türelem és kitartással és ha sikertelenek maradnak, akkor a test letörlendő, betakarandó és fedetlen arczczal hagyandó, mig azon a halál kétségtelen jelei nem mutatkoznak.

19. Melyek a halál kétségtelen jelei?

A halál kétségtelen jelei: a halottszag, a szem beesése, rothadt, büzös folyadéknak kifolyása az orr és szájból, az altest felfuvódása és zöldes kék szine, szétroncsolt fej és agy, szétzuzott mellkas, melyből a tüdők egy része hiányzik. a hasfal a belekkel szét van roncsolva vagy már hiányos,

20. Miképen kell a felakasztottakkal eljárni?

A felakasztott veszélyes helyzetéből kiszabaditandó, de akként, hogy levétel közben meg ne sérüljön, azután fejjel magasra fektetve a kötél a nyakról leveendő és a ruházat a testről lehuzandó. A kötél levétele előtt annak a nyakoni fekvése pontosan megfigyelendő és feljegyzendő, miután az orvosnak főként ezen körülmény nyujt támpontot annak megállapitására, vajjon öngyilkos lett-e az illető. A kötél levétele után a kötélokozta ránczok gyengéden kisimitandók, a test, különösen a fej, arcz és mell vizzel fecskendezendők és a légzés mesterséges előidézése veendő elő. A felélédt egyéneknek theát, kávét, bort, rumot vagy cognac-ot kell adni.

21. Miként járandó el a betemetettekkel?

A betemetetteket veszélyes helyzetükből ki kell szabaditani, orrukból, szájukból a port és egyéb törmeléket el kell távolitani s meggyőződést kell szerzeni arról, hogy nem szenvedtek-e csonttörést, azután a ruha eltávolitása után az élesztési kisérletek veendők elő.

22. Ártalmas légnemek belélegzése következtében megfultaknak látszó egyénekkel mikép kell eljárni?

Miután ezek többnyire pinczékben, kutakban vagy más zárt helyen szoktak lenni, a mentők kössenek kötelet derekukra, hogy veszély esetén ők maguk kihuzhatók legyenek, azután kössenek orruk és szájuk elé eczetbe mártott kendőt vagy szivacsot és az ez alatt lehetőleg szellőztetett helyre ereszkedjenek le, illetve menjenek be, hozzák ki az aléltakat szabad levegőre, hol róluk a ruha leszedendő és rajtuk az élesztési kisérletek veendők elő.

23. Mi a teendő a villám által sujtottaknál?

A villám által sujtottaknak a ruhája, ha égési sebek látszanak a testén, a legnagyobb elővigyázattal, esetleg lefejtéssel is levetendő és azután az élesztési kisérletek veendők elő.

24. Miképen kell megfagyottakkal eljárni?

Megfagyottak valamely széltől óvott, lehetőleg fedett, de hideg helyen, mindennemü ruhájuk eltávolitása után hóra fektetendők és ott hóval vagy hideg vizzel ovatosan végig dörzsölendők, vagy teljesen hideg fürdőbe teendők és abban dörzsölendők. Különösen vigyázni kell az orra, fülre, ajkakra, a kéz- és lábujakra, valamint a nemző részekre, nehogy letöredezzenek. A dörzsölés flanellel és kefével eszközlendő. Mikor már a test enged, a testet langyos vizzel lehet dörzsölni. Egy órai ilyen kezelés után a szerencsétlenül járt letörlendő, melegitetlen pokróczba göngyölendő és fütetlen szobában ágyra téve, szárazon folytatandó a dörzsölés; ha mindezek után még nem lélegzik, a lélegzés mesterségesen idézendő elő. Mihelyt azonban világos életjelek mutatkoznak, akkor a beteg azonnal meleg ágyba fektetendő és meleg vizzel bedörzsölendő. Nagyon tanácsos ezek után a betegnek kanalanként meleg bort vagy levest adni.

25. Mi a teendő sebeknél, csonttöréseknél?

Sebeknél, töréseknél a ruha a sérült részről lefejtendő és az oly helyzetbe hozandó, melyben a beteg legkevesebb fájdalmat érez, a sebet az orvos megérkeztéig hideg vizes ruhával kell borogatni, a sérültnek üditő szerek adandók be, önkivületi állapotba esés esetén pedig hideg vizzel fecskendezendő.

26. Mi a teendő vérzésnél?

Csekélyebb vérzés esetében egyszerüen a sérült testrész lekötendő, erősebb vérzésnél a seb közelében a hüvelykujjal és pedig a fejen és nyakon, a seb alatt, másutt a seb felett nyomást gyakorolunk mindaddig, mig a vérzés el nem áll, azután többször összehajtogatott teljesen tiszta vászon darabot teszünk a sebre és azt lekötjük.

27. Miképen kell eskórban (nyavalyatörés) szenvedőkkel eljárni?

Eskórban szenvedők lehetőleg már a roham kitörésekor megfogandók, hogy esés közben meg ne sérüljenek, azután

egy ember a fejét fogja meg, másik pedig a térdeit szoritja le, hogy a görcsös mozdulatok által ne vettessék ide s tova. A beteg lehetőleg puha helyre fektetendő.

28. Miképen kell mérges kigyó vagy veszett eb által megmartakkal eljárni?

Mérges kigyó marásnál a sebhelyet, ha a sebesült eléri és szájában semminemü seb vagy karczolás nincs, szivja ki, esetleg mással szivassa ki, mikor is a kiszivott nedvet ki kell köpni és a szájat alaposan ki kell mosni. A seb a kiszivás után sósvizzel, erős hugygyal, meszes vizzel kimosandó, azután a megmart tag a seb felett erősen bepólyázandó, lehetőleg valamely ruganyos szalaggal, de nem annyira, hogy a testrész érzéketlenné váljék. A veszett kutya harapásánál az átharapott, benyálazott ruha eltávolitandó, a test a seb fölött lekötendő és a kivérzése meleg vizzeli locsolgatás által elősegitendő, a vérzés elállása után a mosás és polyázás épp ugy történik, mint a kigyó által megmartaknál. Ily betegségek esetén legtanácsosabb azonnal orvoshoz fordulni s csak ha orvos nem állana rendelkezésre, akkor alkalmazandók az ismertetett eljárások.

29. Mi a teendő megmérgezettekkel?

Mérgezéseknél feltétlenül és azonnal orvosi segély veendő igénybe, miután a méreg neméhez képest kell az ellenmérget megválasztani, mit csak szakértő állapithat meg határozottan. Mindamellett ha a szájüreg összeégetve nincs, igyekezzék a csendőr a gége csiklandozása által hányást idézni elő, mig ha az össze van égve, ami azt bizonyitja, hogy a beteg sósavat, kénsavat, választóvizet, lugaljt ivott, ami felette erős szagáról is felismerhető, akkor vizzel elegyitett porrá tört kréta, hamu vagy reszelt szappan, mig lugalj ellen vizzel elegyitett eczet, czitromnedv vagy tej, olaj és tojásfehérnye adandó be a megmérgezettnek.

30. Arzenikum mérgezés (egérkő) ellen mi adandó?

Arzenikum mérgezés (egérkő) ellen magnesia tej adandó a betegnek nagy mennyiségben.

31. Foszfor (kén) ellen mi használandó ellenmérgül?

Foszfor ellen ellenmérgül hig keményitő adandó be a betegnek.

32. Rézrozsdának és ólomczukornak mi az ellenszere?

Rézrozsdának és ólomczukornak a tej vagy a tojás fejérnye.

33. Mérges növényekkeli mérgezésnél mi a teendő?

Mérges növényekkeli mérgezésnél azonnali és bő hányás idézendő elő.

34. Mi adandó be a betegnek, ha az mákonynyal (ópium) van megmérgezve?

A mákonynyal (ópium) történt mérgezés esetében a betegnek erős feketekávé adandó, a beteg vizzel locsolandó és dörzsölendő, nehogy elaludjék.

35. Kolera alkalmával hol és miképen alkalmaztatik a csendőr?

Kolera járvány esetében a csendőr: 1. határszélen oly czélból alkalmaztatik, hogy a határ elzáratván, idegen, a kolerától már meglepett területről a betegség be ne hurczoltassék, illetve, hogy az ott levő járvány orvosoknak segélykezzék; 2. vasuti állomásokon, hogy az ott müködő járvány orvosnak állandóan segélykezzék; 3. a járvány által meglepett területeken oly czélból, hogy ott a hatóság és járványbizottságok intézkedései lelkiismeretesen, pontosan betartassanak, illetve teljesittessenek.

36. Mik a kolerának előjelei?

A kolera kitörésének előjelei az erős hányás, hasmenés, görcsök, különösen akkor, ha a beteg oly vidékről jött, melynek területén a kolera már kitört.

37. Mi által terjed leginkább a kolera?

A kolerát legerősebben terjeszti a beteg — hányás vagy székelés által — kiüritett béltartalma, az azokkal beszennyezett ruha és ágynemü, butor, szóval mindaz, ami az ürülékkel érintkezésbe jött.

38. Mik mozditják elő a kolera terjedését?

A kolera terjedését előmozditják: a levegő, a viz, a talaj, a lakás, a ruházat és test tisztátlansága, a tulságos vagy elégtelen táplálkozás, egészségtelen tápszerek, szeszesital tulságos élvezete, tulsok munka, szóval mindaz, ami a testet gyengiti.

39. Minő életmód folytatandó kolera idején?

Kolerába esés ellen szigoru mértékletességet kövessen mindenki étel- és italban, munkában és élvezetben, kerülni kell a gyakori étkezést, részegeskedést, testi és szellemi munkában való megerőltetést, éjszakázást, nemi kicsapongást. Étkezés tekintetében maradjon mindenki megszokott ételeinél, ha azok különben eléggé táplálók és a mellett könnyen is emészthetők. Italul tiszta friss viz vagy ásványviz, esetleg jó minőségü vörös bor szolgáljon. Tisztátlan vagy gyanus viz homok-kavics rétegen át szürendő, vagy ami még helyesebb, felforralandó és azután lehütendő. Naponként mérsékelt testmozgás ajánlatos. A ruházat a testet az időjárás ellen jól védje, a lakhely száraz, világos, jól szellőzött legyen. Fontos szükséglet még a legszigorubb testi tisztaság és a ruházat tisztasága.

40. Mi a fertőtlenités czélja?

A fertőtlenités czélja kiölni mindazon anyagok életképességét, melyek a fertőző és járványos betegségeket terjesztik.

41. Melyek a fertőző, vagyis ragályos betegségek?

A fertőző, vagyis ragályos betegségek, melyek az embereknél előfordulnak: a himlő, vörheny, kanyaró, roncsoló

toroklobb (diphteritis), hagymáz, kolera, vérhas, járványos agy- és gerinczagy buroklobb, geny- és evláz, gyermekágyi láz, kórházi üszök, orbáncz, szemtakár, szemcsés köthártyalobb (egyptomi szembetegség), hugycsőtakár (tripper), fehérfolyás, a bujafekély (chancker), bujakór (syphilis), az állatoknál takonykór, dühkór, (mely kettő az emberekre is átragad), lépfene és bőrféreg.

42. Melyik a legbiztosabb fertőtlenitő szer?

A legbiztosabb fertőtlenitő szer a 120 foknyi (Celsius szerint) vagy még ennél is magasabb hőmérsék akár mint ily magasra hevitett levegő, gőz, akár ilyen magas hőfoku viz.

43. Melyek a vegyi hatásu fertőtlenitő szerek?

Vegyi hatásu fertőtlenitő szerek: a carbolsav és ennek vegyületei, a kénecs és salétromos sav gőzei, a chlórsav, a vasgálicz, a fehér gálicz, chlórkáli, szénsavas szikéleg, a fahamu, faszén, az étetőmész, chlórmész stb., melyek közül gyakorlatban leginkább a carbolsav és vegyülékei alkalmaztatnak.

44. Hol alkalmazható a gőz?

A gőz csak ott alkalmazható, a hol gőzkazánok állanak rendelkezésre, mely ez esetben akként alkalmazandó, hogy a fertőtlenitendő tárgyakat minden oldalról tökéletesen érje.

45. Miként fertőtlenitendő az üdülő beteg teste?

Az üdülő beteg teste — bármily ragályos betegség után is — langyos szappanos fürdő több izbeni használata által fertőtlenitendő. Ugyanily módon járjanak el az ápolók is.

46. Miként fertőtlenitendők a vászonnemüek?

A vászonnemüek (fehérnemü, ágyak, huzatok, kötények, törülközők, ruhák) egy fedővel ellátott 5%-os carbolsav oldat-

tal megtöltött kádba teendők, 20—24 óráig benne hagyandók, azután erősen kimosatnak. Az oldatnak a beáztatott ruhát is el kell lepnie.

47. Miként fertőtlenitendő az ágy és ágynemü?

A szalma elégetendő, a lószőr és ágytollak, téli nyári takarók gőzmosódákban vizgőzzel vagy forró levegővel, ha ez nem lehetséges, kénsav gőzzel fertőtlenitendők. A kénsav akként hozatik létre, hogy lakatlan zárt helyen serpenyőbe vagy üstbe tett parázson ként égetünk el, melynek gőzében aztán a tárgyak folyton tartva fertőtlenittetnek. Az ágy forró vizzel és szappannal behatóan, alaposan lemosandó.

48. Miként fertőtlenitendők a felsőruhák?

A felsőruhák mikénti fertőtlenitése attól függ, hogy miből készültek azok, amennyiben a vászon és gyapotból készültek akként fertőtlenittessenek, mint egyéb vászonnemü, mig a gyapjuból készültek ugy, mint a téli, nyári takarók. A bőrből és fémből készült ruhák és ruházati czikkek carbolsav oldattal fertőtlenittetnek.

49. Miképen fertőtlenittetik az ürülék, hányadék és a beteg egyéb váladéka?

Az ürülék, hányadék és a beteg egyéb váladéka — ha lehetséges, elégetendő, — ugy, hogy azt egy rongydarabba felfogjuk és a rongydarabbal együtt a tüzbe dobjuk. Ha ez nem lehetséges, akkor öntsünk reá háromszor annyi forró vizet vagy lugot, az edényekben pedig tartsunk annyi carbololdatot, hogy az az edény fenekét teljesen ellepje. A már fertőtlenitett váladékot sem szabad az udvarra önteni, hanem feltétlenül árnyékszébe vagy ezen czélra ásott jó mély gödörbe.

50. Miként fertőtlenitendők zárt helyiségek?

Zárt helyiségek először zárt ajtók és ablakok mellett több órán át kénessavval kifüstölendők, azután kiszellőz-

tetendők, a szobák ujra festendők, illetve meszelendők, farészek carbolsavval vagy forró luggal mosandók le.

51. Miképen fertőtlenitendők az árnyékszékek, emésztőgödrök?

Árnyékszékek és emésztőgödrök carbolsavval, vas- vagy horggáliczoldattal öntözendők meg, vagy carbolsavas mészszel hintendők be. Eredménynyel használható még a faszénpor, esetleg a száraz és porrátört föld is.

52. Hol tartandók az olyan fertőtlenitő szerek, melyek vegyi bomlásnak vannak kitéve?

Azon fertőtlenitő szerek, melyek vegyi bomlásnak vannak kitéve, száraz, lehetőleg sötét és alacsony hőfoku helyen tartandók.

Vizbefulás által tetszhalottakká váltak megmentése körüli eljárás.

1. Ha vizbefulás által tetszhalottá vált egyént talál, mi az első teendője?

Ha a csendőr vizbefulás által tetszhalottá vált egyént talál, orvosért küld, száraz ruhákat szereztet be, a tetszhalottról az azt szoritó ruházatot leveszi, a levetkeztetett testet, miután a tetszhalott nyelvét előrehuzta, a szárazföldön, esetleg a vizi jármüben lefekteti és azután a torok kitisztitásához fog.

2. Miképen történik a torok kitisztitása és mi segiti azt elő?

A száraz földre, vagy padlóra fektetett tetszhalott állkapczáját, amennyiben az teljesen le volna zárulva, amennyire lehetséges, gyöngéden szétfeszitjük, azután a szájüregből a homokot, fövényt, sarat egy az ujjunkra csavart tiszta ruhával lehetőleg kiszedjük, majd a tetszhalottat arczczal lefelé fektetjük és annak egyik karját homloka alá tesszük. Ennek folytán a nyelv az előbb már megtisztitott szájüregben előre esik, miáltal a toroknyilás szabaddá válik s igy a viz a tetszhalottból kifolyhatik, ami a torok teljes kitisztulását segiti elő. A viz kifolyását soha sem szabad a lábak felemelése által elősegiteni.

3. Mi történjék a tetszhalottal a viz kifolyása után?

A viz kifolyása után a lélegzés segitendő elő akként, hogy az arczczal lefelé fekvő beteg melle alá összegöngyölt ruhadarabot, p. o. koszoruba hajtott köpenyt teszünk, mire

aztán a testet a legnagyobb vigyázattal az oldalára, sőt kevéssé azon is tul forditjuk, majd ismét vissza arczra forditjuk; eközben azonban a fejnek nem szabad lecsüngenie. Mikor a test arczczal lefelé van forditva, lapos tenyérrel a lapoczkák között a hátra erős nyomás gyakorlandó, de csak addig, mig a testet oldalt nem akarjuk ismét forditani, a nyomás által ugyanis a kilégzés, a nyomás megszüntetése és az oldalt forditás által a belégzés segittetik elő. Ezen mozgatás közben és anélkül, hogy a mozgatás megszakittatnék, az arcz és mell hideg vizzel, esetleg hideg és erősen meleg vizzel felváltva fecskendezendő és a lábak szárazra dörzsölendők. A lélegzés ily módon 5—6 perczig segitendő elő.

4. Ha a lélegzés elősegitése nem használ, mi a teendő?

Ha a lélegzés elősegitése nem használ, ugy a lélegzést mesterségesen kell előidézni, ami a következő módon történik:

A tetszhalottat a hátára fektetjük akként, hogy a fej kissé magasabban feküdjék; a váll alá valami kemény összehajtott ruhát teszünk, a szájüregben a nyelvet előrehuzzuk, hogy az a fogak előtt tartassék, nehogy a nyelv hátra csuszván, fulladást idézzen elő. Most a tetszhalott feje mögé állva, az alkart a felső karra visszahajtjuk, a könyöknél az alkart átfogjuk, azt a fej felé huzzuk, itt 2—3 másodperczig kitartjuk, azután visszataszitjuk a karokat előbbeni helyzetükbe egyuttal a felső kart szilárdan a bordákhoz nyomjuk. A karok hátrahuzásakor belégzés, a mellkashoz való szoritáskor kilégzés történik.

5. Ha már a lélegzés mesterségesen előidéztetett, mi a teendője akkor?

Ha a lélegzés már mesterségesen előidéztetett, akkor a test posztóval, flanellel — a lábtól felfelé — dörzsölendő, hogy igy a vérkeringés élénkittessék, akként, hogy a vér a sziv felé hajtassék. A szivgödörbe, lágyékra könnyebb meleg tárgyak teendők, hogy azok melege ily módon is fejlesztessék. Mikor már a tetszhalott eszméletre kezd térni és a beteg nyelni tud, — mit egy kávéskanálnyi langyos viz beadása

által lehet megtudni, — egy kevés meleg vizzel vegyitett pálinkát kell neki beadni, ami alvását is elősegiti; ha ily ital nem volna, az esetben egy kevés bor is jó.

6. Mennyi ideig folytatandók az élesztési kisérletek?

Az élesztési kisérletek több órán át és mindaddig folytatandók, mig vagy eredményt érünk el, vagy a halál biztos jelei nem mutatkoznak.

7. Melyek a halál beálltának biztos jelei?

A halál beálltának biztos jelei a következők:

a lélegzés és szivmüködés teljesen megszüntek, a láták (pupillák) tulságosan kitágultak, az állkapcza merev, az ujjak begörbültek, az orrlyukak és szájszegletek habos nyálkával fedvék és az egész test halavány szinü.

Állategészségügy.

1. Meg van-e engedve ragályos betegségben szenvedő vagy abban gyanus állatokat az országba behozni?

Ragályos betegségben szenvedő vagy abban gyanus állatokat az országba behozni tilos.

2. Minő okmánynyal bocsájtatnak be háziállatok az országba és mi igazolandó azon okmányban?

Háziállatok csak marhalevéllel bocsájtatnak be az országba. Ezen marhalevélen igazolva kell lennie annak, hogy a jószág oly helyről hajtatik, a hol és amelynek 30 kilométernyi körletében ily nemü állatra nézve veszélyes vagy ragályos betegség nem uralkodik s hogy ugyanez áll azon vidékre nézve is, melyen keresztül hajtatott.

3. Annak az igazolása, hogy az állat járványmentes területről hajtatott, meddig érvényes?

Annak igazolása, hogy az állat járványmentes területről hajtatott, az igazolás keltétől számitott 10 napig érvényes.

4. Ki van hivatva az ország határán a beszállitandó állatokat megvizsgálni?

Az ország határán beszállitandó állatok megvizsgálására a belépő állomások vannak hivatva.

5. Váltandó-e a belföldi forgalomban marhalevél?

A ló, szarvasmarha, juh, kecske és sertés tulajdonjogának átruházásánál (eladás), valamint szállitásánál belföldön is váltandó marhalevél.

6. Ki állitja ki a marhalevelet?

A marhalevelet azon község állitja ki, melyből a jószág hajtatik.

7. Hány állatra állitható ki egy marhalevél?

Egy tulajdonosnak egy faju és egy jegyü akárhány állatjára is egy marhalevél állitható ki, szükséges azonban arra annyi 5, illetve 3 kros bélyeget ragasztani, amennyit az állatok száma megkövetel.

8. Mennyi a marhalevelek bélyegilletéke?

Minden két évesnél idősebb szarvasmarha és ló után 5 kr., ennél fiatalabb után 3 kr., 10—10 drb. juh, kecske vagy sertés után, tekintet nélkül azok korára, 5 kr. bélyegilleték fizetendő.

9. Mi jegyzendő fel a belföldi forgalomban a marhalevelekre az állatok egészségére vonatkozólag?

A marhalevél hátlapján bejegyzendő, hogy sem azon községben, honnan a jószág hajtatik, sem a szomszédos községekben a marhák között ragályos betegség nem uralkodik.

10. Mikor történik a tulajdonjog átirása az eladásnál?

A tulajdonjog átirása közvetlen az eladás megtörténte után történik és annak megtörténte a hatóság által a marhalevél hátlapjára reá vezettetik.

11. Vannak-e a mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók valamely jelentéstételre utasitva a községben?

Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók, ha nem községbeli marhát vettek, annak behozatalát 12 óra alatt a községelőljáróságnak bejelenteni tartoznak.

12. Miképen legeltetendők az idegen községben vásárolt marhák?

Az idegen községben vásárolt és behajtott marhák 8 napig a községbeli marháktól elkülönitve legeltetendők.

13. Hol ásandók el az elhullott állatok?

Elhullott állatok a község tulajdonát képező dögtéren ásandók el és pedig oly mélyen, hogy kóbor kutyák által kikaparhatók ne legyenek.

14. Mire van kötelezve az, aki házi állatján valamely betegséget észlel?

Aki házi állatján valamely betegséget észlel, tartozik azt a községelőljáróságnak bejelenteni, mely aztán gondoskodik annak állatorvosi megvizsgáltatásáról. Eme vizsgálatért a féltől dij nem vehető.

15. Melyek az állatok közötti ragadós betegségek?

Az állatok közötti ragadós betegségek a következők:

1. a keleti marhavész;
2. a lépfene;
3. a veszettség;
4. a lovak, szamarak és öszvéreknél a takonykór és bőrféreg;
5. szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertéseknél a köröm- és szájfájás;
6. szarvasmarháknál a ragadós tüdőlobb;
7. a juhhimlő;
8. a rüh;
9. sertésorbáncz és
10. sertésvész vagy sertéskolera.

16. Mikor tekintetnek eme betegségek járványosnak?

Ha a lépfene, takonykór, száj- és körömfájás, sertésorbáncz egyszerre három különböző fekvésü udvarban vagy

egyszerre 20 állaton, sertésvésznél 5 különböző fekvésü udvaron tört ki, a betegség járványosnak minősittetik.

17. Hova jelentendők fel az állategészségügy érdekében kiadott rendeletek megszegői?

Az állategészségügy érdekében kiadott rendeletek megszegői kis- és nagyközségekben a szolgabirói-, rendezett tanácsu városokban a polgármesteri hivatalnak jelentendők fel.

18. Ki követ el állategészségügyi rendőri kihágást?

Állategészségügyi rendőri kihágást követ el:

aki a felügyelete alatt levő állaton a veszettség vagy akár emberek, akár állatokra nézve veszélyes betegséget észlel és azt ártalmatlanná nem teszi és erről a hatóságnak jelentést nem tesz;

a ki az állatokról emberekre átháramolható betegség kikerülése végett kiadott rendeletet megszegi;

a ki az élelemre levágandó marhák megvizsgálására vonatkozó szabályokat megszegi;

aki olyan állatot, melyet csak vágóhidon szabad levágni. másutt vág le, mint a vágóhidon;

aki a szabályellenesen levágott marha husát kiméri;

aki az elhullott vagy levágott marha husát emberi eledelre használja fel, vagy másnak adja;

aki állatokat, azokból eredő nyers terményeket (bőr, hus, faggyu, csont, trágya) a határon csempészutakon behoz;

aki marha- és sertésvész esetén kiadott rendeletet, mely a vész terjedését kell hogy gátolja, megszeg;

aki állatorvosi oklevél nélkül állatokat gyógykezel;

aki állatokat marhalevél nélkül elad vagy vesz;

aki mint mészáros vagy marhakereskedő az idegenben vett jószágot az elöljáróságnál 12 óra alatt be nem jelenti;

aki idegen helyről hajtott marhát nyolcz napon belül közös legelőre hajt;

azon pásztor, aki a reá bizott jószág közé idegent befogad.

Magyarország politikai beosztása.

1. Melyek Magyarország határai?

Magyarország határai:

nyugaton, északon és északkeleten az osztrák örökös tartományok; keleten és délkeleten Románia; délen Szerbia és az okkupált, de még be nem kebelezett Bosznia és Herczegovina, délnyugaton az Adriai tenger.

2. Mely országok tartoznak a magyar szent korona országaihoz?

A magyar szent korona országaihoz tartoznak: Magyarország, Horvát- és Szlavonország, közjogilag Dalmátia, mely azonban tényleg, tehát ugy közigazgatási és birói valamint egyéb ügyekben is, Ausztriához tartozik.

3. Miként oszlik fel a tulajdonképeni Magyarország?

Magyarország feloszlik 5 kerületre, még pedig:

A Dunán inneni, Dunán tuli, Tiszán inneni, Tiszán tuli és a Királyhágón tuli vagy erdélyi kerületre, egyébként pedig feloszlik 63 vármegyére és 25 törvényhatósági joggal felruházott városra, Budapest székesfővárosra, végül Fiume szabad város területére.

4. Miképen oszlanak fel a vármegyék?

A vármegyék feloszlanak járásokra; ezek kis- és nagy községekre; vannak ezen kivül a vármegyékhez tartozó, de járásokba be nem osztott városok, melyek rendezett tanácsu városoknak neveztetnek.

5. Kik igazgatják a törvényhatóságokat?

A törvényhatóságokat választott tisztviselők igazgatják, kiknek élén megyékben az alispán, városokban a polgármester áll; mig mint ellenőrző és mintegy az állam érdekeire ügyelő közege a kormánynak ugy a megyékben, mint a városokban az Ő Felsége által kinevezett főispán.

6. Kik állanak a járások és rendezett tanácsu városok élén?

A járások élén főszolgabirák, a rendezett tanácsu városok élén polgármesterek állanak.

7. Kik igazgatják a kis és nagy községeket?

Kis- és nagy községeket a községi elöljáróság igazgatja melyet kis községekben a biró és körjegyző, nagy községekben a biró és községi jegyző képvisel együttesen.

Métermérték ismertetése.

1. Mióta kötelező a métermérték használata?

A métermérték használata 1876. évi január 1. óta kötelező.

2. Mi a méter-rendszer főismérve?

A méter-rendszer főismérve az, hogy annak minden egyes mérete az alapegységnek tized-, század- vagy ezredrésze illetve tiz-, száz-, vagy ezerszerese.

3. Minő mértékeket különböztetünk meg a méter-rendszer szerint?

A méter-rendszer szerint hossz-, űr- és súlymértékeket különböztetünk meg.

4. Melyek a hosszmértékek?

A hosszmértékek alapegysége a méter, melynek tizedrészét decziméternek, századrészét czentiméternek, ezredrészét miliméternek, ezerszeresét pedig kilométernek nevezzük.

5. Melyek az ürmértékek?

Az ürmértékek alapegysége a liter, melynek tizedrészét deczilitenek, századrészét czentiliternek, százszorosát pedig hektoliternek nevezzük.

6. Melyek a súlymértékek?

A súlymértékek alapegysége a gramm, melynek tizszeresét dekagrammnak, ezerszeresét kilogrammnak nevezzük.

Vezényszavak (gyalogság részére).

2. §. Állás.

Pihenj! Vigyázz! Sorba! Oszolj! Nyitódj! Zárkózz! Visszakozz!

3. §. Fővetések és testfordulatok.

Jobbra (balra) **nézz!** Vi-**gyázz!** Jobbra (balra) **át!** Jobbra (balra) **arcz!** Fél **jobb (bal)!** Egye-**nest!** Hátra (előre) **arcz!**

4. §. Mozdulatok.

Menet! In-**dulj!** **Állj!** Rövid lé-**pést!** Teljes lé-**pést!** Válts lé-**pést!** Ne tarts lé-**pést!** Lépést **tarts!** Gyorslépést, in-**dúlj!** Futólépést, in-**dúlj!** Lépést! Állj! Térdre! Feküdj! Fel! Menet! Irány···! Sor in-**dúlj!** Sor **állj!** Sor hátra **lépj!** Sor **állj!** Jobbra (balra) **át!** Menet! Irány··· ! Sor in-**dúlj!**

Oldalmenet helyből.

Jobbra (balra) **át!** Menet! Irány··· ! Sor in-**dúlj!**

Oldalmenet menet közben.

Jobbra (balra) **át!** Irány···! Jobbra (balra) vissza-**kozz!**

Huzódás helyből.

Huzódás fél **jobb (bal)!** Menet! Irány···! Sor in-**dúlj!** Egye-**nest!** Irány···!

Huzódás menet közben.

Huzódás fél **jobb (bal)!** Irány··· ! Egye-**nest!** Irány··· !

Kanyarodás helyből.

Jobbra (balra) kanyarodni, sor in-**dúlj!** Egye-**nest!** Sor **állj!**

Kanyarodás menet közben.

Jobbra (balra) kanya-**rodj**! Egye-**nest**! Irány…! Sor **állj**!

5. §. Igazolás.

Jobbra (balra) iga-**zodj**! Vi-**gyázz**! Igazodás jobbra (balra) tisztesek in-**dúlj**! **Állj**! Jobbra (balra) iga-**zodj**! Vi-**gyázz**! Igazodás jobbra (balra) hátra **lépj**! **Állj**! Jobbra (balra) iga-**zodj**! Vi-**gyázz**!

6. §. Fegyverfogások.

Suly-**ba**! Váll-**ra**! Suly-**ba**! Lábhoz! Suly-**ba**! Váll-**ra**! Suly-**ba**! Lábhoz! Imá-**hoz**! Imá-**tól**! Térdelj imá-**hoz**! Kalapot (sapkát) **le**! Kalapot (sapkát) **fel**! Imától **fel**!

Eskü-**höz**! Kalapot (sapkát) **fel**! Szuronyt fel! Szuronyt le! Fedezz! Fegyvert vizsgá-**ra**! Kardot **ránts**! Kardot **rejts**!

7. §. Töltés és tüzelés.

Tölteni! **Tölts**!

Tüzelni! Egyenest a réten a lovasság! Féljobb (félbal) a gyalogság **hatszáz**! **Kész**! **Czél**! **Tűz**! **Czél**! Visz-**sza**! Tüzct szüntess! Suly-**ba**! (vállra.) Tüzet szüntess, töltényt **rejts**! Tüzelni egyenest a gyalogság! Térdre (Feküdj)! **Czél**! **Tűz**! Tüzet szüntes! Töltényt **rejts**!

Tüzelni egyenest lovasság (3 tölténynyel) Gyorstűz!

Szakasz felállitás.

N. csendőr-sor közepe sorba! Egy-kettő!

N. csendőr-szakasz közepe szakasz-**ba**! Oszolj! Sorakozó! Sorakozó futólépés! Nyitódj egy sor-**ba**! Szakasz-**ba**!

Rendek és kettősrendek.

Rendek jobbra (balra) **át**! Kettős rendek jobbra (balra) **át**! Rendekre szaka-**dozz**! Kettős rendekbe fej-**lődj**! Teljes lé-**pést**!

Egyenkint szakadozz! Rendekbe (Kettős rendekbe) fej-**lődj**! Teljes lé-**pést**!

Menetrendek és kettősrendek helyből.

Menet! Irány···! Szakasz in-**dúlj**! Jobbra (balra) kanyarodni szakasz in-**dúlj**! Irány···!

Menet közben.

Jobbra (balra) kanyarodni! Irány!

Fejlődés helyből.

Fejlődni! Fél-**jobb (bal)**! In-**dúlj**!

Menet közben.

Fejlődni! Fél **jobb (bal)**! Teljes lé-**pést**!

Fegyverfogás szakaszban.

Fegyvert gulába! Fegyvert fogj!

Töltés és tüzelés szakaszban.

Vezényszavak mint sorban, csak a második sor visszakoztatására használjuk még a vezényszót: »Vissza-**kozz**!«

Szuronyvivás.

Szuronyt **szegezz**! Suly-**ba**! (lábhoz, vállra.)

Vivni **állás**! Előre in-**dúlj**! Hátra **lépj**! **Állj**! Ugrás **hátra**! **Döfés**! Jobbra **fedezz**! Balra **fedezz**! Lovasság ellen vivni **állás**! **Üss**! és **döfj**!

Kardvivás.

Négy lépést jobbra (balra vagy jobbra és balra) nyitódj! Kardot **ránts**! Vivni **állás**! Pihenj! Vigyázz! Vivni **állás**! Vigyázz! Kardot **rejts**! Zárkózz!

Testmozdulatok.

Dobbants! Kettősdobbantás dobbants! Előre haladás **egy**! (teljes begyakorlás után **Előre**!) **Állj**! Hátrálj **egy**! (teljes begyakorlás után Hátrálj!) **Állj**! Kitörni! **Helyre**! Hátra kitörj! **Helyre**! Hátra lépj! **Helyre**! Előre hajolni! **Helyre**! Hátra hajolni! **Helyre**! Jobbra fordulj! **Helyre**! Balra fordulj! **Helyre**! (Teljes begyakorlás után a »helyre« vezényszó el-

marad és a visszakozás azonnal, tehát vezényszó nélkül történik.) Hátra **ugorj**!

Kardforgatások.

Kardforgatás **egy**! **kettő**! **három**! **Helyre**!

Vágások és szurás.

Magassan jobbra **vágj**! Magassan balra **vágj**! Mélyen jobbra **vágj**! Mélyen balra **vágj**! Jobbra **vágj**! Balra **vágj**! Fejre **vágj**! **Szurj**!

Fedezések.

Jobbra **fedezz**! Balra **fedezz**! Mélyen jobbra **fedezz**! Mélyen balra **fedezz**! Fejet **fedezz**! Szurást jobbra **fedezz**! Szurást balra **fedezz**!

Vezényszavak (lovasság részére.)

Állás.

Pihenj! Vigyázz! Sorba! Oszolj! Nyitódj! Zárkózz!

4. §. Fejvetések és testfordulatok.

Jobbra (balra) **nézz!** Vi-**gyázz!** Jobbra (balra) **át!** Fél **jobb** (bal)! Jobbra (balra) **arcz!** Hátra **arcz!**

10. §. Menet előre és hátra.

Menet! Irány! In-**dúlj!** Rövid lé-**pést!** Teljes lé-**pést!** Válts lé-**pést!** Hátra **lépj! Állj!**

11. §. Fegyverfogások.

Kardot **ránts!** Kardot **rejts!** Karabélyt **fogj!** Karabélyt váll-**ra!** Forgópisztolyt **fogj!** Forgópisztolyt **rejts!** Imá-**hoz!** Imá-**tól!** Térdelj imá-**hoz!** Imától **fel!** Eskü-**höz!** Vissza-**kozz!**

12. §. Gyakorlat a kard használatában.

Támadás-**hoz!** Vissza-**kozz!** Kardforgatás, **egy! kettő! három!** Magasan jobbra (balra) **vágj! állás!** Mélyen jobbra (balra) **vágj! állás!** Jobbra (balra) **vágj! állás!** Fejre **vágj! állás! Szúrj! állás!** Jobbra (balra) **fedezz! állás!** Mélyen jobbra (balra) **fedezz! állás!** Fejet **fedezz! állás!** Szúrást jobbra (balra) **fedezz! állás!**

13. Töltés és tüzelés.

Tölteni! **Tölts!** Tüzelni! Egyenest a réten a lovasság! Féljobb gyalogság hatszáz! **Kész! Czél! Tüz!** Visz-**sza!** Tüzet szüntess! Vissza-**kozz!** Töltényt rejts! **Térdre! Feküdj! Fel!**

15. §. A sor felállitása.

Sorba! Három lépésre nyitódj! Zárkózz!

16. §. Igazodás.

Igazodás! **Vigyázz**!

17. §. Mozdulatok arczvonallal.

Menet! Irány! In-**dulj**! **Állj**! Hátra **arcz**! Menet! Irány! In-**dulj**! Huzódás fél **jobb** (bal)! Irány! Egye-**nest**! Irány! Jobbra (balra) kanyarodj! Kanyarodás jobbra (balra)! Fél jobbra (balra)! Átkanyarodás! Balra! Indulj! Állj! Egyenest! Irány!

Lovardai vezényszavak.

Fordulat! jobbra (balra), állj! Ló-**ról**! Ló-**ra**! Állás jobbra (balra)! Lépést (ügetést)! Indulj! Egyenként lovagolni! A jobb (bal) kézen! Váltás! Átváltás! Balra átváltás! Állj! Lófej hajlitás! Lófej jobbra (balra)! Visszakozz! Hátra lépj! Állj! Lépést! Ügetést! Vállat be! Farat be! Egyenest! Fél oldalzást középből! Kis kör! Jobbra (balra) átváltás! Nagy kör! Egyenest! Ügetést! (Sebes) Tarif (könnyü) ügetést! Rövid vágtát! Vágtát! Ügetést! Röviden hátra arcz! Röviden balra hátra arcz! Középből! Féllovarda! N. N. csendőrre osztályba! Sorba! Egyenként három lépésre jobbra (balra) előre! Lélpést (ügetést)! (Vágtát)! Indulj!

Megjegyzés: Kiképzett egyéneknél kardvivásnál az »állás« vezényszó elmarad.

Szabályozása

a csendőrségi tarkarabélylyal a honvédség gyalogsági gyakorlati szabályzatától eltérően végrehajtandó fegyverfogásoknak.

I. Gyak. szab. 99. pont.

„Szuronyt fel!"

a »lábhoz« vagy »sulyba« állásból a jobb kéz a karabélyt csövével a test felé forditva, ennek közepe elé hozza.

A balkéz a karabélyt az ágy felső végénél megfogja, mindkét kéz azt a lábhegyek közzé lassan a földre állitja; a cső függélyesen áll. Erre a jobb kéz közel a testhez megfogja a szurony markolatát, azt hüvelyéből kihuzza, hegyével fölfelé forditva akként tüzi fel a csőre, hogy a penge a test felé legyen, ezután a markolatot a czélgömbön keresztül csusztatja, a zárkarikát a toldatig forditja. Erre mindkét kéz a karabélyt kissé felemeli, a jobb kéz azt »lábhoz« állitja, a bal kéz pedig oldalára visszatér.

II. Gyak. szab. 100. pont.

„Szuronyt le!"

a csendőr a karabélyt ugy, mint a szurony feltüzésekor, maga elé a földre állitja, azonban a karabély csövét jobb oldalra forditja, a jobb kéz a zárkarikát kiforditja, a szuronyt ennek nyakára gyakorolt nyomás által a csőről leemeli, azután egész marokkal a markolatot átfogja s mig a bal kéz, ha szükséges, a karabélyt megfelelőleg eltolja, a szuronyt szorosan a test mellett a hüvelybe rejti, miközben a csendőr odatekinthet, mire a karabély »lábhoz« vétetik.

III. Gyak. szab. 103. pont.

A „kalapot le!"

a gyakorlati szabályzat 103. pontjának megfelelőleg hajtatik végre, csak hogy a bal kéz a kalapot karimáján akként

fogja meg, hogy a hüvelykujj a czimer alatt, a többi ujj pedig a czimer közelében a karima felett legyen és üregével akként helyezi a felső czombra, hogy a kalapczimer a test felé álljon.

IV. Gyak. szab. 105. pont.

„Eskü-höz!"

vezényszó a gyak. szabályzat 105. pontjának megfelelőleg hajtatik végre, csak hogy a kalap akként tartandó az előbbi pont szemelőtt tartásával a bal felső czomb előtt, hogy a czimer felfelé nézzen s a kalap vizszintes helyzetbe legyen forditva.

V. Gyak. szab. 110. pont.

E figyelmeztetőre: **„Tölteni!"**

a »lábhoz« állásból a bal kéz kinyitja a tölténytáskát. E vezényszóra: »*Tölts!*« a csendőr féljobbra fordul és azután jobb lábát egy lábhosszaságra oldalt helyezi.

A fordulattal egyidejüleg a karabélyt a test közepe előtt akként emeli fel, hogy a jobb kéz a vállakkal egyenlő magasságba jusson, a bal kéz pedig azt az irányzék alatt átfogja és a karabély torkolatát kissé a vizszintes irány alá sülyeszti, a jobb kéz megfogja a tusa nyakát.

Az ágy alsó széle 3 ujjnyira marad a tölténytáska fölött.

A balkéz hüvelykujja az ágy hosszában ki van nyujtva, a többi ujjak azt a cső érintése nélkül az agy vájatában átfogják, a könyök az oldalhoz támaszkodik, a tusaboritó a jobb kar hajlatán nyugszik.

A szij szabadon lelóg.

A závárzat kinyittatik és pedig a jobb kéz a záróló fogantyuját balra forditja s folytató mozditással annyira hátrahuzza, mig a zárfej horonyának vége a határcsavarba nem ütközik. A závárzat kinyitása után az ismétlés rekesztő felállitandó, a zárdugattyu kissé előre bocsátandó, a felső helyzetben levő adogató pedig mutató ujjal lefelé nyomandó.

A tárba töltények rakandók. E végre a csendőr a töltényt pereme közelében hüvelyk, mutató és közép ujjal a tölténytáskából kiveszi és akként teszi az adogatóba, hogy

a pereme az adogató karnisza fölé jusson, ezután a töltényt fenekénél mutató ujjával addig tolja a tárba, mig a tölténykesztő csattanása nem hallható.

Ezután a második töltényt veszi a csendőr a kezébe s a lövedéket az első töltény fenekéhez nyomja és vele az elsőt teljesen a tárba tolja, a második töltényt pedig az elsőhöz hasonló helyzetbe hozza. Ez eljárással hat töltény helyezendő a tárba, a hetedik töltény az adogatóba, a nyolczadik pedig a töltényürbe teendő. Ezután a závárzat a jobb kéz tenyérizmával, a fogantyu gombjára előre intézett erős lökése által becsukandó s a zárkapcsolvány jobbra forditandó, mire a csendőr arczvonalba fordul, a jobblábat a balhoz zárkoztatja, a karabélyt »sulyba«, »lábhoz« veszi és a bal kézzel a tölténytáskát becsukja.

A *„vállra“ állásból* a töltés és »kész«-be vétel ép ugy történik mint a »lábhoz« állásból. Előbb a tölténytáska mindkét kézzel kinyittatik, azután a fordulattal egyidejüleg a csendőr a karabélyt a vállról leveszi és a bal kézzel a töltéshez szabályozott helyzetbe hozza. A töltés után a karabély vállra vétetik.

A töltésnél a test sulya mindkét lábtalpon egyenletesen nyugszik. A felső test nem emelendő ki a csipőkből, hanem ezek azt természetes állásban hordják, a tekintet a karabélyra legyen irányitva.

VI. Gyak. szab. 112. pont.

E figyelmeztetőre: „**Tüzelni!**“
a csendőr az előkészületeket mint a töltéshez megteszi.

VII. Gyak. szab. 113. pont.

E vezényszóra: „**Kész!**“
a csendőr a »tölts« állásba helyezkedik, az irányzékot helyesen beigazitja (ellenőrzi) a zárkapcsolványt balra forditja és a karabélyt, — ha még töltve nincs — megtölti. A jobb kéz szorosan és lehetőleg messze elől átfogja a tusa nyakát. A mutató ujj természetesen kinyujtva a sátorvas jobboldalán, az alkar a jobb tusalap hosszán nyugszik, a tekintet és a karabély a céltárgyra irányoztatnak.

VIII. Gyak. szab. 117. pont.

E vezényszóra: **„Tüzet szüntess!"**

semmi szin alatt többé lőni nem szabad; a csendőr a karabélyt, ha üres, megtölti és aztán a zárkapcsolványt jobbra forditja s a »kész« állásban tüzelésre készen marad. A tüzelés folytatására a parancsnok megjelöli a czéltárgyat, — mire a csendőr az irányzékot megnézi, — ha kell, beigazitja és a zárkapcsolványt balra forditja.

IX. Gyak. szab. 118. pont.

Ezen vezényszóra: **„Töltényt rejts!"**

a csendőr a tölténytáskát kinyitja, a karabélyt »kész«-be veszi. A zárdugattyu annyira hátra huzandó, hogy az adogató felső helyzetbe jusson, ezután az illető töltény kissé előre tolatván, a hüvelyk- és mutató ujjal kiveendő, továbbá az adogató a csővég közelében a mutató ujjal lefelé nyomandó s a tárcsőből kiugró töltény megfogatván és az adogatóból kivétetvén, — a tölténytáskába teendő. Erre a zárdugattyu hátrahuzatik és az eljárás a többi tölténynél hasonlóan ismételtetik.

A karabély kiürités után »lábhoz« vétetik. Ha a karabély töltve nincs, akkor az ütővasnak mindig le kell eresztve lennie.

X. Gyak. szab. 129. pont.

„A fegyvert vizsgára!"

akkép hajtatik végre, mint a gyakorlati szabályzat előirja, hanem a csendőr a zárdugattyut a záróló fogantyujánál ugy tartja, hogy az le ne essék.

Az ütőrugónak leeresztése mindig az általános szolgálati határozványok 35. pontjában előirt módon történjék.

XI. Gyak. szab. 157. pont.

Tisztelkedések.

A csendőr a vállazott karabélylyal megteszi a fővetést és egyuttal jobb keze a tusát közvetlen az alsó szijkengyel fölött átfogja ugy amint ez azelőtt, a rövid puskával (Ex. Corpsgewehr) ellátott csapatoknál volt előirva.

Patkolás.

1. A ló lábának melyik részét nevezzük patának?

A ló lábának legvégső, szőrtelen, keményszaruval, a szarutokkal körülvett részét a szarutokkal együtt nevezzük patának.

2. Miféle részekből áll tehát a pata?

A pata áll a belső kemény — csontos — részekből, a husos részekből és a külső kemény szarutokból. A szarutoknak ránk nézve különösen fontos két része a szarufal és szarunyir (béka.) A szarufal a pata külső legkeményebb része, a nyir (béka) a pata talpának mintegy közepét képezi.

3. Mi ezeknek a rendeltetése?

Mindkettő rendeltetése, hogy a pata belső, kényes részeit a sérülésektől óvják.

4. A szarufalat hány részre osztjuk?

Három részre; ha a lovat egyenesen magunk elé állitjuk, akkor a szarufalnak elől azon része, a mit látunk »hegyfal«, az a leghosszabb rész, azt a részét, melyet nem látunk és a mely a sarkvánkos alatt van »sarkfal«-nak, a kettő közt a pata mindkét oldalán elterülő részt pedig »oldalfal«-nak nevezzük.

5. A szarufal és a pata belső eleven részei közt mi van?

A szarufal és a pata eleven részei közt egy fehér réteg veszi körül az egész patát, mely fehér réteg a pata talpán

mint az egész patát körülfutó fehér vonal jelentkezik és ugy neveztetik is.

6. Mi czélja van a ló patkolásának (vasalásának)?

Az a czélja, hogy a ló patáinak épsége és igy egészsége és szolgálatképessége, a változó évszakok, időjárás és bármilyen talajviszonyok közt megóvassék.

7. Milyen időközökben kell a lovakat megvasaltatni?

A ló patkolásának ideje egyáltalán függ a pata minőségétől és növésétől, a talaj viszonyoktól, a ló szolgálatától, de átlag mégis minden katonai lovat 5—6 héten belül kell megvasaltatni.

8. Minden vasalásnál uj patkó szükséges?

Nem, ha a régi patkó kopása és egyébb minősége megengedi, a régit is használhatjuk.

9. Mit kell a vasalás előtt a patával tenni?

Szükséges, hogy a patát a vasalás előtt 2—3 nappal nedves agyaggal vagy fürészporral becsapjuk, azaz ezeket az anyagokat egy rongyra teritve a patatalpra kössük. Szükség esetén ezen czélra még marhaganajat is lehet használni, de lótrágyát soha.

10. Mi a czélja ezen eljárásnak?

Czélja ezen eljárásnak az, hogy a pataszaru részeit a vasalással járó faragáshoz kellően megpuhitsuk.

11. Hogyan kell a lóval bánni a patkoltatás alatt?

A csendőr rendesen a *vasaltatást megszokott* lóval láttatik el, tehát legyen mindenkor ott a vasalásnál és ügyeljen, hogy lova el ne rontassék. A vasalás alatt bánjék vele szeliden, nyájasan és türelmesen. Gondolja meg, hogy gyakran

a legjobb lónak is vannak pajkossági, nyugtalan pillanatai, a midőn türelmetlen lesz a patkoltatás alatt. Azért kell türelemmel lenni és ovakodni, hogy azért a lovat akár ő, akár a patkoló kovács durván érintse, zajt üssenek vagy szükségtelenül ide-oda futkossanak vagy épen a lovat üssék.

Ha a ló *félénk, nyugtalan* vagy *bokros,* akkor czélszerübb a vasaláskor meg sem kötni, hanem gazdája vagy a kit a ló legjobban ismer, elébe áll, fogja a csikófékszárat, nyájasan, csititólag beszél hozzá, simogatja fejét, homlokát, nyakát, szemét és aprónként valami kedves nyalánkságából (kenyér, czukor stb.) ád neki.

Bizalmatlan lovakkal ugy kell bánni, mint a félénk lovakkal és szigorubb módszerhez (az orrfékkel való elővezetéshez) csak akkor szabad nyulni, ha a szelidebb eszközök, még a hangos megszólitás, merően szemébe való nézés is hatástalanok voltak.

A már durva bánásmód által a vasaláshoz *elrontott,* vagy *rosszindulatu* és *makacs* lovakat a vasaláshoz orrfékkel (kappiczám) kell vezetni és ügyeljen a csendőr, hogy az orrféket sem tulhosszu szárral, sem tulröviddel ne tartsa, mert előző esetben a ló nincs hatalmában, az utóbbi esetben pedig bekövetkezhetik, hogy a ló első lábával kivágva, őt megsérti. A bánásmód egészben véve olyan, mint a bizalmatlan lovakkal és próbálja meg az orrfék szárát tartó csendőr hangosabb »állj« vagy másféle megszólitással, a szár csendes és könnyed rázásával a ló figyelmét lekötni.

De óvakodni kell a durvaságtól és türelmetlenségtől és meg kell fontolni, hogy az elrontott, rosszindulatu vagy makacs lovat nem lehet durvasággal és *egy* vagy *két* vasalásnál jó indulatuvá tenni.

Általában a csendőr lesse ki lova sajátságait és ezek szerint bánjék vele a vasalásnál. Egyik ló pl. nem türi a megkötést, ellenben ha gazdája vele foglalkozva a csikófékszárnál fogva tartja, egészen csendesen áll. Másik szereti és türi a vasalást, ha istálló szomszédja is ott van. A harmadik fél a kovács-mühelytől, szikrától, kalapácsolástól, de otthon az istállóban egészen békésen megpatkoltatja magát.

Figyelni tartozik továbbá a csendőr arra, hogy a ló lábát a vasalásnál tulmagasra ne emeljék.

Ez bántja és fájdalmat okoz a lónak az izületekben és azért nyugtalan, később pedig a vasalástól félni fog és makacs lesz. Ugyszintén nem szabad a ló lábát hirtelen és durva módon felemelni.

Ha a rúgós ló ezen rosz szokásából még akkor sem enged, ha a *bizalmatlan* lovakra való szigorubb módot is alkalmaztuk már, akkor az orrfék futószárát a felemelendő hátulsó láb csüdjére erősitjük, onnét a ló oldalán végig a nyak tövéig vezetjük, ismét a nyak oldalain körülvive, azt a mell előtt könnyen nyiló hurokra kötjük meg, hogy a mennyire szükséges, megereszthető vagy jobban meghuzható legyen.

Vasaláshoz lovat kenderkötőfékkel soha sem szabad vezetni.

12. Mire kell vigyáznunk a vasalásnál a patát illetve?

Arra, hogy az első lábak patái az egyenes talajhoz egy 45 - 50 foku, a hátulsó paták pedig 50—55 foku szög

alatt álljanak, azaz, hogy sem a hegyfalból ne faragtassunk le túlsokat, mig a sarkfalat magasan hagyjuk, sem megforditva. Mert a pata a hegyfaltól a sarkfalig rendszerint 30-as arányban fogy. Pl. ha valamely patának a hegyfala 95 miliméter hosszu, akkor oldalfala csak 65 mm., sarkfala pedig már csak 35 mm.

Ha már most pl. a hegyfalből 10 milimétert, az oldalfalból csak 5-öt, a sarkfaltól pedig semmit, akkor az első pata már nem 45 foku szög alatt fog állani, hanem 55 foku alatt, és ha ilyen figyelmetlen vasalás csak kétszer fordul elő: a ló csakhamar szolgálatképtelen lesz, mert lábai, egy könnyen érthető példával élve, ugy fognak állani és járni, mint oly emberé, ki igen magas sarkot visel: csak tipeg, de kitartó járásra alkalmatlan.

Viszont, ha a sarkfaltól faragtatunk le a kelleténél többet, akkor a sark lesülyed, a hegyfal hosszabbodik és a ló ugy jár, mint az ember a sarkatlan, vastag talpu, hosszu orru csizmában, azaz hasznavehetlen.

Továbbá nem szabad engednünk, hogy a kovács valamit a patatalpról, vagy a nyirről (békáról) lefaragjon. Ezekről csupán a talaj (kövek) behatása által elrongyolódott, beszakadozott részeket szabad lecsipni csiptetővel, vagy patafaragó késsel lemetszeni.

13. Hányféle a patkó?

A patkó — csupán hátas lovakat véve tekintetbe — 3 féle, ugymint: *sarkas patkó, papucs patkó és csavaros sarku patkó* (téli vasaláskor.)

14. Milyen a sarkas patkó?

A sarkas patkó a két szára végén derékszögben egyenesen a föld felé álló nyujtványokkal, a sarkokkal bir. Alakja a szarutok hordozó szélével és a patakiterjedés méreteivel egyezzék. A hordó szélt a fokfaltól (hegyfaltól) a sarokfalig és a patatalp körletét fedje, de sehol a pataszélén tul ne érjen és szárvégei is pontosan egyezzenek a sarkfal alakjával és rajta tul ne terjedjenek.

Szélessége egy középnagyságu patánál 2·2—2·6 (a hátsó patkók valamivel keskenyebbek is lehetnek), vastagsága 9—11 centiméter. Lehetőleg könnyü, de azért mégis oly erős legyen, hogy 5—6 heti használatot kibirjon. Tehát a ló nagyságához és sulyához képest 390 gramm, sőt kivételesen egész 560 gramm sulyu patkó is lehet. A patkó felső, hordozó lapjának belső fele a szeglyukaktól lejtősittetik, (a széle felé vékonyul.) Külső széle legömbölyittetik. A hegyfal közép részére, (az ugynevezett *csúcsra)* a kapa készitendő. Ez egy vékony, a pata hordozó lapjából felfelé nyuló 12—15 miliméter magas félhold alaku vaslemez; a patkó öt szeglyukkal bir, melyek közül kettő a patkó belső, 3 pedig külső szárára jut. Ezek körül a csúcs két oldalán fekvő első két lyukat *csúcslyukaknak,* a hátsókat pedig

főlyukaknak nevezzük. A csucslyukak egymástól 3·5—4·0 centiméterre, a többi lyuk egymástól 2·6 centiméterre feksze-nek. A hátsó patkókon a csúcslyukak 5·0 centiméternyire vannak egymástól. A belső szár szeglyukai közti tér nagyobb az emlitettnél. A patkó alsó lapján egy, a csúcslyukaknál kezdődő, a patkó szélével egyirányban futó rovátka van, mely a sarkak előtt végződik, s melynek mélysége és széles-sége olyan, hogy a patkószeg feje benne elférjen.

15. Milyen a papucspatkó?

A papucspatkó olyan, mint a sarkas patkó, csak hogy kinyuló sarka nincs és az alsó lap rovátkája a szárak végéig fut. Papucspatkót csak olyan lónál használhatunk, melynek patatalpa homoru és a békája nem fejlődött ki erősen.

16. Milyen a csavarossarku patkó?

Olyan, mint a közönséges sarkos patkó, csakhogy sar-kai a patkóval nem egy darabból készülnek, hanem külön; a sarkak nyakai csavarmenettel bir, hogy azt a patkó szár-végeibe becsavarni lehessen. Ezen patkónál azon czélból, hogy a sarkakat erősen tudjuk becsavarni, a szárak végeit a rendesnél 2 mm. vastagabbakra hagyjuk és csavarmene-tekkel biró lyukat furunk bele.

Ezen patkókat csak télen használjuk.

17. Hányfélék a sarkok a patkónál?

Kétfélék: tompa és éles. A tompát az istállóban, az éleset pedig akkor használjuk, ha a ló szolgálatba megy.

18. Mire ügyeljünk a vasalásnál a patkót illetőleg?

Arra, hogy a patkó egyenlően vastag, mind két lapja sima, dudorodás nélküliek legyenek, a patánál kijebb ne érjen, a patkó forrón ne tétessék a patára. Hogy az alsó

lap rovátkája, a szeglyukak és igy a szegek is a fehér vonalra essenek, mert szcget csak oda szabad beverni. Hogy a szögeknek a patából kiérő részeit a kovács annyira lecsipje, hogy csak rövid csonkjaik maradjanak és hogy ezeket is jól lehajlítsa.

Ügyeljünk arra, hogy a patkó mindenütt egyenletesen és szorosan feküdjék a lókörmén, külső szélei, sarkai legömbölyittessen. Vasbavágó lovaknál pedig, hogy az első patkók sarkai előre és lefelé lejtősen készittessenek, a hátulsó patkókon pedig a kápa nem a csúcson, hanem a hegyfal két végén alkalmaztassék.

Istálló-egészségtan.

1. Mi tartozik a lovak gondozásához?

Oda tartozik első sorban a *jó elhelyezés*, továbbá tisztogatás, táplálás és jártatás.

2. Milyen legyen az elhelyezés (istálló)?

Az istálló elég levegővel, világossággal és a kellő térfogattal birjon.

3. Az istállónak elég levegővel való ellátása (szellőztetése) végett mit kell tenni?

Nyáron az *egyik* oldalon éjjel, nappal legalább *egy* ablak nyitva legyen és ha lehet, természetesen a nélkül, hogy a lovakat léghuzam érje, az ajtó is. Hogy azonban a lovak ez által a legyeknek ne legyenek kiszolgáltatva, az ajtó lebegő vászonnal, vékony szalmafonadékkal, az ablakok pedig hasonló képen szalmafonadékkal vagy időnként megujitott zöld galyakkal legyenek eltakarva. Télen azonban ajtó, ablak nyitva tartása tilos. Ezen évszakban a gyökeresebb, alaposabb szellőztetést olyankor kell foganatositani, midőn az istálló üres, midőn tehát a honlevő lovak jártatás végett kün vannak.

4. Milyen készülék szolgál még a szellőztetésre?

Mivel istállóink ritkán épülnek a mi czéljainkra, tehát a katonai szabályok szerint minden laktanya kibérlésénél arra kell nézni, hogy az istálló, a hol szűkséges, szellőztető kéményekkel ellátassék. Ilyen kémény egy 3 méter magas, 6 lónak szánt istállóban elég egy. A kémény mindenkor a

járda *és soha a lovak fölött,* az istálló tetejétől kezdődőleg, a padláson és istállófödélen keresztül nyulik a szabadba, még pedig annyira, hogy az istálló-tető gerinczénél magasabb legyen. Felülről födve van és hogy a levegő szabadon járhasson, mind a négy oldalán nyilásokkal bir. Alul, az istállóban pedig toló ajtóval legyen ellátva.

5. Milyen térfogatu legyen ez?

A kémény belső világossága széltében, hosszában 15—20 centiméter legyen.

6. Miből készül ezen kémény?

Bádogból vagy szurkolt deszkából és mivel az istállóban levő meleg lég és pára a csak egyszerü bádogból vagy deszkából készült kéményben gyors sürüsödésnek van kitéve és csepegővé válnék, az istállóban tehát folytonos csepegés lenne: ezen kémény deszkaburokkal veendő körül, a kémény és burok közti 4—5 centiméteres hézag pedig hamuval vagy más ilyszerü anyaggal töltendő ki. (Lásd ábrát.)

7. Miként kezeljük ezen szellőztető készüléket?

Ugy, hogy télen addig maradhat teljesen nyitva, mig az istállóban a hőmérséklet 14—15° R. alá nem sülyed. Ha a levegő ezen hőmérsékletnél alacsonyabbat mutat, akkor a tolható ajtóval addig szabályozzuk, mig csak a fenti fokmennyiség nincs az istállóban. Nyáron természetesen mindég nyitva lehet.

8. Miként alkalmazzuk az ablakokat?

Az ablakokat ugy alkalmazzuk, ha lehetséges, hogy a lovaknál magasabban feküdjenek és a betóduló levegő a lovak *fölött* haladjon el és léghuzam őket ne érje.

9. Szabad-e az istállóban ganajt tartani?

Nem, azt azonnal ki kell vinni.

10. Milyen legyen az istálló talaja a lovak alatt?

Miután a legjobb talajburkolatok drágák és a csendőrségi istállókban nem alkalmazhatók: a mi körülményeink közt a legjobb az élére állitott, *jól* kiégetett tégla vagy a zsiros, tiszta agyagból döngölt burkolat, mely hátra felé a nyitott folyóka felé lejtősen megy le. Ha ezen burkolatban a lovak taposása, rugdalozás következtében gödrök támadnak: ezeket csakis ugyan ilyen anyaggal szabad helyre hozni.

11. A hidlást az alatta levő gödörrel szabad-e az istállóban megtürni?

Nem. Mert nagy mértékben egészségtelen.

12. Az agyagburkolaton a vizelettől támadt réteget hányszor kell eltávolitani?

Évente egyszer vagy kétszer az alom változtatásakor.

13. A világosság tekintetében mit tartsunk szem előtt?

Azt, hogy a *nagyon* világos istállók sem jók, különösen nem, ha az ablakok a lovak feje előtt és alacsonyan vannak illesztve, ugy, hogy a világosság közvetlenül a szemeket érinti. Ha az épitkezés még is ilyen volna, akkor ugy segitünk, hogy az ablakokat lefüggönyözzük vagy lombos galyakkal betakarjuk.

14. Milyen kiterjedésü (nagyságu) legyen az istálló?

Minden lóállásra jusson 2.83 mtr. hosszuság, 1.58 mtr. szélesség és kettős, — két oldali lóállásoknál — a középjárdára 2.52 mtr. Magasság pedig, tekintve, hogy nálunk csekélyebb számu ló áll egy istállóban és igy a tulmagas istállók nagyon hidegek lennének, 3.50 métertől 4 méterig. Egy 6 lóra berendezett, kettős lóállásu istálló tehát 9 méter hosszu és 6.80 méter széles lesz.

15. Mivel választjuk el egymástól az egyes lóállásokat?

Válaszrudak által, melyeknek hátsó részét lelógó szalma fonadékkal látjuk el a rugásokból származható sérülések elkerülése végett.

16. Milyen hosszura és mi módon kötjük meg a lovat állásában?

Oly hosszura, hogy a ló állásában kényelmesen lefeküdhessék és oly módon, hogy a jászoly vaskarikáin áthuzott kötőfékszár végére a szükséges hosszuságra egy nem tulságosan sulyos fagolyót kötünk. A rövidre kötés szigoruan tiltva van.

17. Milyen almot használ a csendőrség istállóiban?

Az állandó almot.

18. Miben különbözik az állandó alom az egyébb almozástól?

Hogy hosszabb, rendesen egy negyedévi időre rakatik le és nem változtattatik naponta.

19. Miként kell az állandó alomhoz az állás talaját előkésziteni?

Ha az állandó almot tégla- vagy agyagburkolatra akarjuk alkalmazni, akkor ezen burkolatot előbb 5—7 centiméter magasságban gypsz vagy szénhamuval kell beteritenünk. A gypszért esedékes összeg az átalányból térül meg.

20. Beteg lovak istállójában szabad-e állandó almot lerakni?

Nem szabad.

21. Hogyan és milyen alomilletékből rakjuk le az állandó almot?

Az őrs részére engedélyezett alomszalma illetékből minden negyedév kezdetén, u. m. január, április, julius és októ-

ber 1-én az első havi illeték $^{2}/_{3}$ része, tehát minden ló és állás után zsupszalmában kivételeztetvén réteg alakulag, hosszában, még pedig egymás mellé rakott kalászokkal egyszerre a lovak alá almozandó, a fennmaradó egyharmad pedig napontai után szórásra felhasználandó. Amely őrs azonban, a trágya után befolyt pénzből egyébb szalmával is rendelkezik, ez többet is szórhat. A 2. és 3. hónapban, az egész illeték alá szórandó.

22. Mennyi ideig tartandó fenn a lerakott állandó alom?

Három hónap mulva megújitandó. Ezen czélból valamennyi lovat az istállóból eltávolitjuk; a régi almot kihányjuk, a közte levő, netán még használható száraz szalmát az uj alomhoz kiválogatjuk, az istállót gondosan kitisztitjuk és kiszellőztetjük; ahol szükséges, az agyag burkolatot uj agyaggal kijavitjuk és rajta a gipsz vagy hamu réteget is megujitva, rakjuk le az uj állandó almot.

23. A trágyáért befolyt pénzt hol kell nyilván tartani és mire kell felhasználni?

Ezen pénzt az átalány könyvben tartjuk nyilván és kizárólag csakis az állandó alom karbantartására és esetleg az istálló világitásnál felmerült többlet pótlására használhatjuk fel.

24. Ha oly istállóban, melyben állandó alom van befektetve, ragályos betegség fordul elő, mit kell tenni?

Az állandó almot el kell távolitani.

25. Egyforma vastagságban rakandó le az állandó alom?

Nem; a hátulsó lábak felé mindig vastagabban kell lerakni, mert hátul mindig jobban ázik.

26. Hányszor tisztogatjuk meg naponta a lovakat?

Kétszer; reggel és délután a napirend szerint meghatározott időben. Természetesen a szolgálatból bevonuló lovakat, legalább nagyjából tekintet nélkül a napirend óráira, *azonnal* megtisztogatjuk, az *alapos* tisztogatást pedig a következő, napi rendszerinti órára halasztván.

27. Hogyan kell eljárni a tisztogatásnál?

Először a lovat marékra fogott szalmával addig kell csutakolni, mig bőre föl nem melegszik, azután a kefével tisztára keféljük. Kefélés után a sörényt és farkot megnedvesitjük, szemét, orrlyukait, farka alatti részeit és patáit friss vizzel kimossuk és patáit sótalan zsirral bekenjük.

Izzadtan hazaérkező lovat meleg és száraz időben kikapcsolt állladzó lánczczal és megeresztett hevederrel addig vezetgetjük az udvaron, mig le nem hül, azaz meg nem szárad és azután vezetjük az istállóba a tisztitáshoz; hideg vagy nedves időben azonnal bevezetjük és szalmával addig csutakoljuk, mig az istállóban meg nem szárad.

Pokróczot az istállóban csak beteg lóra szabad teriteni, továbbá olyanra, a mely izzadtan, hideg istállóban vezettetik, de a melyiket azonnal lecsutakolni és ápolni nem lehet.

Nagy hidegekben, hideg istállóban, vagy midőn nagyobb istállóban csak kevés lóállás van elfoglalva, *valamennyi* lóra pokrócz teritendő.

28. A lovak mozgására nézve mit kell szem előtt tartani?

Azt, hogy a mely lovak szolgálatban nem mozognak elegendőt, azokat minden nap legalább 2 óra hosszat a szabad levegőn kell jártatni; még pedig mindenkor nyereg alatt, hogy a ló háta a nyereghez szokva maradjon és a háta a helyes nyeregfekvéshez szükséges alakulást megkapja.

29. Mennyi egy napi lótápadag zabban, szénában és alomszalmában?

Egy napi lótáp adag 4·2 klgramm zab, 3·4 klgr. széna és 1·7 klgr. alomszalma.

30. Hányszori etetésre adatik az ki a lovaknak?

A szalma kivételével, mely az állandó alomnál mondottak szerint csak után szórásra, vagy egyszeri fektetésre naponta egyszer használtatik: a zab és széna 3 etetésre megosztva adatik a lónak. Ezen tápadagtól elvonni nem szabad.

31. Milyen legyen a zab?

Legycn száraz, pormentes, sulyos, tömöttszemü és sem dohos, sem fülledt, vagy csirázott, továbbá törekkel, lóborsóval, árpával vagy más idegen anyagokkal keverve ne legyen.

32. Milyen legyen a széna?

A széna csak *első* kaszálásból való legyen, sarjut elfogadni nem szabad; legyen egészséges, száraz, jó illatu; tehát iszapos, poros, dohos, sarjuval vagy sással vegyitettnek nem szabad lennie. Augusztus végéig mindenkor csak az előző évi kaszálásból szabad etetni.

Lóügyek.—Betegségek.

1. Beteg lovak gyógyitása tartozik-e a csendőr kötelességei közzé?

Nem. Azért minden ló megbetegedése a szakaszparancsnokságnak bejelentendő, a ló gyógyitása végett pedig nyomban szakértő állatorvos értesitendő, még pedig a hol van, első sorban honvéd-, a hol ez nincs, közös hadseregbeli állatorvos vagy gyógykovács, végre ha ilyenek sincsenek, az állami, megyei vagy községi állatorvos.

2. Az őrsök beteg lovai rendszerint hol gyógykezeltessenek?

Ha a körülmények megengedik, a beteg csendőr lovak rendszerint a szakasz, vagy a szárnyszék helyén gyógykezeltessenek. Kisebb betegségeknél azonban, ha az őrsállomáson állatorvos van, a gyógykezelés ott történjék.

3. Melyek azon betegségek, a melyek a lovaknál szolgálat és használat közben leggyakrabban előfordulhatnak?

Ide tartoznak:

1. a nyeregnyomás,
2. heveder nyomás,
3. megnyilalás,
4. csülökcsukló rándulás,
5. nyirrothadás (békarothadás),
6. talpvérfolt,
7. könyök-gümő,
8. csűd-sömör,
9. mardaganat és
10. kötélbe hágás.

4. Gyógykezelhetők-e ezek állatorvos nélkül is?

Ha kisebb mérvben jelentkeznek, akkor ott, hol állatorvos az őrsállomáson nincs, legalább állatorvosi segély érkeztéig gyógykezelhetők.

5. Miből keletkezik a nyeregnyomás és mi a gyógykezelése?

A nyeregnyomás a ló hátán vagy a gerinczén a bőrnek és az alatta fekvő részeknek a nyereg horzsolása által keletkezik és szülő okai a nem pászoló nyereg, a rossz pokrócz, a pokrócz rossz összehajtása, tisztátalan volta, rossz nyergelés és málházás, a lovasnak nyugtalan vagy hanyag ülése.

6. Hogy mutatkozik külsőleg a nyeregnyomás?

Ha a nyeregnyomás csekély, akkor ez puha duzzadásból áll, melyet a ló nem fájlal és a mely nem is különösen meleg. Erősebb törésnél a törés helyén a daganat kemény, érezhetően melegebb a többi résznél és az érintésnél a ló fájlalja. A daganaton a bőr talán fel is van horzsolva vagy kisebesitve.

7. Mit kell ez ellen tenni?

Ilyenkor minden esetre nappal és éjjel hidegviz borogatásokat vagy friss gyepszeleteket kell a megnyomott helyre rakni. Friss nyomásnál még jobb egy négyrét összehajtott vászonrongyot 20 rész kutviz és 1 rész árnikából álló keverésbe mártva, a nyeregnyomásra tenni és mielőtt megszáradna, ujra megnedvesiteni. Ha a daganat el nem múlik, állatorvost kell hivatni.

8. Hogyan keletkezik a hevedernyomás és miként mutatkozik?

Hevedernyomás a heveder tul szoros, tartós szoritásából keletkezik, különösen, ha a felső heveder jobban szorittatik meg az alsónál. Vagy ha az alsó heveder és a ló teste

közzé más tárgy pl. a hevederre tapadt kemény sár, piszok, homok vagy kavics kerül, vagy ha a heveder roszul gondozva, kemény marad.

Mutatkozik a mellkas alsó két vagy egyik oldalán daganat alakjában, mint a nyeregnyomás. Az eljárás is ugyanaz, mint a nyeregnyomásnál.

9. Hol keletkezik a mardaganat, hogy jelentkezik és miként kell vele eljárni?

A mardaganat a ló marján ütés, nyomás (nyeregtől) vagy egyébb zuzódásból ered és eleinte mint az előbb emlitett nyomásoknál szintén daganat alakjában jelenik meg. Később azonban genytályog is keletkezhetik belőle. A friss és nem nagy foku mardaganat ugy kezelendő, mint az előbbi nyomások, jó még a bezsirozott tenyérrel való kenegetés is, de ha ezekre el nem mulik : állatorvosi segélyt kell igénybe venni.

10. Mikor mondjuk, hogy a ló meg van nyilalva?

Ha a vasalásnál a patkó szeg a fehérvonalból ki a pata belsőbb, érzékeny részeibe hatott vagy azokat érinti. A ló sántit. Ha meg akarjuk ösmerni a baj helyét, a patát kell megtapogatnunk. A nyilalás helyén melegebb, mint másutt. Most kalapácscsal a szög fejére vagy csonkjára kopogunk és a ló fájdalmát a láb rángatásával fogja nyilvánitani. A szeget ki kell huzatni, még jobb az egész patkót levétetni, a sértett lábat pedig hideg borogatásokba állitani. Ha nem használ, állatorvost kell hivni.

11. A csülök-csukló rándulás hogy keletkezik és miként jelentkezik?

Keletkezik kicsuszás vagy hibás lépés által és jelentkezik ugy, hogy a csukló forró, fájdalmas, dagadt, a ló kiméli lábát, csak a körömhegyére lép. Hideg borogatás, vagy vizbe állitás segitenek, ha teljes kiméléssel vannak összekötve.

12. Mi a nyir (béka) rothadás?

Ha a nyir (béka) porhanyós, repedezett és nem tartatik tisztán, a repedésben büzös szürke geny keletkezik, ez a nyir rothadás jele, akkor a ló békáját naponta 8—10-szer is tiszta vizzel ki kell mosni, a barázdáit kóczczal vagy rongygyal szárazra törülni és a ló állását kiválóan tisztán és szárazon tartani. Csak használ, ha a rothadó nyír barázdáit faszén és timsópor keverékkel behintjük és ugyanilyenbe mártott kóczczal bedugjuk.

13. Mi a talp vérfolt?

Nem egyébb, mint a patkó által vagy a patkó és pata talp közzé szorult kemény tárgy által a talpon vagy sarkon okozott zuzódás, mely a zuzódás helyén szederjés folt alakjában jelentkezik. Ha friss és nem nagy foku, akkor a patkó levétele és hideg borogatás által gyógyul; különben állatorvosi segély kell.

14. Mi a könyök gumó?

A könyök bütyök bőrének zuzódása, mely keletkezhetik fekvés közben a patkó sarkától vagy egyenetlen, kemény hidlástól. Gyógykezelhető hideg viz vagy árnikás borogatások vagy hideg, nedves agyag tapaszokkal.

15. Mi a csüdsömör?

A csüdsömör a ló bőrének gyuladása a csüdhajlásban. Elhanyagolva igen veszedelmessé válhatik és a legnagyobb gondozás mellett is nehezen gyógyul. Keletkezik az istálló és alj tisztátalansága, nedvessége által, valamint, ha a lovak lábait *tisztán, szárazon* nem tartjuk.

Tisztán és szárazon kell tartani és jodoformos vagy karbolos kenőcscsel gyógykezelni.

Ezen bajt a csendőr megelőzheti, ha nedves vagy fagyos időben lova lábait, különösen a sarkvánkosokat és csüdhajlásokat zsirral vagy vazelinnel keni be, mielőtt szolgálatba indul.

16. Mikor keletkezik a kötélbe hágás?

Ha a ló első vagy hátsó lábával a kötőfékszárba hág, a csüdhajlás bőrét kisebesiti és ez gyuladásba jön. Hasonló tünet a csüdsömörhöz és igy is kezelendő.

17. Sulyos vagy ragályos betegségeknél mi a teendő?

Sulyos vagy ragályos betegségeknél föltétlenül és azonnal állatorvost kell hivatni.

Vizbkövetendő eljárás.

ra. BELÉLEKZÉS.

